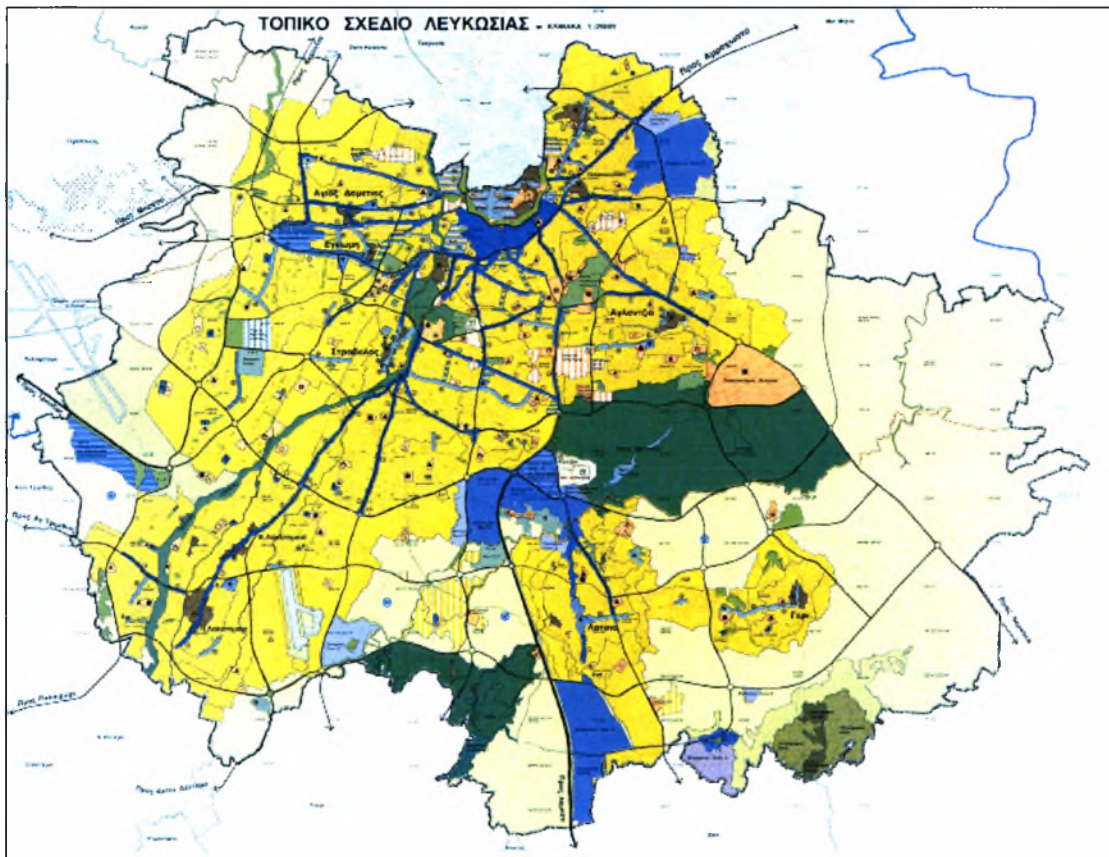

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ, ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ»

ΦΟΙΤΗΤΕΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ
ΛΑΓΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΣ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. ΚΟΤΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2008

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 6572/1
Ημερ. Εισ.: 09-10-2008
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
2008
ΚΩΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<u>ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ</u>	σελ.1
<u>ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ</u>	σελ.2
<u>ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ</u>	σελ.3
<u>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</u>	σελ.4
<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	σελ.5
<u>ΜΕΡΟΣ Ι</u>	σελ.7
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ</u>	σελ.7
<u>1.1 Έκταση</u>	σελ.7
<u>1.2 Σύγκριση της Κύπρου με άλλα νησιά της Μεσογείου</u>	σελ.8
<u>1.3 Κλίμα</u>	σελ.9
<u>1.4 Πολιτικό σύστημα</u>	σελ.9
<u>1.5 Πόλεις και πληθυσμός</u>	σελ.9
<u>1.6 Ιστορία</u>	σελ.10
<u>1.6.1. Τουρκική εισβολή και κατοχή</u>	σελ.11
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΩΣ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ</u>	σελ.14
<u>2.1 Εισαγωγή</u>	σελ.14
<u>2.2 Ιστορική αναδρομή</u>	σελ.15
<u>2.3 Το αστικό σύμπλεγμα Λευκωσίας</u>	σελ.16
<u>2.4 Συμπέρασμα</u>	σελ.16
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ</u>	σελ.17
<u>3.1 Η Θέση της Λευκωσίας</u>	σελ.17
<u>3.2 Χρήσεις γης</u>	σελ.17

<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ</u>σελ.19	
<u>4.1 Πληθυσμός</u>σελ.19	
<u>4.1.1 Πληθυσμιακές μεταβολές</u>σελ.19	
<u>4.1.2 Κατανομή πληθυσμού ανά φύλο</u>σελ.22	
<u>4.1.3 Κατανομή πληθυσμού ανά υπηκοότητα</u>σελ.22	
<u>4.2 Οικονομικά χαρακτηριστικά</u>σελ.24	
<u>4.2.1 Απασχόληση</u>σελ.24	
<u>4.2.2 Ανεργία</u>σελ.26	
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ</u>σελ.27	
<u>5.1 Πρωτογενής τομέας</u>σελ.27	
<u>5.1.1 Κτηνοτροφία – γεωργία</u>σελ.27	
<u>5.1.2 Αλιεία</u>σελ.27	
<u>5.2 Δευτερογενής τομέας</u>σελ.28	
<u>5.2.1 Βιομηχανία</u>σελ.28	
<u>5.2.2 Βιοτεχνία</u>σελ.29	
<u>5.3 Τριτογενής τομέας</u>σελ.29	
<u>5.3.1 Εισαγωγή</u>σελ.29	
<u>5.3.2 Τουρισμός</u>σελ.30	
<u>5.3.2.1 Μορφές τουρισμού</u>σελ.30	
<u>5.3.2.2 Συμπεράσματα</u>σελ.31	
<u>5.3.3 Υπηρεσίες</u>σελ.31	
<u>5.3.4 Εμπόριο</u>σελ.32	
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΥΠΟΔΟΜΕΣ</u>σελ.33	
<u>6.1 Οδικό δίκτυο</u>σελ.33	
<u>6.1.1 Δίκτυο αστικών δρόμων</u>σελ.33	
<u>6.1.2 Αυτοκινητόδρομοι</u>σελ.33	
<u>6.1.3 Δρόμοι πρωταρχικής σημασίας</u>σελ.33	
<u>6.1.4 Δρόμοι δευτερεύουσας σημασίας</u>σελ.34	
<u>6.1.5 Τοπικό οδικό δίκτυο</u>σελ.35	
<u>6.1.6 Πεζόδρομοι – ποδηλατόδρομοι</u>σελ.35	

<u>6.2 Αεροπορικές μεταφορές</u>	σελ.36
<u>6.3 Απογέτευση – εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων</u>	σελ.36
<u>6.3.1 Εισαγωγή - Ιστορία</u>	σελ.36
<u>6.3.2 Επεξεργασία Λυμάτων</u>	σελ.37
<u>6.4 Υποδομές τηλεπικοινωνιών</u>	σελ.38
<u>6.5 Εκπαίδευση</u>	σελ.38
<u>6.5.1 Γενικά</u>	σελ.38
<u>6.5.2 Τριτοβάθμια εκπαίδευση</u>	σελ.39
<u>6.5.2.1 Το Πανεπιστήμιο Κύπρου</u>	σελ.39
<u>6.6 Υγεία και πρόνοια</u>	σελ.40
<u>6.6.1 Γενικά</u>	σελ.40
<u>6.6.2 Νέο Νοσοκομείο Λευκωσίας</u>	σελ.41
<u>6.7 Αθλητικές διευκολύνσεις</u>	σελ.42
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ</u>	σελ.44
<u>7.1 Γενικά</u>	σελ.44
<u>7.2 Φυσικό περιβάλλον</u>	σελ.44
<u>7.2.1 Δημόσιοι ελεύθεροι χώροι πρασίνου</u>	σελ.45
<u>7.2.2 Συμπέρασμα</u>	σελ.46
<u>7.3 Υδάτινο περιβάλλον</u>	σελ.46
<u>7.3.1 Διαχείριση των υδάτων στη Κύπρο</u>	σελ.46
<u>7.3.1.1 Εισαγωγή</u>	σελ.46
<u>7.3.1.2 Το υδατικό πρόβλημα</u>	σελ.47
<u>7.3.1.3 Συμπεράσματα</u>	σελ.48
<u>7.4 Πολιτιστικό περιβάλλον</u>	σελ.50
<u>7.4.1 Εισαγωγή</u>	σελ.50
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ</u>	σελ.51
<u>8.1 Εισαγωγή</u>	σελ.51
<u>8.2 Τύποι σχεδίων ανάπτυξης</u>	σελ.51
<u>8.3 Πολεοδομικές Ζώνες</u>	σελ.52
<u>8.4 Συντελεστής δόμησης – Πυκνότητα ανάπτυξης</u>	σελ.55
<u>8.5 Αστικό κέντρο</u>	σελ.57

<u>ΜΕΡΟΣ ΙΙ</u>	σελ.58
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT</u>	σελ.58
<u>9.1 Εισαγωγή</u>	σελ.58
<u>9.2 Πλεονεκτήματα</u>	σελ.60
<u>9.3 Μειονεκτήματα</u>	σελ.62
<u>9.4 Ευκαιρίες</u>	σελ.64
<u>9.5 Απειλές</u>	σελ.66
<u>ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ</u>	σελ.69
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ</u> <u>ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ</u>	σελ.69
<u>10.1 Αναπτυξιακό Όραμα και Επιδιώξεις</u>	σελ.69
<u>10.2 Στρατηγικοί Στόχοι</u>	σελ.70
<u>10.3 Άξονες Ανάπτυξης</u>	σελ.71
<u>10.3.1 Άξονας Ανάπτυξης 1: Συνεχής Ανάπτυξη του Ανθρώπινου</u> <u>Δυναμικού</u>	σελ.71
<u>10.3.2 Άξονας Ανάπτυξης 2: Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της</u> <u>Οικονομίας</u>	σελ.72
<u>10.3.3 Άξονας Ανάπτυξης 3: Αναβάθμιση και Προστασία του</u> <u>Περιβάλλοντος</u>	σελ.74
<u>10.3.4 Άξονας Ανάπτυξης 4: Βελτίωση της Προσβασιμότητας –Επέκταση</u> <u>και Βελτίωση των Βασικών Υποδομών</u>	σελ.74
<u>10.3.5 Άξονας Ανάπτυξης 5</u>	σελ.75
<u>10.3.5.1 Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής</u>	σελ.75
<u>10.3.5.2 Αναβάθμιση της Ποιότητας Ζωής</u>	σελ.76
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11: ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ</u>	σελ.77
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	σελ.78
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΧΑΡΤΩΝ</u>	80

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Εμβαδό της Κύπρου κατά επαρχία

Πίνακας 2: Σύγκριση της Κύπρου με άλλα νησιά της Μεσογείου

Πίνακας 3: Κατανομή Πληθυσμού Μείζονος Λευκωσίας, 1982-2012

Πίνακας 4 : Κατανομή πληθυσμού ανά φύλο

Πίνακας 5 : Πληθυσμιακή σύνθεση ανά υπηκοότητα

Πίνακας 6: Απασχόληση ανά τομέα παραγωγής

Πίνακας 7: Ανεργία

Πίνακας 8 : Υφιστάμενα εκπαιδευτήρια ανά τοπική αρχή

Πίνακας 9: Εισροή και παροχή νερού

Πίνακας 10 : SWOT ανάλυση

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 1: Θέση Κύπρου στον ευρωπαϊκό χώρο

Χάρτης 2: Διοικητική υποδιαίρεση της Κύπρου

Χάρτης 3: Θέση της επαρχίας Λευκωσίας

Χάρτης 4: Περιοχή μελέτης και διοικητική δομή

Χάρτης 5: Κύριο δίκτυο ποδηλατοδρόμων

Χάρτης 6: Χρήσεις γης περιοχής μελέτης

Χάρτης 7: Κύριο οδικό δίκτυο (1)

Χάρτης 8: Κύριο οδικό δίκτυο (2)

Χάρτης 9: Πολεοδομικές ζώνες

Χάρτης 10: Αστικό Κέντρο

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΟ

ΑΤΗΚ: Αρχή Τηλεπικοινωνιών Κύπρου

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΜΜΜ: Μέσα Μαζικής Μεταφοράς

ΜΜΕ: Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

GIS: Geographic Information System

SWOT: Strength, Weaknesses, Opportunities, Threats

UNDP: United Nations Development project

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον επιβλέποντα καθηγητή μας, κ. Κότιο Άγγελο, Καθηγητή Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών και Αναπτυξιακών Πολιτικών για τη συνεργασία, υποστήριξη και την πολύτιμη καθοδήγησή του.

Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον κ. Σαράτση Ιωάννη για την πολύτιμη βοήθειά του, καθώς και όλους τους λειτουργούς, υπεύθυνους, γραμματειακό προσωπικό κ.ά, εργαζόμενους στα διάφορα Υπουργεία, Τμήματα και Υπηρεσίες της Κυπριακής Δημοκρατίας για τον πολύτιμο χρόνο και βοήθεια που μας παρείχαν κατά τη διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής μας εργασίας.

Παράλληλα, οφείλουμε ένα μεγάλο «ευχαριστώ» σε όλους τους φίλους και συμφοιτητές για την ηθική στήριξη, συμπαράσταση και τις συμβουλές τους.

Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την οικογένειά μας, για την ηθική, ψυχολογική και υλική υποστήριξη που μας παρείχαν καθώς και για την εμπιστοσύνη που μας επέδειξε.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία έχει σκοπό την εκπόνηση του Αναπτυξιακού Σχεδίου του Αστικού Συμπλέγματος Λευκωσίας. Εκπονήθηκε στο Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης και περιλαμβάνει μια καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης, την αναπτυξιακή στρατηγική και τις δράσεις παρέμβασης στην περιοχή μελέτης.

Η εργασία χωρίζεται σε τρία μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει οκτώ κεφάλαια. Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο επιχειρείται μια γενική μελέτη της Κύπρου ως της χώρας στην οποία βρίσκεται το Αστικό Σύμπλεγμα Λευκωσίας. Στο δεύτερο κεφάλαιο εξετάζεται το Αστικό Σύμπλεγμα Λευκωσίας ως μέρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και αναλύεται ο διοικητικός διαχωρισμός του.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναφέρονται τα χωροταξικά χαρακτηριστικά της περιοχής και συγκεκριμένα η θέση της καθώς και οι χρήσεις γης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο εξετάζονται τα οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης. Παρατηρούμε τις διαφορές και τις αντιθέσεις σε κάθε διοικητική περιοχή που απαρτίζει το Αστικό Σύμπλεγμα Λευκωσίας και εξάγονται διάφορα συμπεράσματα.

Στη συνέχεια, στο πέμπτο κεφάλαιο αναλύονται οι τρεις τομείς οικονομικής δραστηριότητας καθώς και οι ιδιαιτερότητες του κάθε τομέα.

Οι κοινωνικές και τεχνικές υποδομές της περιοχής μελέτης αναφέρονται στο έκτο κεφάλαιο. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στην ιεράρχηση του οδικού δικτύου, στις υπάρχουσες αθλητικές, εκπαιδευτικές υποδομές καθώς και στις υποδομές υγείας και πρόνοιας.

Στο έβδομο κεφάλαιο αναλύεται το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον της περιοχής μελέτης.

Το τελευταίο κεφάλαιο αφορά την πολεοδομική οργάνωση της περιοχής. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στο διαχωρισμό των πολεοδομικών ζωνών, το συντελεστή δόμησης, την πυκνότητα ανάπτυξης και τις ιδιαιτερότητες του Αστικού Κέντρου.

Η SWOT ανάλυση αποτελεί το περιεχόμενο του δεύτερου μέρους όπου συνοψίζονται τα βασικότερα ισχυρά και αδύνατα σημεία, οι ευκαιρίες και οι απειλές για το Αστικό Σύμπλεγμα Λευκωσίας.

Τέλος, το τρίτο μέρος της διπλωματικής εργασίας αφορά την αναπτυξιακή στρατηγική και συγκεκριμένα τις βασικές επιδιώξεις καθώς και τους στόχους με τους

οποίους θα επιτευχθούν οι επιδιώξεις αυτές. Ακολούθως, αναφέρονται οι βασικοί Άξονες Ανάπτυξης για την επίτευξη των παραπάνω στόχων όπως επίσης και οι επιμέρους Δράσεις που περιλαμβάνονται στον κάθε Άξονα.

ΜΕΡΟΣ Ι

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

1.1. Έκταση

Η Κύπρος βρίσκεται στο νοτιοανατολικό άκρο της ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου. Είναι το τρίτο μεγαλύτερο νησί της Μεσογείου μετά τη Σαρδηνία και τη Σικελία. Έχει έκταση 9.251 τετραγωνικά χιλιόμετρα, μέγιστο μήκος 240 χιλιόμετρα και μέγιστο πλάτος 100 χιλιόμετρα.

Η Κύπρος απέχει 800 χιλιόμετρα από την Ηπειρωτική Ελλάδα και 380 χιλιόμετρα από τη Ρόδο και την Κάρπαθο. Στα βόρεια της Κύπρου βρίσκεται η Τουρκία, η οποία απέχει μόνον 75 χιλιόμετρα από τις βόρειες ακτές της. Στα ανατολικά είναι η Συρία (105 χιλιόμετρα) και στα νότια η Αίγυπτος (380 χιλιόμετρα).

Χάρτης 1: Θέση Κύπρου στον ευρωπαϊκό χώρο

(Πηγή: <http://www.noble-caledonia.co.uk/images/countries/europe.gif>)

Πίνακας 1: Εμβαδό της Κύπρου κατά επαρχία

Επαρχία	Αρ. Χωριών	Σκάλες	Τετραγ. Μίλια	Ποσοστιαία αναλογία στο ολικό εμβαδό
Λευκωσία	177	2.030.774	1 .048.954	29,36%
Κερύνεια	47	478.389	247.102	6,92%
Αμμόχωστος	97	1 .482.493	765.750	21,44%
Λάρνακα	59	839.063	433.400	12,13%
Λεμεσός	116	1.041.388	537.907	15,06%
Πάφος	130	1.043.285	538.887	15,09%
Σύνολο	625	6.915.392	3.572.000	100,00%

(Πηγή: Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, 2001)

Η «σκάλα» είναι τοπική μονάδα μετρήσεως της γης.

1.936 σκάλες = 1 τετραγωνικό μίλι.

Εμβαδό του νησιού = 3.572 τετραγωνικά μίλια = 9.251 τετρ. χλμ

1.2. Σύγκριση της Κύπρου με άλλα νησιά της Μεσογείου

Πίνακας 2: Σύγκριση της Κύπρου με άλλα νησιά της Μεσογείου

Ονομασία	Εμβαδό (km ²)
Σικελία	25.733
Σαρδηνία	24.084
Κύπρος	9.251
Κορσική	8.721
Κρήτη	8.256
Ρόδου	1.412
Μάλτα	306

(Πηγή: Κ. Κεσισιάν, Η Πρωτεύουσα της Κύπρου άλλοτε και τώρα, 2000)

1.3. Κλίμα

Η Κύπρος έχει μεσογειακό κλίμα με κύρια χαρακτηριστικά το ζεστό και ξηρό καλοκαίρι από τα μέσα του Μάη ως τα μέσα του Σεπτεμβρη, το βροχερό, αλλά ήπιο χειμώνα από τα μέσα του Νοέμβρη ως τα μέσα του Μάρτη και τις δυο ενδιάμεσες μεταβατικές εποχές, το φθινόπωρο και την άνοιξη.

Η μορφολογία του εδάφους και το γεγονός ότι η Κύπρος περιβάλλεται από θάλασσα επηρεάζουν τις κλιματολογικές της συνθήκες.

1.4. Πολιτικό σύστημα

Η Κύπρος είναι από το 1960 ανεξάρτητη, κυρίαρχη Δημοκρατία με προεδρικό σύστημα διακυβέρνησης. Βάσει του Συντάγματος του 1960, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται με καθολική ψηφοφορία για περίοδο πέντε χρόνων. Για την άσκηση της εκτελεστικής εξουσίας ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει τους Υπουργούς που συγκροτούν το Υπουργικό Συμβούλιο και τον Κυβερνητικό Εκπρόσωπο. Μετά τις εκλογές του 2007, Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι ο Δημήτρης Χριστόφιας.

1.5 Πόλεις και πληθυσμός

Χάρτης 2: Διοικητική υποδιαίρεση της Κύπρου

(Πηγή: <http://www.kypros.org>)

Ο πληθυσμός της Κύπρου είναι 793.100 (τέλος 2001) από τους οποίους 639.500 (80,7%) ανήκουν στην Ελληνοκυπριακή κοινότητα συμπεριλαμβανομένων 9.000 περίπου Μαρωνιτών, Αρμενίων και Λατίνων, 87.600 (11,0%) στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα και 66.000 (8,3%) είναι ξένοι που κατοικούν στην Κύπρο (<http://www.kypros.org>).

Διοικητικά η Κύπρος υποδιαιρείται στις Επαρχίες Λευκωσίας, Αμμοχώστου, Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου και Κερύνειας. Η διοικητική πρωτεύουσα κάθε Επαρχίας είναι η πόλη από την οποία πήρε και τ' όνομα της (<http://www.kypros.org>).

Ως αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής του 1974 162.000 πρόσωπα (32% των Ελληνοκυπρίων) είναι πρόσφυγες στην ίδια τους την πατρίδα..

1.6. Ιστορία

Ο πολιτισμός της Κύπρου, βάσει αρχαιολογικών ευρημάτων, χρονολογείται πριν από 9000 χρόνια, και ανάγεται στην 7η χιλιετία π.χ. (Νεολιθική ή Λίθινη Εποχή).

Το νησί απέκτησε τον Ελληνικό του χαρακτήρα με τον εποίκισμό του από τους Έλληνες, Μυκηναίους και Αχαιούς, μεταξύ του 2000 και του 1000 π.χ. Ακολούθησαν άλλοι κατακτητές όπως οι Ασσύριοι, οι Αιγύπτιοι και οι Πέρσες (8ος-4ος αιώνας π.χ.) Από το 50 π.χ. μέχρι το 330μ.Χ υπάγεται στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997).

Ωστόσο, το νησί διατήρησε την Ελληνική του ταυτότητα, και μάλιστα η εθνική του κληρονομιά ενισχύθηκε όντας τμήμα της Αυτοκρατορίας των Πτολεμαίων κατά την Ελληνιστική περίοδο (325-50 π.χ.) και του ελληνόφωνου κόσμου του Βυζαντίου (330– 1191 μ.χ.). Η Ελληνική γλώσσα και πολιτισμός επικράτησαν δια μέσου των αιώνων που ακολούθησαν, παρόλο που η Κύπρος περιήλθε υπό τη διακυβέρνηση διαδοχικών ξένων δυνάμεων, κυρίως των Φράγκων, (Λουζινιανών) των Ενετών, των Οθωμανών και των Βρετανών (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997) .

Οι Ελληνοκύπριοι διεξήγαγαν απελευθερωτικό αγώνα ενάντια στη Βρετανική Διοίκηση από το 1955 μέχρι το 1959 και το 1960, η Κύπρος κέρδισε την ανεξαρτησία της. Η Ελλάδα, η Τουρκία και η Βρετανία θα ήταν εγγυήτριες δυνάμεις της ανεξαρτησίας της χώρας, σύμφωνα με τις σχετικές συμφωνίες και η Βρετανία θα είχε δύο κυρίαρχες Βάσεις (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997).

Η εξουσία θα μοιραζόταν μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων με αναλογία 7:3. Αυτό έδωσε στην Τουρκική μειονότητα του 18%, δηλαδή τους απογόνους των Οθωμανών που κατείχαν το νησί από το 1571 μέχρι το 1878, ποσοστό 30% της εκπροσώπησης στην Κυβέρνηση και στις κρατικές υπηρεσίες. Επιπρόσθετα, δόθηκε στη μειονότητα δικαίωμα βέτο (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997).

Οι σχέσεις μεταξύ των δύο κοινοτήτων υπήρξαν για αιώνες ειρηνικές και φιλικές. Ωστόσο, συγκρουόμενα συμφέροντα μετά την ανεξαρτησία, με την Ελληνοκυπριακή πλευρά αποφασισμένη να διατηρήσει την ενότητα του κράτους, και την Τουρκοκυπριακή ηγεσία, με έντονη παρότρυνση από την Τουρκία, να επιδιώκει την διχοτόμηση, οδήγησαν σε βραχυχρόνιες διακοινοτικές συγκρούσεις το 1963, το 1964 και το 1967 και αποχώρηση, το Δεκέμβριο του 1963, των Τουρκοκυπρίων από την Κυβέρνηση και τη Βουλή (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997) .

1.6.1. Τουρκική εισβολή και κατοχή

Στις 15 Ιουλίου 1974, η στρατιωτική χούντα, που κυβερνούσε τότε την Ελλάδα, οργάνωσε πραξικόπημα για να ανατρέψει τη δημοκρατικά εκλεγμένη Κυβέρνηση της Κύπρου (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997) .

Στις 20 Ιουλίου 1974, η Τουρκία, καταπατώντας τους διεθνείς κανόνες συμπεριφοράς που καθιερώθηκαν από συνθήκες στις οποίες ήταν συμβαλλόμενο μέρος, εισέβαλε στην Κύπρο δήθεν για αποκατάσταση της συνταγματικής τάξης. Αντ' αυτού, κατέλαβε το 36% του εδάφους της Κύπρου στο Βορρά- μια πράξη που καταδικάστηκε διεθνώς ως κατάφωρη παραβίαση του διεθνούς δικαίου και του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Η Τουρκία, μόνο 75χλμ (47 μίλια) μακριά από την Κύπρο, είχε επανειλημμένα δηλώσει, για δεκαετίες πριν την εισβολή, και συχνά μετά από αυτή, ότι η Κύπρος είχε μεγάλη στρατηγική σημασία γι' αυτήν, και έχει περιφρονήσει πληθώρα ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών που απαιτούν την αποχώρηση των κατοχικών στρατευμάτων από το νησί (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997).

Η εισβολή και κατοχή είχαν καταστροφικές συνέπειες. 28% των Ελληνοκυπρίων εκδιώχθηκαν από τα σπίτια τους και έγιναν πρόσφυγες. Άλλοι 20.000 Ελληνοκύπριοι που είχαν εγκλωβιστεί στις κατεχόμενες περιοχές εξαναγκάστηκαν σταδιακά με εκφοβισμό και στέρηση των βασικών τους ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να

εγκαταλείψουν τα σπίτια τους και να βρουν καταφύγιο στην ελεγχόμενη από την κυβέρνηση περιοχή. Σήμερα οι εγκλωβισμένοι είναι 576. Περισσότεροι από 1.600 Ελληνοκύπριοι πολίτες και στρατιώτες εξαφανίστηκαν κατά τη διάρκεια της εισβολής και μετά. Πολλοί είχαν συλληφθεί και θεάθηκαν σε φυλακές στην Τουρκία και την Κύπρο, πριν την εξαφάνισή τους. Συνολικά, 1.493 περιπτώσεις έχουν υποβληθεί στη Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων για διερεύνηση, αλλά η τύχη των περισσότερων εξακολουθεί να αγνοείται. Για την επίλυση του ανθρωπιστικού αυτού θέματος η συνεργασία της Τουρκίας είναι απαραίτητη (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997).

Από την εισβολή, 115.000 περίπου Τούρκοι από την Ηπειρωτική Τουρκία έχουν παράνομα εγκατασταθεί στις κατεχόμενες περιοχές. Η πολιτιστική κληρονομιά του νησιού καταστρέφεται, ως μέρος μιας πολιτικής για εξάλειψη οποιουδήποτε στοιχείου που να αποδεικνύει τον Κυπριακό του χαρακτήρα και για Τουρκοποίηση του νησιού. Η μεγάλη εισροή εποίκων έχει επηρεάσει τις συνθήκες διαβίωσης Τουρκοκυπρίων. Η φτώχεια και η ανεργία έχουν αναγκάσει πέραν των 55.000 να μεταναστεύσουν, και τώρα αποτελούν μόνο το 12% του αυτόχθονος πληθυσμού (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997).

Στις 15 Νοεμβρίου 1983 η Τουρκοκρατούμενη περιοχή ανακηρύχθηκε μονομερώς ως ανεξάρτητο «κράτος». Το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, σε σχετικό ψήφισμα, θεώρησε την ανακήρυξη νομικά άκυρη και ζήτησε την ανάκλησή της. Μέχρι σήμερα, καμιά χώρα στον κόσμο, εκτός από την Τουρκία, δεν έχει αναγνωρίσει την παράνομη αυτή οντότητα. Οι προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών για επίλυση του Κυπριακού προβλήματος έχουν, μέχρι στιγμής, αποτύχει και οι δύο πλευρές παραμένουν διχασμένες αναφορικά με το είδος της διευθέτησης. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά επιμένει στην δημιουργία μιας διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας με ισχυρή κεντρική κυβέρνηση που θα διασφάλιζε την ενότητα του κράτους και θα προστάτευε την κυριαρχία του. Βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως η ελεύθερη διακίνηση και εγκατάσταση και το δικαίωμα της ιδιοκτησίας, επίσης θα διασφαλιζόνταν. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά υποστηρίζει επίσης έντονα και την αποστρατικοποίηση της Κύπρου (Α.Παυλίδης, Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, 1997).

Η Τουρκοκυπριακή πλευρά, από την άλλη, επιδιώκει συνομοσπονδία που να αποτελείται από δύο περιοχές με χωριστές κυριαρχίες, οι οποίες να έχουν πολύ χαλαρούς δεσμούς μεταξύ τους και ουσιαστικά να λειτουργούν ως δύο ανεξάρτητα κράτη. Οι Ελληνοκύπριοι θα έπρεπε να απεμπολήσουν τα ανθρώπινα δικαιώματά

τους στην πλευρά του νησιού που θα ήταν κάτω από Τουρκοκυπριακή διοίκηση, και τα τουρκικά στρατεύματα και οι εξοπλισμοί θα εξακολουθούσαν να είναι στο Βορρά. Οι θέσεις αυτές έχουν υποστηριχθεί πλήρως από την Τουρκία.

Τα Ηνωμένα Έθνη, με την υποστήριξη των Ηνωμένων Πολιτειών, της Βρετανίας και άλλων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, έχουν τονίσει ότι μια δίκαιη και βιώσιμη λύση του Κυπριακού πρέπει να προνοεί για ένα κράτος με μια κυριαρχία και σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κάτω από μια διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδιακή δομή. Τα Ηνωμένα Έθνη έχουν επίσης τονίσει τη σημασία της αποστρατικοποίησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΑΣΤΙΚΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ ΩΣ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Η επαρχία της Λευκωσίας καταλαμβάνει το κεντρικό τμήμα της Κύπρου. Είναι η μεγαλύτερη πόλη της Κύπρου, κτισμένη στο μέσο περίπου της κεντρικής πεδιάδας της Μεσαορίας σε υψόμετρο κάπου 140 μ.πάνω απο την επιφάνεια της θάλασσας. Προς τα βόρεια συνορεύει με την επαρχία Κερύνειας, στα ανατολικά με τις επαρχίες Αμμοχώστου και Λάρνακας, στα δυτικά με την επαρχία Πάφου και στα νότια με τις επαρχίες Λεμεσού και Λάρνακας. Στα βορειοδυτικά βρέχεται από θάλασσα (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, Εκδόσεις Φιλόκυπρος).

Χάρτης 3: Θέση της επαρχίας Λευκωσίας

(Πηγή: <http://www.kypros.org>)

Σαν αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής του 1974, ποσοστό 34,8% περίπου του εδάφους της επαρχίας κατελήφθη και κατέχεται από τα τουρκικά στρατεύματα εισβολής. Το κατεχόμενο τμήμα της επαρχίας εκτείνεται από τα ανατολικά του Πύργου της Τηλλυρίας, περνά μέσα από την πόλη της Λευκωσίας και συνεχίζεται νοτιότερα για να περιλάβει τα χωριά Μάρκο, Πύροι και Λουρουτζίνα. Συνολικά 60 οικισμοί της επαρχίας Λευκωσίας βρίσκονται στα κατεχόμενα εδάφη του νησιού (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, Εκδόσεις Φιλόκυπρος).

Το βορειότερο γεωγραφικό πλάτος της επαρχίας, βορειοανατολικά του χωριού Κυθρέα, είναι 35 17'. Νοτιότερο γεωγραφικό πλάτος, στα νότια του χωριού Φαρμακάς, είναι 34°53'. Το ανατολικότερο γεωγραφικό μήκος είναι 33°35'36" και βρίσκεται στα ανατολικά του χωριού Αγυιά. Το δυτικότερο γεωγραφικό μήκος είναι

32 33'42" και βρίσκεται στα ανατολικά του άκρου Πωμού (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, Εκδόσεις Φιλόκυπρος).

Η επαρχία της Λευκωσίας, λόγω της θέσης της στο κεντρικό τμήμα του νησιού, χαρακτηρίζεται από πολύ μικρότερο μήκος ακτών σε σύγκριση με τις υπόλοιπες επαρχίες της Κύπρου. Η θάλασσα περιβρέχει μόνο το βορειοδυτικό της τμήμα, όπου δεσπόζει ο κόλπος της Μόρφου. Η επαρχία της Λευκωσίας είναι η μεγαλύτερη σε διοικητική έκταση επαρχία της Κύπρου. Καταλαμβάνει έκταση γης 2.719 χμ² περίπου, η οποία αντιπροσωπεύει το 29,4% της ολικής έκτασης της Κύπρου που είναι 9.251 χμ² (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, Εκδόσεις Φιλόκυπρος).

2.2 Ιστορική αναδρομή

Η κεντρικότητα της γεωγραφικής θέσης της πόλης της Λευκωσίας και τα εύφορα εδάφη της Μεσαορίας και του Πεδιαίου υπήρξαν οι σημαντικότεροι παράγοντες της ανάπτυξης της πόλης. Η ανάπτυξη άρχισε εντός της περιορισμένης περιοχής που όριζαν τα Ενετικά τείχη, με διάμετρο 1,6 χιλιομέτρων, και επεκτάθηκε εκτός των τειχών μετά τον 19ο αιώνα. Η αστικοποίηση του αγροτικού χώρου γύρω από τα τείχη εντάθηκε μετά τον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η πόλη γνώρισε σημαντικές πληθυσμιακές μεταβολές, ιδιαίτερα μετά την τουρκική εισβολή του 1974, με την αύξηση του συνολικού πληθυσμού της περιοχής, μεταξύ των ετών 1973 και 1976 (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003:2).

Η δομή και πολεοδομική οργάνωση της Λευκωσίας προκύπτει από τον συνδυασμό Ελληνικών, Τούρκικων, Φράγκικων και Ενετικών στοιχείων, που εκφράζουν την ιστορία και τη διαχρονική εξέλιξη της πόλης. Με την αστικοποίηση αμέσως μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, η πόλη αναπτύχθηκε προς τα μικρά προάστια του Αγίου Δομετίου, της Παλλουριώτισσας, του Καϊμακλίου και των Αγίων Ομολογητών, και ακολούθως εξαπλώθηκε προς όλες τις κατευθύνσεις. Η φυσική εξάπλωση της πρωτεύουσας προς βορρά ανακόπηκε με την τουρκική εισβολή του 1974 (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003:2).

Στη δεκαετία του '50, αλλά κυρίως μετά το 1960, ο ρυθμός οικοδομικής ανάπτυξης αυξήθηκε ταχύτατα και τα προάστια, όπου στεγάζονταν κυρίως χαμηλά αμειβόμενες εισοδηματικές τάξεις εργατών και τεχνιτών, ενσωματώθηκαν στην πόλη. Παράλληλα, οι νέες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες ενεργοποίησαν και συντήρησαν κατά τις επόμενες δεκαετίες τη διαδικασία της απρογραμμάτιστης, χωροδομικά ασύνδετης και πολεοδομικά ανεξέλεγκτης ανάπτυξης που εξαπλώθηκε

κυρίως κατά μήκος κυκλοφοριακών αξόνων περιφερειακής σημασίας (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003:2).

Σήμερα, βασικό γνώρισμα των παλιών συνοικιών της Λευκωσίας και των άλλων ιστορικών πυρήνων των υπόλοιπων Δήμων είναι η υποβάθμιση της ποιότητας ζωής και του αστικού περιβάλλοντος, η οικονομική στασιμότητα και η πληθυσμιακή αποψίλωση. Εγκαταλειμμένες οικοδομές και ουσιώδεις ελλείψεις στην παροχή κοινοτικών και άλλων υπηρεσιών απειλούν τη δυνατότητα λειτουργικής επιβίωσης ευρύτερων αστικών συνόλων, αλλά και τη δυνατότητα συντήρησης αξιόλογων δειγμάτων αρχιτεκτονικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003:2)

2.3 Το αστικό σύμπλεγμα Λευκωσίας

Στο αστικό σύμπλεγμα Λευκωσίας περιλαμβάνονται οι περιοχές των Δήμων Λευκωσίας, Αγίου Δομετίου, Έγκωμης, Στροβόλου, Αγλαντζιάς, Λακατάμιας και Λατσιών και η περιοχή του Κοινοτικού Συμβουλίου Γερίου (Χάρτης 5). Η έκταση της περιοχής ανέρχεται σε 19.000 εκτάρια

2.4 Συμπέρασμα

Τα σοβαρότερα προβλήματα αντιμετωπίζονται στην Περιτειχισμένη Πόλη, η οποία εκτός των κλασσικών προβλημάτων που παρουσιάζονται σε ιστορικούς πυρήνες πολλών ευρωπαϊκών πόλεων, διαχωρίζεται από τη Νεκρή Ζώνη και υφίσταται τις σοβαρές επιπτώσεις της ύπαρξης της διαχωριστικής γραμμής. Ανάλογα προβλήματα παρουσιάζονται και στις υπόλοιπες περιοχές της Λευκωσίας κατά μήκος της Νεκρής Ζώνης (Καϊμακλί, Παλλουριώτισσα, Ομορφίτα και Άγιος Δομέτιος).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

3.1 Η Θέση της Λευκωσίας

Η Λευκωσία αποτελεί την πρωτεύουσα της Κύπρου και την έδρα της Κυβέρνησης καθώς και το κύριο κέντρο απασχόλησης, πολιτισμού, ανώτερης εκπαίδευσης και εξειδικευμένων υπηρεσιών. Από τους Βυζαντινούς χρόνους μέχρι και την τουρκική εισβολή του 1974, η Λευκωσία αποτελούσε το διοικητικό και λειτουργικό επίκεντρο ολόκληρης της Κύπρου ως πρωτεύουσα του νησιού και λόγω της θέσης της στο γεωγραφικό κέντρο. Η μείζον Λευκωσία είναι σήμερα χωρισμένη σε επτά δήμους και ένα κοινοτικό συμβούλιο. Το αστικό σύμπλεγμα Λευκωσίας είναι το μοναδικό στο νησί που βρίσκεται στην ενδοχώρα. Όλα τα υπόλοιπα αστικά συμπλέγματα, περιλαμβανομένων και της κατεχόμενης Κερύνειας και Αμμοχώστου, βρίσκονται σε παράκτιες περιοχές.

3.2 Χρήσεις γης

Στο Χάρτη 6 απεικονίζονται οι χρήσεις γης της μείζονος περιοχής Λευκωσίας. Με έντονο καφέ χρώμα απεικονίζονται οι ιστορικοί πυρήνες και με κιτρινο-καφέ οι καθοριζόμενες οικιστικές ζώνες. Βασική διαπίστωση είναι η τάση επέκτασης των οικιστικών ζωνών προς τα νοτιοδυτικά. Στο Χάρτη 6 βλέπουμε επίσης τη γενική μορφή των χρήσεων γης της περιοχής μελέτης μαζί με τις χρήσεις των περιβαλλουσών τους κοινοτήτων.

Η πολιτική που υιοθετείται σχετικά με την έκταση των καθορισμένων περιοχών οικιστικής ανάπτυξης έχει άμεση σχέση με την ήδη εφαρμοζόμενη κυκλοφοριακή πολιτική. Οι συνεχείς, υπερβολικές σε έκταση και πρόωρες επεκτάσεις των Οικιστικών Ζωνών δεν συμπίπτουν με τις πραγματικές ανάγκες του αστικού πληθυσμού αλλά αντίθετα επιτείνουν την εξάρτηση του πληθυσμού από τα ιδιωτικά οχήματα. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται επέκταση των Οικιστικών Ζωνών της Λευκωσίας χωρίς όμως παράλληλη επίτευξη της συγκράτησης των αξιών της οικιστικής γης.

Με διάφορες διαβαθμίσεις του μπλε χρώματος φαίνονται οι εμπορικοί άξονες δραστηριότητας I, II και III όπως επίσης και η περιοχή εμπορικής ανάπτυξης και γραφείων της περιτειχισμένης πόλης. Παρατηρείται ότι η εμπορική ανάπτυξη της

πόλης δε συναντάται σε πόλους ανάπτυξης αλλά χωροθετείται σε άξονες κατά μήκος κύριων οδικών αρτηριών.

Σε Άξονες Δραστηριότητας Κατηγορίας I επιτρέπονται γενικά εμπορικές αναπτύξεις για ευρεία ποικιλία τύπων καταστημάτων και γραφείων, τα πολυκαταστήματα, οι υπεραγορές, κοινοτικές υπηρεσίες, διευκολύνσεις αναψυχής – ψυχαγωγίας, βιοτεχνίες και κατοικίες.

Οι Άξονες Δραστηριότητας Κατηγορίας II καθορίζονται κατά μήκος τμημάτων του δικτύου δρόμων πρωταρχικής σημασίας. Επιτρέπεται κατά κύριο λόγο η δημιουργία εκθεσιακών χώρων για διάφορα αγαθά. Ο πρώτος όροφος κάθε ανάπτυξης μπορεί να διατίθεται για τη στέγαση ανεξάρτητων γραφείων ή για την επέκταση της εμπορικής έκθεσης του ισογείου. Στις υπόλοιπες αναπτύξεις, οι όροφοι μπορούν να διατίθενται για οικιστική χρήση.

Οι Άξονες Δραστηριότητας Κατηγορίας III καθορίζονται κατά μήκος τμημάτων του δευτερεύοντος οδικού δικτύου και βασικά αποτελούν εμπορικά κέντρα γραμμικής μορφής. Επιτρέπονται σχεδόν αποκλειστικά εμπορικές χρήσεις

Οι βιομηχανικές και βιοτεχνικές ζώνες και περιοχές απεικονίζονται με διάφορες διαβαθμίσεις του μοβ χρώματος και οι μεγάλες τους συγκεντρώσεις χωροθετούνται δύο στα Λατσία, μία δυτικά της Λακατάμειας, μια στην Έγκωμη και μία στη Λευκωσία στην περιοχή Παλουριώτισσας.

Τα τοπικά και αστικά πάρκα καθώς και άλλες περιοχές πρασίνου και προστασίας απεικονίζονται με πράσινο χρώμα και είναι κατά κανόνα γραμμικές με εξαίρεση τα πάρκα Αθαλάσσας και Απαλού.

Οι δημόσιες χρήσεις (εκπαιδευτήρια, αθλητικές διευκολύνσεις, δημόσιες υπηρεσίες και τμήματα, νοσοκομεία κ.λ.π) απεικονίζονται με κόκκινο χρώμα και βρίσκονται διάσπαρτες στον αστικό ιστό.

Οι αγροτικές περιοχές απεικονίζονται με κίτρινο χρώμα και βρίσκονται στις αστικές παρυφές, νοτιοανατολικά και βορειοδυτικά του αστικού συμπλεγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑΤΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

4.1 Πληθυσμός

4.1.1 Πληθυσμιακές μεταβολές

Οι πληθυσμιακές εξελίξεις αποτελούν μια από τις ουσιωδέστερες παραμέτρους που λαμβάνονται υπόψη στον σχεδιασμό της πολεοδομικής οργάνωσης κάθε αστικού συμπλέγματος. Η θεμελιώδης σημασία της παραμέτρου αυτής προκύπτει από το γεγονός ότι πολλές από τις σημαντικότερες πρόνοιες του Σχεδίασμου εδράζονται σε προγνώσεις και παραδοχές αναφορικά με τα πληθυσμιακά μεγέθη, χαρακτηριστικά και γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας 2003:19)

Ο μόνιμος πληθυσμός των Δήμων Λευκωσίας και Αγίου Δομετίου, όπως φαίνεται στον Πίνακα 3, δεν παρουσιάζει μείωση όπως κατά τη δεκαετία 1982-1992, αλλά σχετική σταθεροποίηση, γεγονός που αποδίδεται εν μέρει στα αποτελέσματα της εφαρμογής του Προγράμματος Αναζωογόνησης Περιοχών Πράσινης Γραμμής Λευκωσίας, τουλάχιστον όσον αφορά τον Δήμο Αγίου Δομετίου. Ο Δήμος Λευκωσίας και ο Δήμος Αγίου Δομετίου αποτελούν τους δυο ακριτικούς Δήμους του αστικού συγκροτήματος Λευκωσίας που εφάπτονται στην Πράσινη Γραμμή και τσων οποίων η φυσική εξάπλωση προς τα βόρεια (για το Δήμο Λευκωσίας) και βόρεια και δυτικά (για το Δήμο Αγίου Δομετίου) εμποδίστηκε με τη τουρκική εισβολή το 1974,

Ο πληθυσμός διοικητικών περιοχών στο νότιο τμήμα της περιοχής του αστικού συγκροτήματος Λευκωσίας (κυρίως στο Δήμο Λατσιών και στο Κοινοτικό Συμβούλιο Γερίου)καθώς και στο Δήμο Έγκωμης συνεχίζει να αυξάνεται, αλλά με ρυθμό μικρότερο από εκείνο που παρατηρήθηκε κατά τη δεκαετία 1982 1992.

Μεγάλο ποσοστό του αστικού πληθυσμού διαμένει στις κεντρικές αστικές περιοχές, παρόλο που παρατηρείται διαχρονική μείωση του ποσοστού λόγω τάσεων διαμονής σε νεότερες αστικές περιοχές νοτιότερα.

Κατά τη δεκαετία 1982-1992 ο συνολικός πληθυσμός της περιοχής του αστικού συγκροτήματος Λευκωσίας παρουσίασε μια σημαντική αύξηση της τάξης των 28.400 ατόμων που αντιστοιχεί σε αύξηση της τάξης του 19%. Η αύξηση αυτή επηρέασε σημαντικά όλους τους Δήμους που συνθέτουν την περιοχή του αστικού

συγκροτήματος Λευκωσίας οι οποίοι αύξησαν τον πληθυσμό τους από 23% στην περίπτωση του Δήμου Στροβόλου, μέχρι και 100% στην περίπτωση του Κοινοτικού Συμβουλίου Γερίου. Αντίθετα με την εκπληκτική θετική μεταβολή στον πληθυσμό των περισσότερων Δήμων, οι Δήμοι Λευκωσίας και Αγίου Δομετίου παρουσίασαν μείωση του πληθυσμού τους που στην περίπτωση του Αγίου Δομετίου ήταν της τάξης του 10% και στην περίπτωση του Δήμου Λευκωσίας ήταν 2,5%. Την αυξητική τάση κατά την διάρκεια των ετών στους δήμους Λατσιών, Λακατάμειας, Αγλαντζιάς, Στροβόλου, Έγκωμης και κοινοτικού συμβουλίου Γερίου καθώς και την πτωτική τάση στους δήμους Λευκωσίας και Αγίου Δομετίου.

Επιπλέον, με βάση τα δημογραφικά στοιχεία της περιόδου 1982-2002 συμπεραίνεται το γεγονός ότι η αύξηση του πληθυσμού στην περιοχή των ορίων του αστικού συμπλέγματος Λευκωσίας απορροφήθηκε από τους αναπτυσσόμενους δήμους στις νότιες παρυφές του αστικού συμπλέγματος που αφενός διέθεταν το αναγκαίο απόθεμα διαθέσιμης γης προς ανάπτυξη και αφετέρου δεν είχαν επηρεαστεί αρνητικά από την τουρκική εισβολή.

Πίνακας 3: Κατανομή Πληθυσμού Μείζονος Λευκωσίας, 1982-2012

ΤΟΠΙΚΗ ΑΡΧΗ	ΠΑΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΠΑΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΠΑΛΗΘΥΣΜΟΣ		ΠΑΛΗΘΥΣΜΟΣ	
	1982	1992	2002	2007	2012 (πρόβλεψη)	2007	2012 (πρόβλεψη)	
Δήμος Λευκωσίας	48.200	47.000	47.830	48150	48800			
Δήμος Αγ. Δομετίου	13.500	12.100	12.130	12.200	12.250			
Δήμος Έγκωμης	5.800	9.900	13.640	15.000	18.690			
Δήμος Σπροβόλου	43.000	51.500	58.530	63.000	66.600			
Δήμος Αγλαντζιάς	12.800	17.500	18.950	19.500	20.520			
Δήμος Λακατάμιας	15.800	24.400	28.480	31.200	33.380			
Δήμος Λατσιών	7.500	10.000	12.200	13.400	14.870			
Κοινοτικό Συμβούλιο Γερίου	2.400	5.000	6.440	7.500	8.250			

(Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία, 2002)

4.1.2 Κατανομή πληθυσμού ανά φύλο

Στον Πίνακα 4 φαίνεται η σύνθεση του πληθυσμού ανά φύλο. Όπως μπορούμε να διακρίνουμε υπάρχει ένα σταθερό προβάδισμα του ποσοστού των γυναικών σε όλους τους δήμους της περιοχής μελέτης, της τάξεως του περίπου 51.5 %. Το ποσοστό των ανδρών ανέρχεται σε περίπου 48.5 % σε όλους τους δήμους. Το μεγαλύτερο ποσοστό γυναικών έχει ο δήμος Λευκωσίας με 51,96% και αντίστοιχα στους άνδρες το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνει το κοινοτικό συμβούλιο Γερίου με ποσοστό 49,7%. Το μικρότερο ποσοστό γυναικών έχει το κοινοτικό συμβούλιο Γερίου με ποσοστό 50,3% και το μικρότερο ποσοστό ανδρών ο δήμος Αγίου Δομετίου με ποσοστό 48,07%.

Πίνακας 4 : Κατανομή πληθυσμού ανά φύλο

ΔΗΜΟΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	% ΑΝΤΡΩΝ	% ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	47832	22978	24854	48,4	51,96
ΑΓΙΟΣ ΔΟΜΕΤΙΟΣ	12125	5828	6297	48,07	51,93
ΕΓΚΩΜΗ	13644	6584	7060	48,26	51,74
ΣΤΡΟΒΟΛΟΣ	58525	28340	30185	48,43	51,57
ΛΑΚΑΤΑΜΙΑ	28477	13922	14555	48,89	51,11
ΑΓΛΑΝΤΖΙΑ	18953	9168	9785	48,38	51,62
ΛΑΤΣΙΑ	12195	5955	6240	48,84	51,16
Κ.Σ ΓΕΡΙΟΥ	6443	3202	3241	49,7	50,3
ΣΥΝΟΛΟ	198194	95977	102217	48.43	51,57

(Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία, 2002)

4.1.3 Κατανομή πληθυσμού ανά υπηκοότητα

Στον Πίνακα 5 φαίνεται η σύνθεση του πληθυσμού σε κύριους πολίτες και ξένους υπηκόους κατά το έτος 2002. Το ποσοστό των κύριων υπηκόων ανερχόταν σε ποσοστό 89.77%, ενώ των αλλοδαπών κατοίκων σε 10,23%. Παρατηρείται πως τα υψηλότερα ποσοστά αλλοδαπών μόνιμων κατοίκων, συναντώνται στους δήμους Λευκωσίας και Αγίου Δομετίου (16,97% και 14,07% αντίστοιχα), γεγονός το οποίο

αντανακλά και τα ιδιαίτερα προβλήματα τα οποία συναντώνται στους δύο αυτούς ακριτικούς Δήμους από την ιδιαιτερότητα αυτή της σύνθεσης του πληθυσμού.

Επίσης, σημειώνεται πως τα χαμηλότερα ποσοστά αλλοδαπών μόνιμων κατοίκων, συναντώνται στο Γέρι και τη Λακατάμια, σε δύο από τους δήμους που βρίσκονται στις παρυφές του αστικού συμπλέγματος Λευκωσίας, γεγονός που ενισχύει το συμπέρασμα πως οι πλέον αναπτυσσόμενοι δήμοι είναι αυτοί που βρίσκονται στις νότιες παρυφές του αστικού συμπλέγματος και που διαθέτουν το αναγκαίο απόθεμα διαθέσιμης γης προς ανάπτυξη και δεν έχουν επηρεαστεί τόσο αρνητικά από την τουρκική εισβολή.

Πίνακας 5 : Πληθυσμιακή σύνθεση ανά υπηκοότητα

ΠΕΡΙΟΧΗ (ΔΗΜΟΙ)	ΣΥΝΟΛΟ	ΚΥΠΡΙΟΙ	ΞΕΝΟΙ ΥΠΗΚΟΟΙ	% ΚΥΠΡΙΩΝ	% ΞΕΝΩΝ ΥΠΗΚΩΝ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	47832	39713	8119	83,03	16,97
ΑΓΙΟΣ ΔΟΜΕΤΙΟΣ	12125	10419	1706	85,93	14,07
ΕΓΚΩΜΗ	13644	11879	1765	87,06	12,94
ΣΤΡΟΒΟΛΟΣ	58525	53452	5073	91,33	8,67
ΛΑΚΑΤΑΜΙΑ	18953	17224	1033	96,37	3,63
ΑΓΛΑΝΤΖΙΑ	28477	27444	1729	90,9	9,12
ΛΑΤΣΙΑ	12195	11557	638	94,77	5,23
ΓΕΡΙ	6443	6227	216	96,65	3,35
ΣΥΝΟΛΟ	198194	177915	20279	89,77	10,23

(Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία, 2002)

4.2 Οικονομικά χαρακτηριστικά

4.2.1 Απασχόληση

Στον Πίνακα 6 που ακολουθεί παρατηρούμε την κατανομή της απασχόλησης ανά παραγωγικό τομέα στην περιοχή μελέτης. Τις πρώτες θέσεις απασχόλησης του πρωτογενή τομέα καταλαμβάνουν ο Δήμος Λατσιών με ποσοστό 1.07% και το Κοινοτικό Συμβούλιο Γερίου με ποσοστό 2.53% ενώ την τελευταία καταλαμβάνει ο Δήμος Λευκωσίας με ποσοστό 0.41%.

Όσο αφορά το δευτερογενή τομέα, επίσης ο Δήμος Λατσιών με ποσοστό 25.9% και το Κοινοτικό Συμβούλιο Γερίου με ποσοστό 30.02%, κάτι που δείχνει πως τα προάστια δεν είναι τόσο έντονα αστικοποιημένα.

Την υψηλότερη θέση απασχόλησης στον τριτογενή τομέα καταλαμβάνουν ο Δήμος Έγκωμης με ποσοστό 85.83%, και ο Δήμος Αγλαντζιάς με 83.81%. Τη χαμηλότερη θέση απασχόλησης στον τριτογενή τομέα καταλαμβάνει το Κοινοτικό Συμβούλιο Γερίου με ποσοστό 67.42%.

Τέλος, τα παραπάνω ποσοστά αναφέρονται στο σύνολο των εργαζομένων της περιοχής μελέτης μας που ανέρχεται σε 92.381 άτομα.

Πίνακας 6: Αλασχόληση

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	1ο ΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	% 1ο ΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	2ο ΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	% 2ο ΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	3ο ΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	% 3ο ΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	ΔΕΝ ΔΗΛΩΘΗΚΕ	% ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΗΛΩΘΗΚΕ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	22.502	92	0,41	4.500	20,00	17.840	79,28	70	0,31
ΑΓΙΟΣ ΔΟΜΕΤΙΟΣ	5.336	22	0,41	977	18,31	4.333	81,20	4	0,08
ΕΓΚΩΜΗ	6.519	42	0,64	839	12,87	5.595	85,83	43	0,66
ΣΤΡΟΒΟΛΟΣ	27.697	155	0,56	4.646	16,77	22.809	82,35	87	0,32
ΑΓΛΑΝΤΖΙΑ	8.903	47	0,53	1.379	15,49	7.462	83,81	15	0,17
ΛΑΚΑΤΑΜΕΙΑ	12.829	97	0,76	3.038	23,68	9.587	74,73	107	0,83
ΛΑΤΣΙΑ	5.630	60	1,07	1.458	25,90	4.103	72,88	9	0,15
ΓΕΡΙ	2.965	75	2,53	890	30,02	1.999	67,42	1	0
ΣΥΝΟΛΟ	92.381	590	0,64	17.727	19,19	73.728	79,81	336	0,36

(Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία, 2002, ίδια επεξεργασία.)

4.2.2 Ανεργία

Τα επίπεδα ανεργίας σε όλους τους Δήμους της περιοχής Λευκωσίας κυμαίνονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στο σύνολο των εργαζομένων παρατηρούνται στους Δήμους Λευκωσίας (3.49%), Αγίου Δομετίου (4.17%) και στο Κοινοτικό Συμβούλιο Γερίου (3.86%). Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας στο σύνολο κατέχουν οι Δήμοι Έγκωμης (1.79%) και Αγλαντζιάς (2.56%). Αυτό φαίνεται και από τον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 7: Ανεργία

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΑΝΕΡΓΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ	% ΑΝΕΡΓΙΑΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	23315	813	22502	3,49
ΑΓ.ΔΟΜΕΤΙΟΣ	5568	232	5336	4,17
ΕΓΚΩΜΗ	6638	119	6519	1,79
ΣΤΡΟΒΟΛΟΣ	28506	809	27697	2,84
ΑΓΛΑΝΤΖΙΑ	9137	234	8903	2,56
ΛΑΚΑΤΑΜΕΙΑ	13278	449	12829	3,38
ΛΑΤΣΙΑ	579	160	563	2,76
ΓΕΡΙ	3084	119	2965	3,86
ΣΥΝΟΛΟ	95316	2935	92381	3,08

(Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία, 2002, ίδια επεξεργασία)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

5.1 Πρωτογενής τομέας

Ο πρωτογενής τομέας σήμερα στη πόλη της Λευκωσίας έχει εγκαταλειφθεί σταδιακά λόγω της οικιστικής επέκτασης της πόλης. Μεμονωμένες περιπτώσεις έχουν μείνει κυρίως στα όρια των νοτιοανατολικών παρυφών της περιοχής της μείζονος Λευκωσίας.

5.1.1 Κτηνοτροφία - γεωργία

Η πόλη της Λευκωσίας και τα προάστια της Στρόβολος, Αγλαντζιά και Άγιος Δομέτιος γνώρισε εποχές με πολύ ανεπτυγμένη τη κτηνοτροφία. Σήμερα υπάρχει μια καθορισμένη Κτηνοτροφική Ζώνη, που βρίσκεται στις νοτιοανατολικές παρυφές της περιοχής του Σχεδίου.

Όσο αφορά τη γεωργία η Λευκωσία υπήρξε από τα αρχαία χρόνια γεωργική περιοχή. Καλλιεργείτο από αρδευόμενες εκτάσεις από εσπεριδοειδή, φρουτόδεντρα, αμπέλια, ελιές, ξηρούς καρπούς και λαχανικά. Οι κύριες ξηρικές καλλιέργειες στην Λευκωσία ήταν τα σιτηρά, τα νομευτικά φυτά, οι αμυγδαλιές, οι χαρουπιές και τα ξηρικά όσπρια.

5.1.2 Αλιεία

Η επαρχία Λευκωσίας, λόγω της θέσεως της, έχει το μικρότερο μήκος ακτών (45 χιλιόμετρα περίπου) από όλες τις επαρχίες της Κύπρου, έτσι και η ανάπτυξη της αλιείας υπήρξε περιορισμένη. Το μεγαλύτερο τμήμα των ακτών της σήμερα βρίσκεται κάτω από τουρκική στρατιωτική κατοχή. Στο Αστικό Σύμπλεγμα Λευκωσίας δεν υπάρχουν καθόλου ακτές.

5.2 Δευτερογενής τομέας

5.2.1 Βιομηχανία

Οι ρίζες της βιομηχανίας στη Λευκωσία βρίσκονται στο πανάρχαιο επάγγελμα του λαϊκού τεχνίτη: του υφαντή, του υποδηματοποιού, του βυρσοδέψη, του κωμοδρόμου και άλλων. Στην καρδιά της πόλης κτίστηκε λίγο μετά τα μέσα του 19^{ου} αιώνα το πρώτο εργαστήριο επεξεργασίας του καπνού από δύο Ελλαδίτες οι οποίοι το 1912 ίδρυσαν το πρώτο καπνεργοστάσιο στη Λευκωσία. Από τους διάφορους μαγαζάτορες και τεχνίτες της Λευκωσίας, εξελίχθηκε μετά το τέλος του Α' Παγκοσμίου πολέμου η υποτυπώδης βιομηχανία. Οι πρώτες βιομηχανίες στην πρωτεύουσα ασχολούνταν κυρίως με την παραγωγή σιγαρέττων, οίνων και οινοπνευμάτων, αναψυκτικών, μπίρας, υποδημάτων κ.λ.π (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, Εκδόσεις Φιλόκυπρος :90).

Μετά την ανεξαρτησία το 1960, στόχος του Πρώτου Πενταετούς Προγράμματος Αναπτύξεως ήταν η ενθάρρυνση εκείνων των βιομηχανιών, οι οποίες θα χρησιμοποιούσαν ντόπιες πρώτες ύλες και θα μεταποιούσαν τις εισαγόμενες με ψηλή όμως την προστιθέμενη αξία. Γι' αυτό τον σκοπό δημιουργήθηκαν στη Λευκωσία οι πρώτες βιομηχανικές ζώνες και περιοχές. Επίσης, ιδρύθηκαν η Τράπεζα Αναπτύξεως για τη χρηματοδότηση μακροπρόθεσμων βιομηχανικών έργων, το Κέντρο Παραγωγικότητας για την εκπαίδευση τόσο του διευθυντικού όσο και του εργατικού προσωπικού, το Ανώτερο Τεχνολογικό Ινστιτούτο για την κατάρτιση των υπευθύνων των τεχνικών της βιομηχανίας και η Αρχή Βιομηχανικής Κατάρτισης για την προώθηση της βιομηχανικής κατάρτισης του εργατικού δυναμικού (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, Εκδόσεις Φιλόκυπρος :90).

Ιδιαίτερη βιομηχανική ανάπτυξη γνώρισε η Λευκωσία μετά την τουρκική εισβολή του 1974, στα πλαίσια της προσπάθειας επαναδραστηριοποίησης. Η Λευκωσία είναι σήμερα το μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο της Κύπρου και συγκεντρώνει όλα σχεδόν τα είδη βιομηχανιών που υπάρχουν στην Κύπρο όπως είναι: είδη διατροφής, ποτών, καπνού, υφαντών, ραπτικής ενδυμάτων, επεξεργασίας δερμάτων και γουναρικών, υποδημάτων, ξύλου κ.λ.π. Επίσης, βιομηχανίες χημικών προϊόντων, ελαστικών, πλαστικών ειδών, προϊόντων μετάλλου, μη μεταλλικών ορυκτών, κατασκευής μεταφορικών μέσων, ηλεκτρικών συσκευών και μηχανών, υπηρεσίες επιδιορθώσεως και ποικίλες άλλες βιομηχανίες (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, Εκδόσεις Φιλόκυπρος : 90).

Στη Λευκωσία δημιουργήθηκαν και λειτουργούν σήμερα οι ακόλουθες βιομηχανικές περιοχές και ζώνες:

- Βιομηχανική ζώνη Έγκωμης
- Βιομηχανική ζώνη Παλλουριώτισσας
- Βιομηχανική περιοχή Στροβόλου
- Βιομηχανική ζώνη Λακατάμειας
- Βιομηχανική ζώνη Κοκκινοτριμιθιάς
- Βιομηχανικές ζώνες Λατσιών (3)
- Οχληρά βιομηχανική ζώνη Τσερίου
- Οχληρά βιομηχανική ζώνη Γερίου – Δαλίου
- Βιομηχανική ζώνη Δαλίου

5.2.2 Βιοτεχνία

Η Λευκωσία έχει παράδοση στη βιοτεχνία. Η πόλη υπήρξε το κυριότερο κέντρο της επαρχίας της για την παραγωγή βαμβακερών και μεταξωτών υφασμάτων και ως τον 19^ο αιώνα οι γυναίκες επιδίδονταν στην υφαντική με τον παραδοσιακό αργαλειό. Κατά την Αγγελική Πιερίδου, μερικές συνοικίες διαδραμάτιζαν ιδιαίτερο ρόλο στην παραγωγή υφασμάτων.

Ιδιαίτερα φημιζόταν η Λευκωσία για τους χρυσοχόους και αργυροχόους της, που ειδικεύονταν στην κατασκευή γυναικείων κοσμημάτων και κατά δεύτερο λόγο ανδρικών κάποτε με πολύ λεπτό σύρμα από κράμα αργύρου και χαλκού. Οι αργυροχόοι κατασκεύαζαν επίσης πολλά αντικείμενα και σκεύη για τις εκκλησίες. Δούλευαν επίσης το χρυσάφι, αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό λόγω της σπανιότητάς του (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, Εκδόσεις Φιλόκυπρος :90).

5.3. Τριτογενής τομέας

5.3.1 Εισαγωγή

Ο τριτογενής τομέας έχει εξαιρετικά μεγάλη σημασία για την επίτευξη της στρατηγικής ανάπτυξης κάθε αναπτυσσόμενης περιοχής, όπως στη προκειμένη περίπτωση της πόλης της Λευκωσίας.

5.3.2 Τουρισμός

Παρόλο που η μεγαλύτερη τουριστική κίνηση παρατηρείται στις παραθαλάσσιες τουριστικές περιοχές της Κύπρου, εντούτοις τόσο η πόλη της Λευκωσίας όσο και τα ορεινά θέρετρα της επαρχίας άρχισαν να αναπτύσσονται τουριστικά, σε σχετικά ικανοποιητικό βαθμό, ιδιαίτερα μετά το 1974.

Το 1990 λειτουργούσαν στην πόλη της Λευκωσίας 18 ξενοδοχεία ενός ως πέντε αστέρων από το σύνολο των 129 της ελεύθερης Κύπρου, δηλαδή ποσοστό 13,9%. Οι ξενοδοχειακές κλίνες ανέρχονταν σε 1.986 από το σύνολο των 18.197 της Κύπρου, δηλαδή το 10,9%. Ταυτόχρονα λειτουργούσαν 8 μονάδες «ξενοδοχείων χωρίς αστέρα και «ξενώνων» με 211 κλίνες. Εξάλλου στην πόλη της Λευκωσίας υπήρχε μια επιχείρηση οργανωμένων διαμερισμάτων δυναμικότητας 85 κλινών, ενώ μια καινούργια βρισκόταν υπό ανέγερση με 95 κλίνες (Γ. Καρούζης, Περιδιαβάζοντας την Κύπρο).

Οι διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία της πόλης της Λευκωσίας 1-5 αστέρων ανέρχονταν το 1990 σε 198.771 από το σύνολο για την ελεύθερη Κύπρο 3.209.761, αντιπροσώπευαν δηλαδή ποσοστό 6,2%. Επίσης οι διανυκτερεύσεις σε οργανωμένα διαμερίσματα ανέρχονταν σε 12.266 (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια).

Τέλος του 2001 η Λευκωσία διαθέτει πάνω από 2.900 κλίνες σε 19 ξενοδοχεία αστέρων, 4 ξενοδοχεία χωρίς αστέρα και πολλούς ξενώνες (Γ. Καρούζης, Περιδιαβάζοντας την Κύπρο).

5.3.2.1 Μορφές τουρισμού

- **Αθλητικός και επιχειρηματικός τουρισμός**

Σε σχέση με τον αθλητικό τουρισμό η Λευκωσία διαθέτει αξιόλογες αθλητικές εγκαταστάσεις διεθνών προδιαγραφών και προσφέρεται ως χώρος προπόνησης για αθλητές και σε αθλήματα όπως είναι το ποδόσφαιρο, η κολύμβηση, η σκοποβολή και η τοξοβολία.

Ο επιχειρηματικός τουρισμός είναι μια άλλη πτυχή του τουρισμού της Λευκωσίας, νοουμένου ότι η πρωτεύουσα προσελκύει ένα σεβαστό αριθμό επισκεπτών που θεωρούνται ως επαγγελματικοί επισκέπτες. Οι επισκέπτες αυτοί είναι άτομα που επισκέπτονται την πόλη για συγκεκριμένο σκοπό, εκτός από λόγους αναψυχής, και είναι κυρίως επιχειρηματίες, εμπορευόμενοι, διπλωμάτες ή εκπαιδευτικοί.

Πιστεύεται ότι για να υπάρξει προσέλκυση διπλωματικών αποστολών, ξένων

εκπαιδευτικών, επιστημόνων έρευνας, θα πρέπει να αξιοποιηθούν επαρκώς τα δυνατά σημεία της πόλης, όπως είναι ο πολιτισμός και οι συνεδριακοί χώροι.

- **Πολιτιστικός τουρισμός**

Τα Αξιοθέατα στην πόλη της Λευκωσίας είναι: Κυπριακό Μουσείο, Λεβέντειο - Δημοτικό Μουσείο, Βυζαντινό Μουσείο, Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, Μουσείο Εθνικού Αγώνος, Αρχοντικό Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου, Πύλη Αμμοχώστου, Λαϊκή Γειτονιά, Κέντρο Κυπριακής Χειροτεχνίας, Φυλακισμένα Μνήματα, Τύμβος Μακεδονίτισσας κ.ά.

Όσο αφορά την Εντός των Τειχών Πόλη είναι το σημαντικότερο πολιτιστικό σημείο της πρωτεύουσας και η μοναδική λόγω της συνύπαρξης πολιτισμών. Ο τουρισμός αυτός απευθύνεται σε ηλικίες μεταξύ 45-65 χρονών, με κύρια έμφαση στην προβολή των διαθέσιμων πολιτιστικών στοιχείων της Λευκωσίας στα παραθαλάσσια θέρετρα της Κύπρου, σε μια προσπάθεια να αυξηθούν οι ημερήσιες επισκέψεις στην πρωτεύουσα.

5.3.2.2 Συμπεράσματα

Η στρατηγική τουρισμού πρέπει να στηριχθεί στον εντοπισμό των βασικών αξιών και στοιχείων μοναδικότητας της περιοχής. Η Λευκωσία χρήζει διαφορετικής προσέγγισης στη διαμόρφωση της τουριστικής της στρατηγικής, όχι μόνο επειδή δεν είναι σε θέση να προσφέρει το παραδοσιακό προϊόν «ήλιος και θάλασσα», αλλά επειδή είναι και μια διαιρεμένη πόλη.

5.3.3 Υπηρεσίες

Η Λευκωσία δεν είναι μόνο η πρωτεύουσα της Κύπρου σε μια κεντρική θέση ανάμεσα Πενταδάκτυλου και Τροόδους, αλλά σημαντικό κέντρο πολλών άλλων δραστηριοτήτων. Εδώ βρίσκεται η Κυβέρνηση με το προεδρικό μέγαρο, όπου συνεδριάζει το Υπουργικό Συμβούλιο (Γ. Καρούζης, Περιδιαβάζοντας την Κύπρο) .

Είναι η έδρα του αρχιεπισκόπου και στο αρχιεπισκοπικό μέγαρο λαμβάνονται αποφάσεις που αφορούν τη θρησκευτική ζωή του τόπου. Η Βουλή των Αντιπροσώπων φιλοξενείται στη Λευκωσία, και στο μέγαρο της Βουλής όπου ψηφίζονται οι νομοθεσίες.

Ταυτόχρονα, στη Λευκωσία εδρεύει το ανώτατο δικαστήριο, πληθώρα ανεξάρτητων υπηρεσιών, ημικρατικοί οργανισμοί, το αρχηγείο της εθνικής φρουράς και της αστυνομίας. Πέραν από το χαρακτήρα της Λευκωσίας ως διοικητικού, θρησκευτικού,

νομοθετικού κέντρου, είναι ο πνευματικός, καλλιτεχνικός και εκπαιδευτικός της χαρακτήρας.

Σωρεία εκπαιδευτικών ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, περιλαμβανομένου και του Πανεπιστημίου Κύπρου, φιλοξενούνται στην πρωτεύουσα, ενώ η πνευματική και καλλιτεχνική κίνηση υπερέχει κατά πολύ εκείνης των υπολοίπων πόλεων. Διάφορα νοσοκομεία και νοσηλευτικά ιδρύματα καθιστούν τη Λευκωσία σημαντικό κέντρο υγείας.

Τέλος είναι διπλωματικό κέντρο με τις πρεσβείες και τα προξενεία διάφορων χωρών να εδρεύουν σ αυτήν (Γ. Καρούζης, Περιδιαβάζοντας την Κύπρο).

5.3.4 Εμπόριο

Η εμπορική ανάπτυξη και δραστηριότητα είναι καθοριστικής σημασίας για τη διαμόρφωση του εξειδικευμένου ρόλου κάθε επιμέρους τμήματος της πόλης. Οι διαφοροποιήσεις σε ότι αφορά τον τύπο των επιχειρήσεων, την πυκνότητα συσσώρευσης και την κλίμακα τους καθορίζουν τον ρόλο του αστικού εμπορικού κέντρου. Το αστικό εμπορικό κέντρο αποτελεί τη βασική περιοχή εμπορικής δραστηριότητας της Λευκωσίας. Ευρύτερες αστικές περιφέρειες, σε επίπεδο δήμων συνήθως εξυπηρετούνται από τα περιφερειακά εμπορικά κέντρα. Τέλος τα τοπικά εμπορικά κέντρα εξυπηρετούν επιμέρους οικιστικές περιοχές (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΥΠΟΔΟΜΕΣ

6.1 Οδικό δίκτυο

6.1.1 Δίκτυο αστικών δρόμων

Το κύριο αστικό οδικό δίκτυο φαίνεται στο Χάρτη 7 και αποτελεί απαραίτητο στοιχείο για την πολεοδομική οργάνωση της πόλης. Αποτελεί ακόμα ένα ενιαίο και ολοκληρωμένο σύστημα στο οποίο όλα τα επιμέρους τμήματα διαδραματίζουν ουσιώδη ρόλο και σε περιπτώσεις μη έγκαιρης υλοποίησης τμημάτων του οδικού δικτύου η λειτουργία του συνόλου της Λευκωσίας ως ενιαίας πόλης επηρεάζεται αρνητικά. (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003: 24).

Το υφιστάμενο οδικό δίκτυο έχει ακτινωτή διάταξη και είναι αποτέλεσμα της ιστορικής εξέλιξης της Λευκωσίας. Παρ' όλ' αυτά θεωρείται ανεπαρκές να ικανοποιήσει τις σημερινές ανάγκες κυκλοφορίας. Γι' αυτό το λόγο το οδικό δίκτυο του αστικού συμπλέγματος Λευκωσίας αναπροσαρμόζεται και ιεραρχείται σε αυτοκινητόδρομους (εθνικό οδικό δίκτυο), δρόμους πρωταρχικής σημασίας, δρόμους δευτερεύουσας σημασίας, τοπικούς δρόμους, ποδηλατόδρομους και πεζόδρομους (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003: 24).

6.1.2 Αυτοκινητόδρομοι

Οι αυτοκινητόδρομοι διασφαλίζουν την κυκλοφοριακή διακίνηση εθνικής και περιφερειακής σημασίας από και προς την περιοχή του αστικού συμπλέγματος Λευκωσίας. Οι αυτοκινητόδρομοι αποτελούνται από τέσσερις ή και περισσότερες λωρίδες κυκλοφορίας και διαχωριστική νησίδα και είναι περιφραγμένοι. Οι τοπικές συμβολές και οι διασταυρώσεις πεζών σε αστικούς αυτοκινητόδρομους είναι ανισόπεδες.

6.1.3. Δρόμοι πρωταρχικής σημασίας

Το δίκτυο δρόμων πρωταρχικής σημασίας του αστικού συμπλέγματος Λευκωσίας έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να ικανοποιεί τις υφιστάμενες αλλά και μελλοντικές ανάγκες για ενδοαστικές μετακινήσεις μέχρι το έτος 2012. Στο Χάρτη 8 φαίνονται το δίκτυο των δρόμων πρωταρχικής σημασίας και οι περιμετρικοί δρόμοι πρωταρχικής σημασίας μετά από κατάργηση της νεκρής ζώνης οι οποίοι θα μπορούν να λειτουργήσουν σαν ένα ολοκληρωμένο σύστημα (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003: 25).

Οι ακτινωτοί δρόμοι πρωταρχικής σημασίας συγκλίνουν προς το αστικό κέντρο και έχουν στόχο την εξυπηρέτηση των μετακινήσεων μεταξύ περιφέρειας και κεντρικότερων αστικών περιοχών. Άμεση προτεραιότητα αποτελεί η αναβάθμισή τους έτσι ώστε να διευκολυνθεί η λειτουργία του συνόλου της πόλης. Οι δρόμοι αυτοί αποτελούν τμήματα του κύριου οδικού δικτύου καθώς και τους κορμούς για τις διαδρομές των δημόσιων αστικών συγκοινωνιών.

Οι περιμετρικοί δρόμοι πρωταρχικής σημασίας σχηματίζουν ημιδαχτυλίους οι οποίοι αναμένεται να ολοκληρωθούν μετά την κατάργηση της νεκρής ζώνης ώστε να είναι δυνατή η η ενοποίηση της διαιρεμένης Λευκωσίας (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003: 28).

Τρεις από τους περιμετρικούς δρόμους πρωταρχικής σημασίας σημειώνονται στο Χάρτη 8 και είναι οι παρακάτω:

- Ο εσωτερικός περιμετρικός Π1 συμπίπτει με τη λεωφόρο που περιβάλλει τα ενετικά τείχη και εξυηρετεί κυρίως την περιτειχισμένη πόλη και το αστικό κέντρο.
- Ο ενδιάμεσος περιμετρικός Π2 εξυηρετεί τις διακινήσεις μεταξύ των πλέον ανεπτυγμένων αστικών περιοχών τις Λευκωσίας
- Ο εξωτερικός περιμετρικός Π3 (νότιος παρακαμπτήριος / λεωφόρος Τροόδους) λειτουργεί ως ο κύριος παρακαμπτήριος άξονας για διακινήσεις από την περιφέρεια δυτικά της Λευκωσίας προς τον αυτοκινητόδρομο Λάρνακας / Λεμεσού.

6.1.4 Δρόμοι δευτερεύουσας σημασίας

Οι δρόμοι δευτερεύουσας σημασίας είναι σημαντικοί δρόμοι και διασφαλίζουν την άνετη και ασφαλή διέλευση οχημάτων ή/και λεωφορείων στο εσωτερικό της πόλης. Το πλάτος των δρόμων αυτών κυμαίνεται από δύο έως τέσσερις λωρίδες κυκλοφορίας και στις οδικές συμβολές επιδιώκεται η δημιουργία πρόσθετης λωρίδας για δεξιόστροφες κινήσεις.

6.1.5 Τοπικό οδικό δίκτυο

Οι τοπικοί δρόμοι συνδέουν το δευτερεύον τοπικό δίκτυο με επιμέρους αναπτύξεις, έχουν συνήθως μικρό μήκος και σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατόν να καταλήγουν σε αδιέξοδα.

6.1.6 Πεζόδρομοι – ποδηλατόδρομοι

Το κύριο δίκτυο ποδηλατοδρόμων του αστικού συμπλέγματος Λευκωσίας που είναι αποτέλεσμα μελέτης στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος LIFE, φαίνεται στο Χάρτη 5. Η διαμόρφωση του κύριου δικτύου η οποία χωροθετείται κατά μήκος δρόμων του κύριου και δευτερεύοντος οδικού δικτύου, βασίζεται (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003: 34):

- Στην υφιστάμενη και προγραμματιζόμενη κατανομή των χρήσεων γης και ιδιαίτερα στη σύνδεση βασικών χρήσεων του αστικού συμπλέγματος, όπως δημόσια εκπαιδευτήρια, πολιτιστικές και άλλες λειτουργίες, μεγάλοι χώροι πρασίνου, περιοχές κατοικίας κ.ά και
- Σε κυκλοφοριακά, περιβαλλοντικά και τοπογραφικά δεδομένα.

Στη Λευκωσία υπάρχουν τρεις ποδηλατόδρομοι (Θ. Βλαστός και Τ.Μπιρμπίλη, 2001: 160):

- Ένας διάδρομος ποδηλάτου, μήκους περίπου 800 μέτρων, διαχωρισμένος με στενή νησίδα από το υπόλοιπο οδόστρωμα στη λεωφόρο Ακαδημίας που βρίσκεται στα προάστια με ακτινική κατεύθυνση ως προς τον ιστορικό πυρήνα.
- Ένα δίκτυο ποδηλατοδρόμων μήκους 10.5 χιλιομέτρων στο πάρκο Αθαλάσσιας, έκτασης 600 εκταρίων και
- Ένας ποδηλατόδρομος – πεζόδρομος , μήκους 1.3 χιλιομέτρων περίπου στην ανατολική όχθη του Πεδιαίου ποταμού, στο Στρόβολο. Το έργο αυτό είναι συνολικού πλάτους 8 μέτρων.

Αξίζει να σημειωθεί πως ο πεζόδρομος – ποδηλατόδρομος στον Πεδιαίο ποταμό εντάσσεται στο δίκτυο συγκοινωνιακής υποδομής της πόλης. Το έργο αυτό είναι μια από τις « πράσινες διαδρομές» που υλοποιήθηκαν τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη. Είναι διαδρομές αποκλειστικά για τον περιπατητή και τον ποδηλάτη (Θ.Βλαστός και Τ. Μπιρμπίλη, 2001: 160).

Για τη Λευκωσία υπάρχει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο υλοποίησης ποδηλατοδρόμων (διακεκομμένες πράσινες γραμμές στο Χάρτη 5).

6.2 Αεροπορικές μεταφορές

Το αεροδρόμιο Λευκωσίας βρίσκεται βορειοδυτικά της πόλης και λόγω της Τουρκικής εισβολής απο το 1974 η πρωτεύουσα του νησιού στερείται αεροπορικών μεταφορών γιατί βρίσκεται στη κατεχόμενη πλευρά. Όμως, αναγκάστηκε άμεσα στη δημιουργία νέου αεροδρομίου, στη πόλη της Λάρνακας ώστε να εξυπηρετείται από αυτό.

Αυτή τη χρονική περίοδο το αεροδρόμιο εξυπηρετεί 30 διεθνείς αερογραμμές και 30 αερογραμμές τύπου charter (<http://www.cyprusairways.com>).

6.3 Αποχέτευση – εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων

6.3.1 Εισαγωγή - Ιστορία

Σε πολλές περιοχές της Λευκωσίας όπου το έδαφος είναι αργιλώδες η απορρόφηση από τους απορροφητικούς λάκκους ήταν ανεπαρκής δημιουργώντας έτσι την ανάγκη συχνών και δαπανηρών εκκενώσεων των λάκκων και απόρριψης των βοθρολυμάτων σε περιοχές εκτός Λευκωσίας. Κατά συνέπεια κτίρια που κτίζονταν σε περιοχές όπου το έδαφος είναι αργιλώδες χρειαζόταν η κατασκευή στεγανών δεξαμενών αντί απορροφητικών λάκκων με ανάλογα κόστη εκκένωσης επί συνεχούς βάσης συνοδευομένης με την ανεπιθύμητη οχληρία στις περιοχές. Οι πλέον προβληματικές περιοχές ήταν εκείνες γύρω από το ξενοδοχείο Χίλτον, η εντός των τειχών Λευκωσία, η περιοχή δυτικά του ποταμού Πεδιαίου και η περιοχή Παλλουριώτισσας. Σημειώνεται ότι κατά την εποχή εκείνη δεν υπήρχε ούτε επαρκές Σύστημα Συλλογής Ομβρίων Υδάτων (<http://www.sbn.org.cy>).

Η κατασκευή του Αποχετευτικού Έργου Μείζονος Λευκωσίας άρχισε περί τις αρχές του 2003 και αναμένεται να συμπληρωθεί περιλαμβανομένου των 13 περιαστικών Κοινοτήτων μέχρι το τέλος του 2012. Το όλο Έργο περιλαμβάνει σχεδίαση και εγκατάσταση 1200 χιλιομέτρων περίπου κυρίως αγωγών καθώς και 600 χιλιομέτρων οικιακών συνδέσεων, 7 κύριων αντλιοστασίων, 30 χιλιομέτρων αγωγών πίεσεως και κυρίως αγωγών βαρύτητας καθώς επίσης και κατασκευή 2 Εργοστασίων Επεξεργασίας Λυμάτων. Ένα από τα Εργοστάσια αυτά βρίσκεται υπό κατασκευή στην περιοχή Βαθιάς Γωνιάς και η δυναμικότητα του θα είναι 20.000 κ.μ. λυμάτων ημερησίως σε πρώτο

στάδιο με αναμενόμενο χρόνο λειτουργίας το Δεκέμβριο 2009. Η κατασκευή του δεύτερου εργοστασίου στην Πάνω Δευτερά (Ανθούπολη) με δυναμικότητα 12.000κ.μ. λυμάτων ημερησίως έχει ουσιαστικά ολοκληρωθεί και το Εργοστάσιο έχει τεθεί σε λειτουργία από τον περασμένο Φεβρουάριο 2008 (<http://www.sbn.org.cy>).

6.3.2 Επεξεργασία Λυμάτων

Στο παρόν στάδιο υπάρχει ένας σταθμός επεξεργασίας λυμάτων που εξυπηρετούν τις περιοχές της Μείζονος Λευκωσίας οι οποίες είναι συνδεδεμένες με το Κεντρικό Αποχετευτικό Σύστημα. Βρίσκεται στην Πάνω Δευτερά (Ανθούπολη) και έχει τη δυνατότητα επεξεργασίας 900 κ.μ. λυμάτων ημερησίως και εξυπηρετεί τους Κυβερνητικούς Οικισμούς Πάνω Λακατάμιας και Χρυσοσπηλιώτισσας, τον Οικισμό Αυτοστέγασης Ανάγυιας καθώς επίσης και μέρος της περιοχής Ανθούπολης (<http://www.sbn.org.cy>).

Ο Σταθμός αυτός λειτουργεί με το Σύστημα των ανοικτών δεξαμενών γίνεται πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια επεξεργασία των λυμάτων. Στα πλαίσια υλοποίησης του Αποχετευτικού Έργου Μείζονος Λευκωσίας, το Συμβούλιο Αποχετεύσεων Λευκωσίας, θα προβεί στην κατασκευή δύο νέων εργοστασίων επεξεργασίας λυμάτων, με σύγχρονη τεχνολογία στην Πάνω Δευτερά (Ανθούπολη) με δυνατότητα επεξεργασίας 13.000κ.μ. λυμάτων ημερησίως και στη Βαθιά Γωνιά με δυνατότητα επεξεργασία 22.000 κ.μ. λυμάτων ημερησίως. Το Συμβούλιον Αποχετεύσεων Λευκωσίας έχει ήδη συνάψει συμφωνία με την Κοινοπραξία των Γερμανικών Εταιρειών WTE-Bamag για την υλοποίηση του Εργοστασίου στην Πάνω Δευτερά και τα κατασκευαστικά έργα βρίσκονται σε εξέλιξη. Η συμπλήρωση του εν λόγω σταθμού αναμένεται περί το τέλος τους 2007. Το Συμβούλιον Αποχετεύσεων Λευκωσίας έχει επίσης προκηρύξει προσφορές για την κατασκευή του Εργοστασίου Λυμάτων Βαθιάς Γωνιάς και η συμπλήρωση του τοποθετείται περί το τέλος του 2008. Το επεξεργασμένο νερό από τα δύο νέα σύγχρονα Εργοστάσια Επεξεργασίας θα διατίθεται για αρδευτικού σκοπούς (<http://www.sbn.org.cy>).

6.4 Υποδομές τηλεπικοινωνιών

Η ένταξη της Κύπρου στην Ευρώπη το 2004 σήμανε την αφετηρία μιας νέας εποχής, αφού η ΑΤΗΚ έχει πλέον ανταγωνιστές σε όλο σχεδόν το φάσμα των υπηρεσιών της. Η επίσημη ένταξη της χώρας μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η απελευθέρωση της αγοράς έκαναν και τον ανταγωνισμό εντονότερο (<http://www.cyta.com.cy/>).

Το 2004 "σημαδεύτηκε" από τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ της ΑΤΗΚ και της εταιρείας κινητής τηλεφωνίας Vodafone και τη μετονομασία της υπηρεσίας CYTAGSM σε Cytamobile-Vodafone. Επίσης, εισήχθηκε εμπορικά η ευρυζωνική υπηρεσία miVision, η οποία χρησιμοποιεί την τεχνολογία ADSL, για να προσφέρει ταυτόχρονη χρήση ψηφιακής και διαδραστικής τηλεόρασης, βίντεο κατά ζήτηση, τηλεφωνίας και γρήγορου διαδικτύου, μέσω μιας απλής τηλεφωνικής γραμμής. Ο Οργανισμός κατάφερε με το αναπτυξιακό του πρόγραμμα να μετατρέψει την Κύπρο ως τηλεπικοινωνιακό κόμβο και ως κέντρο παροχής προηγμένων τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Πιο συγκεκριμένα, η ΑΤΗΚ, με την υιοθέτηση της επωνυμίας CytaGlobal για τις διεθνείς της δραστηριότητες, αλλά και με τη δημιουργία θυγατρικών εταιρειών, στοχεύει σε πιο δυναμική παρουσία στο διεθνές τηλεπικοινωνιακό σκηνικό, σε καλύτερη προώθηση των διεθνών της προϊόντων και υπηρεσιών, αλλά και σε δραστηριοποίηση σε νέες αγορές του εξωτερικού, όπως στην Ελλάδα και στο Ηνωμένο Βασίλειο (<http://www.cyta.com.cy/>).

Σήμερα, η ΑΤΗΚ διαθέτει ένα άρτιο δίκτυο και παρέχει πρωτοποριακές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας στους πελάτες της, μέσω των δώδεκα cytashop που διαθέτει, καθώς και άλλων καναλιών πώλησης. Διανύουμε την Κοινωνία της Πληροφορίας και ο Οργανισμός μας αντιμετωπίζει με επιτυχία τις αλλαγές που επιφέρει η σύγκλιση των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής και των πολυμέσων (<http://www.cyta.com.cy/>).

6.5 Εκπαίδευση

6.5.1 Γενικά

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και οι αναπτύξεις που έχουν σχέση με τον πολιτισμό αποτελούν ουσιώδεις συνεκτικούς παράγοντες της πολιτιστικής, πολιτισμικής, κοινοτικής και κοινωνικής ζωής της πόλης. Πρόσθετα, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα ως χώροι, εγκαταστάσεις και επίκεντρα δραστηριότητας, αποτελούν στοιχεία πολεοδομικής

οργάνωσης κεφαλαιώδους σημασίας, δεδομένου ότι συμβάλλουν στην επιτυχία της οργάνωσης επιμέρους αστικών περιοχών καθώς και της πόλης ως συνόλου (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003: 103).

Πίνακας 8 : Υφιστάμενα εκπαιδευτήρια ανά τοπική αρχή

ΤΟΠΙΚΗ ΑΡΧΗ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ 2002	ΣΤΟΙΧΕΙΩΔΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
Δήμος Λευκωσίας	47.830	11	3
Δήμος Αγ. Δομετίου	12.130	3	1
Δήμος Έγκωμης	13.640	4	4
Δήμος Στροβόλου	58.530	11	10
Δήμος Αγλαντζιάς	18.950	5	3
Δήμος Λακατάμιας	28.480	7	3
Δήμος Λατσιών	12.200	3	1
Κοινοτικό Συμβούλιο Γερίου	6.440	2	1
ΣΥΝΟΛΟ	198.200	45	26

(Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία , 2002, ίδια επεξεργασία)

6.5.2 Τριτοβάθμια εκπαίδευση

6.5.2.1 Το Πανεπιστήμιο Κύπρου

Το Πανεπιστήμιο Κύπρου αποτελεί την κορυφαία βαθμίδα της παιδείας της Κύπρου και έχει καθιερωθεί στη συνείδηση των Κυπρίων πολιτών για την πολύπλευρη προσφορά του στην ανάπτυξη της χώρας. Σήμερα, το Πανεπιστήμιο συμπλήρωσε δεκαεπτά χρόνια διαδρομής στους ορίζοντες της γνώσης, της εκπαίδευσης, της έρευνας και της κοινωνικής προσφοράς, ενώ με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατέστη ουσιαστικός φορέας σύνδεσης της κυπριακής κοινωνίας με τους ευρωπαϊκούς θεσμούς (<http://www.ucy.ac.cy/>).

Το Πανεπιστήμιο Κύπρου εντάσσει στην αποστολή του την προσφορά πολύπλευρων προγραμμάτων προπτυχιακών σπουδών, την ανάπτυξη πρωτοποριακών προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών και τη συνεργασία με ευρωπαϊκά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης. Το Πανεπιστήμιο θέτει ως βασικό στόχο της αποστολής του την ενεργό συμμετοχή στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο έρευνας, μέσα από την προώθηση πρωτότυπων ερευνητικών προγραμμάτων βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας, σε ένα ευρύ φάσμα επιστημονικών περιοχών. Το Πανεπιστήμιο έχει σε ισχύ 55 διμερείς συμφωνίες συνεργασίας με πανεπιστήμια της Ευρώπης της Αυστραλίας και της Αμερικής. Το Πανεπιστήμιο είναι Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου και διοικείται από το Συμβούλιο, το οποίο «έχει τη διαχείριση και έλεγχο των διοικητικών και οικονομικών υποθέσεων του Πανεπιστημίου και της περιουσίας του» και τη Σύγκλητο, η οποία αποτελεί το ανώτατο ακαδημαϊκό όργανο του Πανεπιστημίου». Στο Πανεπιστήμιο λειτουργούν οι διοικητικές υπηρεσίες Ανθρώπινου Δυναμικού, Έρευνας, Διεθνών και Δημοσίων Σχέσεων, Οικονομικών, Πληροφορικών Συστημάτων, Σπουδών και Φοιτητικής Μέριμνας και οι Τεχνικές Υπηρεσίες (<http://www.ucy.ac.cy/>).

Επίσης το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου και μια ομάδα απο Ίδρυματα Ανώτατης Εκπαίδευσης (κολλέγια) συμπληρώνουν τον τομέα της εκπαίδευσης.

6.6 Υγεία και πρόνοια

6.6.1 Γενικά

Ο τομέας της υγείας βρίσκεται σε μεταβατικό στάδιο προγραμματισμού και επαναξιολόγησης, με στόχο την αναδιοργάνωση του συνόλου του συστήματος πάνω σε νέα βάση, προσανατολισμένη στα σύγχρονα ευρωπαϊκά πρότυπα. Παρά την πολιτική αποκέντρωσης των υπηρεσιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας που υιοθετήθηκε από τους αρμόδιους δημόσιους φορείς, προβλέπεται ότι η Λευκωσία θα συνεχίσει να αποτελεί κέντρο παροχής εξειδικευμένων ιατρικών υπηρεσιών για όλη την Κύπρο. Παράλληλα, με τις διάφορες εξελίξεις στον τομέα, δημιουργούνται τάσεις για λειτουργία εξειδικευμένων ιατρικών και ερευνητικών κέντρων (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003: 111).

6.6.2 Νέο Νοσοκομείο Λευκωσίας

Το νέο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας έχει έκταση 130 περίπου στρεμμάτων, και βρίσκεται πλησίον των Ψυχιατρικών Υπηρεσιών και του Εθνικού Πάρκου Αθαλάσσιας στην νοτιοδυτική περίμετρο της πρωτεύουσας.

Η εύκολη και γρήγορη πρόσβαση προς το Νοσοκομείο από όλες τις περιοχές της πόλης και επαρχίας Λευκωσίας, καθώς και από όλες τις άλλες επαρχίες, διασφαλίζεται με την κατασκευή του νέου ανισόπεδου κόμβου παρά τη βιομηχανική περιοχή Στροβόλου και την αναβάθμιση του οδικού δικτύου της περιοχής.

Διαθέτει μονάδες νοσηλείας για 438 εσωτερικούς ασθενείς σε τετράκλινα, δίκλινα και μονόκλινα δωμάτια με ιδιαίτερους χώρους υγιεινής, για τις ειδικότητες της Παθολογίας, Γενικής Χειρουργικής, Ορθοπεδικής, Καρδιολογίας, Αγγειο-καρδιο-θωρακοχειρουργικής, Νευροχειρουργικής, Νευρολογίας, Ωτορινολαρυγγολογίας, Οφθαλμολογίας, Ουρολογίας, Ψυχιατρικής, Γναθοχειρουργικής, Πλαστικής Χειρουργικής, Εγκαυμάτων και AIDS (Μ. Κωνσταντινίδης, 2008 – συνέντευξη).

Περιλαμβάνει Τμήματα Εξωτερικών Ιατρείων, Ατυχημάτων και Επειγόντων Περιστατικών, Ακτινοδιάγνωσης, Αιμοκάθαρσης, Ημερήσιας Φροντίδας, Χειρουργείων, Καταγμάτων, Ενδοσκοπήσεων, Φυσιοθεραπείας, Ιατροφυσικής, Πυρηνικής Φυσικής, Νευροφυσιολογίας, Κλινικά Εργαστήρια, Εργαστήρια Καθετηριασμών και Αγγειολογίας, Ακουολογικό Κέντρο, Κεντρική Αποστείρωση, Τράπεζα Αίματος, Φαρμακείο, Νεκροτομείο και Ιατροδικαστική Υπηρεσία, Κουζίνα, Πλυντήριο, Μονάδα Συντήρησης, Σταθμό Ασθενοφόρων, Δωμάτια εφημερεύοντος προσωπικού και Διοίκηση (Μ. Κωνσταντινίδης, 2008 – συνέντευξη).

Στο χώρο του Νοσοκομείου περιλαμβάνεται επίσης το νέο Παρασκευαΐδειο Μεταμοσχευτικό Κέντρο με δωρεά του ιδρύματος Γεωργίου και θέλμας Παρασκευαΐδη και το Σιακόλειο Εκπαιδευτικό Κέντρο Υγείας με δωρεά του ιδρύματος Νίκου Σιακόλα, το οποίο στεγάζει τη Νοσηλευτική Σχολή και το Κέντρο Συνεχούς Επιμόρφωσης, που συνδέεται με ανάλογα ιδρύματα του εξωτερικού. Επίσης υπάρχουν χώροι αθλοπαιδιών και στεγασμένο κολυμβητήριο για άθληση των σπουδαστών και των παραπληγικών (Μ. Κωνσταντινίδης, 2008 – συνέντευξη).

Το Νοσοκομείο έχει σχεδιαστεί με βάση διεθνή πρότυπα και προδιαγραφές με στόχο τη διασφάλιση άριστης λειτουργικότητας και ευχάριστου περιβάλλοντος για τους ασθενείς και το προσωπικό, καθώς και για την εξασφάλιση σύγχρονων μεθόδων διάγνωσης και νοσηλείας, δυνατότητας επεκτάσεων και προσαρμογής βάσει των

μελλοντικών αναγκών και δυνατότητας για ικανοποίηση των αναγκών εκπαίδευσης και ειδίκευσης προσωπικού.

Επίσης περιλαμβάνεται ένας αξιοσημείωτος αριθμός ιδιοτικών κλινικών και ιατρείων τοπικής σημασίας. Ένας λογικός αριθμός ΚΑΠΗ ικανοποιά και εξηηρετεί την τρίτη ηλικία.

6.7 Αθλητικές διευκολύνσεις

Η βελτίωση του βιοτικού, μορφωτικού και πολιτιστικού επιπέδου του πληθυσμού, όπως και η αύξηση του ενδιαφέροντος του κοινού για τα αλληλένδετα θέματα της υγείας και της άθλησης, αναμένεται ότι θα συνεχίσουν να δημιουργούν έντονη ζήτηση για χώρους και μέσα ενεργητικής άθλησης και για αθλοπαιδιές. Παράλληλα, οι τάσεις για νέους τύπους αθλητικών εγκαταστάσεων μεγάλης κλίμακας δημιουργούν την ανάγκη καθορισμού χωροθετικής πολιτικής για αντιμετώπιση των προβλημάτων που προκύπτουν με τη χωροθέτηση των αναπτύξεων αυτών σε οικιστικές περιοχές, ή σε περιοχές εκτός του Ορίου Ανάπτυξης χωρίς την απαραίτητη υποδομή (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003: 123).

Η Λευκωσία διαθέτει αξιόλογες αθλητικές εγκαταστάσεις διεθνών προδιαγραφών και προσφέρεται ως χώρος προπόνησης για αθλητές και σε αθλήματα όπως είναι το ποδόσφαιρο, η κολύμβηση, η σκοποβολή και η τοξοβολία.

Οι σημαντικές αθλητικές εγκαταστάσεις είναι οι ακόλουθες:

1) Κλειστή Αίθουσα Ελευθερία: Βρίσκεται στην περιοχή του Δήμου Έγκωμης. Λειτουργήσε το έτος 1993 και η χωρητικότητα της ανέρχεται στις 6000 θεατές. Η έκταση του αγωνιστικού χώρου είναι 1840 τ.μ (<http://www.nicosia.org.cy/>).

2) Αθλητικό Κέντρο ΓΣΠ: Το νέο Στάδιο ΓΣΠ άνοιξε τις πόρτες του το 1999. Είναι χωρητικότητας 22859 θεατών και είναι στην κατηγορία της UEFA 3 αστέρων (υψηλότερη). Στο ΓΣΠ έχουν φιλοξενηθεί αγώνες της κορυφαίας διασυλλογική διοργάνωσης το UEFA Champions League, αγώνες UEFA και αγώνες της Εθνικής Ομάδας της Κύπρου για τα προκριματικά του Παγκοσμίου και Ευρωπαϊκού Κυπέλλου. Το Στάδιο είναι πλήρως εξοπλισμένο και καλύπτει όλες τις σύγχρονες απαιτήσεις τόσο των αθλητών όσο και των θεατών. Διαθέτει 3 γήπεδα ποδοσφαίρου, ένα στάδιο στίβου,

γυμναστήρια, υπόγειο χώρο προπόνησης στίβου και γενικά όλα όσα απαιτούνται σε ένα υπερσύγχρονο στάδιο (<http://www.gsp.org.cy/>).

3) Ολυμπιακό Κολυμβητήριο Λευκωσίας: Το Δημοτικό Κολυμβητήριο αποτελεί μέρος του συμπλέγματος του Κολυμβητηρίου Λευκωσίας στο οποίο ανήκει επίσης και το Ολυμπιακό Κολυμβητήριο, τη διαχείριση του οποίου ανέλαβε ο Κυπριακός Οργανισμός Αθλητισμού. Τα εγκαίνια του Δημοτικού Κολυμβητηρίου έγιναν στις 22.4.1989 και ξεκίνησε την λειτουργία του τον Ιουνίου του ίδιου έτους. Βρίσκεται στην περιοχή Αγίου Ανδρέα στο χώρο που για τους Λευκωσιάτες είναι γνωστός ως Γκόουλ (<http://www.nicosia.org.cy/>).

Στον εσωτερικό χώρο λειτουργεί καφετέρια που προσφέρει φαγητά και ποτά σε τιμές ελεγχόμενες από τον Κυπριακό Οργανισμό Τουρισμού. Το Δημοτικό Κολυμβητήριο διαθέτει τρεις ναυαγосώστες και τέσσερις φρουρούς ασφάλειας οι οποίοι φροντίζουν για την φύλαξη του ιματισμού και την τήρηση των κανονισμών σωστής υγιεινής (<http://www.nicosia.org.cy/>).

4) Κλειστή Αίθουσα Λευκοθέου : Βρίσκεται στη Λεωφόρο Μακαρείου του Δήμου Έγκωμης. Λειτουργήσε το 1982 και η χωρητικότητα του είναι 3000 θεατές. Ο Αγωνιστικός του χώρος καλύπτει 1000 τ.μ (<http://www.nicosia.org.cy/>).

5) Ομοσπονδιακές Εγκαταστάσεις Τοξοβολίας : Βρίσκονται στην περιοχή του Δήμου Έγκωμης δίπλα απο τη Κλειστή Αίθουσα Ελευθερία. Λειτουργήσε το 2000 και η χωρητικότητα χορτοτάπητα είναι 24 - 25 ψάθες, η χωρητικότητα θεατών είναι 40 - 50 άτομα (<http://www.nicosia.org.cy/>).

6) Ολυμπιακό Σκοπευτήριο : Οι εγκαταστάσεις του Ολυμπιακού Σκοπευτηρίου βρίσκονται εντός των δημοτικών ορίων του Δήμου Λατσιών, στα νοτιοδυτικά σύνορα του Δήμου. Στις εγκαταστάσεις του Σκοπευτηρίου φιλοξενούνται Παγκόσμιοι και Ευρωπαϊκοί αγώνες. Στο χώρο του Ολυμπιακού Σκοπευτηρίου λειτουργεί καφετέρια που είναι ανοιχτή για το κοινό. Να σημειωθεί ότι οι εγκαταστάσεις του Σκοπευτηρίου καλύπτουν έκταση 100 εκταρίων (www.latsia.org.cy/)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 : ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

7.1 Γενικά

Το περιβάλλον επηρεάζει καθοριστικά την ποιότητα ζωής και την ευημερία του αστικού πληθυσμού και γα. τον λόγο αυτό αποδίδεται ιδιαίτερα μεγάλη σημασία στη διασφάλιση της ποιότητας του.

Πολλές πτυχές του πολεοδομικού προγραμματισμού της ανάπτυξης συμβάλλουν άμεσα και έμμεσα στη διαμόρφωση της ποιότητας περιβάλλοντος, τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Η έκταση και η ένταση χρήσης των Περιοχών Ανάπτυξης, ο τρόπος οργάνωσης των επιμέρους αστικών περιοχών, η κυκλοφοριακή πολιτική, η χωροθέτηση κεντρικών και μειζόνων αστικών λειτουργιών και χρήσεων, κ.λπ. αποτελούν μερικούς από τους τομείς ανάπτυξης που καθορίζουν ουσιαστικά την ποιότητα ζωής του σημερινού, αλλά και του μελλοντικού αστικού πληθυσμού.

7.2 Φυσικό περιβάλλον

Η σημασία διαφύλαξης των λίγων, και συνεπώς πολύ σημαντικών στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος στην περιοχή του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας αναγνωρίζεται πλήρως και κατοχυρώνεται μέσα από τις πρόνοιες του Σχεδίου.

Σημαντικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος (π.χ. τοπογραφικές ή γεωμορφολογικές ιδιομορφίες, περιοχές με ιδιάζοντα οικοσυστήματα, κ.ο.κ.), θα προστατεύονται έναντι των επιπτώσεων από μελλοντική ανάπτυξη και θα διαφυλάσσονται προς όφελος του πληθυσμού της περιοχής του Σχεδίου. Σε περιπτώσεις υλοποίησης έργων τα οποία θεωρούνται απαραίτητα για την ορθολογική λειτουργία του συνόλου της πόλης, θα λαμβάνονται όλα τα αναγκαία μέτρα για τον περιορισμό των αναπόφευκτων επιπτώσεων πάνω στο φυσικό περιβάλλον. Στα μέτρα αυτά είναι δυνατό να περιλαμβάνεται και η αντικατάσταση όσων στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος επηρεάζονται αναπόφευκτα, στον βαθμό που κάτι τέτοιο είναι εφικτό.

7.2.1 Δημόσιοι ελεύθεροι χώροι πρασίνου

Η σταδιακή δημιουργία ενός οργανωμένου συστήματος δημόσιων ελεύθερων χώρων πρασίνου διαφόρων κλιμάκων και τύπων που καλύπτει το σύνολο της περιοχής μελέτης, προσφέρει ποικιλία ευκαιριών για ξεκούραση, ψυχαγωγία και αναψυχή και συμβάλλει στην αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος. Το σύστημα αυτό υποβοηθά στη διασφάλιση ισορροπίας ανάμεσα σε δομημένες και μη επιφάνειες και στη βελτίωση του μικροκλίματος στην περιοχή.

Συγκεκριμένα, στη περιοχή μελέτης συναντούμε τα εξής (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας 2003:121):

(α) Το Αστικό Πάρκο Αθαλάσσας: Το Αστικό Πάρκο Αθαλάσσας εξυπηρετεί το σύνολο της πόλης και τις περιαστικές κοινότητες. Το Αστικό Πάρκο Αθαλάσσας έχει εξελιχθεί σταδιακά σε αξιόλογο βιότοπο και περιβαλλοντική περιοχή ευρύτερης σημασίας. Το σύνολο της έκτασης του ανεξάρτητα από τις σημερινές χρήσεις επιμέρους τμημάτων του αποδίδεται σταδιακά στο κοινό της Λευκωσίας λόγω παθητικής και ενεργητικής αναψυχής / ψυχαγωγίας.

(β) Τοπικά Πάρκα: Τα τοπικά πάρκα αποτελούν περιβαλλοντικά στοιχεία εξαιρετικά μεγάλης σημασίας εφόσον εντάσσονται άμεσα σε περιοχές κατοικίας με σημαντικές πυκνότητες. Τα Τοπικά Πάρκα (Παιδαγωγικής Ακαδημίας, Ακροπόλεως, Αγγλικής Σχολής, Αγίου Μαμά. κ. ο. κ.) είναι μοναδικά στοιχεία λόγω της δυσκολίας δημιουργίας νέων πάρκων ανάλογης έκτασης και χωροθέτησης. Τα τοπικά πάρκα αποτελούν τους περιβαλλοντικούς πνεύμονες για το σύνολο της πόλης και θα διαφυλαχθούν με ιδιαίτερη προσοχή. Ο εξοπλισμός και η διαμόρφωση τους πρέπει να είναι κατάλληλα για διάφορες ομάδες ηλικιών, καθώς και για άτομα με ειδικές ανάγκες.

(γ) Η Κοίτη του ποταμού Πεδιαίου: Η σημασία της κοίτης του Πεδιαίου για το σύνολο της πόλης συγκρίνεται μόνο με εκείνη του Αστικού Πάρκου της Αθαλάσσας. Πέραν όλων των θετικών της χαρακτηριστικών, υποβοηθά στην αναγνωσιμότητα του αστικού χώρου.

(δ) Γεωπάρκο Φαραγγιού Κακκαρίστρας και Λόφου του Απαλού: Η περιοχή που περιλαμβάνεται στην ευρύτερη περιοχή των δύο φαράγγιων της Κακκαρίστρας αποτελεί

εξαιρετικά σημαντική περιοχή στα όρια του Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας, λόγω της μοναδικότητας των γεωμορφωμάτων και στρωματογραφίας των φαραγγιών, καθώς και της μορφολογίας του λόφου του Απαλού.

(ε) Τάφος: Η Τάφος παρέχει σημαντικές δυνατότητες για τη διαμόρφωση συνεχούς δακτυλιοειδούς πάρκου στο κέντρο της πόλης όπου οι ανάγκες σε ελεύθερους χώρους πρασίνου παρουσιάζονται ιδιαίτερα αυξημένες.

(στ) Ιδιωτικοί Χώροι Πρασίνου: Αυτοί καταλαμβάνουν σημαντική έκταση γης στην περιοχή του Σχεδίου εκτός Ορίου Ανάπτυξης, και θα πρέπει να προστατευθούν από την πρόωρη και ανεξέλεγκτη αστική ανάπτυξη, έτσι ώστε να συνεχίσουν να αποτελούν στοιχεία εμπλουτισμού του ευρύτερου φυσικού περιβάλλοντος και μέρος του συστήματος ελεύθερων χώρων πρασίνου.

7.2.2 Συμπέρασμα

Παρόλα τα σημαντικά βήματα προόδου που έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια αναφορικά με τη δημιουργία δημόσιων χώρων πρασίνου σε όλες τις επιμέρους αστικές περιοχές, επισημαίνεται η ανάγκη για αύξηση των πόρων που διατίθενται από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα για τη διαμόρφωση, τον εξοπλισμό, τη διαχείριση και τη συντήρηση των δημόσιων χώρων πρασίνου. Οι πόροι πρέπει να διατίθενται κατά προτεραιότητα για την παροχή και αναβάθμιση βασικών στοιχείων του κάθε χώρου, παρα σε πολυδάπανη τοπιοτέχνηση περιορισμένου αριθμού δημόσιων χώρων πρασίνου. Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι ενώ υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες από άποψη διαθέσιμων χώρων, υπάρχουν ακόμα σημαντικά περιθώρια επίσπευσης και διεύρυνσης των προγραμμάτων εκτέλεσης έργων.

7.3 Υδάτινο περιβάλλον

7.3.1 Διαχείριση των υδάτων στη Κύπρο

7.3.1.1 Εισαγωγή

Ένα από τα πιο σοβαρά προβλήματα που η Κύπρος αντιμετωπίζει από αιώνες είναι η έλλειψη του νερού. Οι ανομβρίες είναι πολύ συχνό φαινόμενο και πολλές φορές στο παρελθόν ως συνέπεια τους η Κύπρος κόντεψε να ερημωθεί. Ποταμοί με σταθερή και

ολόχρονη ροή δεν υπάρχουν παρά μόνο χειμάρροι, η δε βροχόπτωση ήταν πάντα χαμηλή και ακανόνιστα κατανεμημένη, τόσο χρονικά όσο και γεωγραφικά. Σύμφωνα με μια μακρά σειρά παρατηρήσεων η μέση ετήσια βροχόπτωση, περιλαμβανόμενης και της χιονόπτωσης, είναι περίπου 500 χιλιοστόμετρα, ενώ κατά τα τελευταία τριάντα χρόνια (1971-2000) έχει μειωθεί στα 460 χιλιοστόμετρα (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων).

7.3.1.2 Το υδατικό πρόβλημα

Μέχρι το 1970, τα υπόγεια νερά αποτελούσαν τις κύριες πηγές νερού τόσο για άρδευση όσο και για ύδρευση, με αποτέλεσμα τα υδροφόρα στρώματα της Λευκωσίας και σε πολλές περιοχές της Κύπρου, να αρχίσουν να εξαντλούνται ή και να γίνονται προβληματικά με την εισροή θαλάσσιου νερού. Παράλληλα, μεγάλες ποσότητες όμβριου ύδατος πήγαιναν ανεκμετάλλευτες στη θάλασσα και χάνονταν (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, 2002, ετήσια έκθεση).

Αμέσως μετά την ανεξαρτησία, η προσοχή στράφηκε στη συστηματική μελέτη και κατασκευή υδατικών έργων, τόσο εμπλουτιστικών όσον και αποθηκευτικών. Το πρώτο βήμα αφορούσε τον καταρτισμό ολοκληρωμένου προγράμματος επισκόπησης και αξιολόγησης των υδατικών πόρων της νήσου και ακολούθησε η εφαρμογή ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος εκτέλεσης έργων υδατικής ανάπτυξης, στα οποία περιλαμβάνεται η κατασκευή μεγάλου αριθμού φραγμάτων (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, 2002, ετήσια έκθεση).

Έτσι, σήμερα, η αποθηκευτική ικανότητα των φραγμάτων ανέρχεται στα 307,5 εκατομμύρια κυβικά μέτρα (ΕΚΜ) νερού περίπου, σε σύγκριση με 6 ΕΚΜ που ήταν το 1960, μια επίδοση πραγματικά εντυπωσιακή αν συγκριθεί με άλλες χώρες του μεγέθους και του επιπέδου ανάπτυξης της χώρας μας (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, 2002, ετήσια έκθεση).

Με βάση τα ευρήματα της πρόσφατης μελέτης που ετοίμασε το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων σε συνεργασία με τον Οργανισμό Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών, η μέση βροχόπτωση της περιόδου μετά το 1970 (1971-2000), είναι χαμηλότερη της μέσης βροχόπτωσης της παλαιότερης περιόδου (1917-1970). Η μείωση αυτή κυμαίνεται, σε διάφορες περιοχές της Κύπρου, από 10% μέχρι και 25%. Η μέση μείωση υπολογίζεται στα 20%. Η μεγαλύτερη μείωση έχει παρατηρηθεί στο Τρόδος. Η μείωση αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του διαθέσιμου νερού στη χώρα. Η μείωση της μέσης ετήσιας εισροής στα φράγματα κυμαίνεται από 24% μέχρι και 58%

με μέση τιμή γύρω στο 40%. Δηλαδή, οι ποσότητες του επιφανειακού νερού που διαθέτει σήμερα το νησί είναι κατά 40% μικρότερες από τις ποσότητες που υπολογιζόταν ότι διέθετε πριν το 1970 (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, 2002, ετήσια έκθεση).

Η μελέτη έχει, επίσης, παρουσιάσει ότι οι υπόγειοι υδάτινοι πόροι της Κύπρου υπεραντλούνται κάθε χρόνο κατά 40% από την επιτρεπόμενη ασφαλή τους απόδοση. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη συνεχή πτώση της στάθμης των υπόγειων νερών, την εξάντληση των αποθεμάτων τους και τη ραγδαία και συνεχή επέκταση των περιοχών των υδροφορέων που καταστρέφονται από τη διείσδυση της θάλασσας. (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, 2002, ετήσια έκθεση)

Για την αντιμετώπιση της κατάστασης, δημιουργήθηκαν μονάδες αφαλάτωσης με σκοπό την απεξάρτηση από τη βροχόπτωση της παροχής πόσιμου νερού στα μεγάλα αστικά και τουριστικά κέντρα. Την 1η Απριλίου 1997 άρχισε να λειτουργεί η πρώτη μονάδα αφαλάτωσης στη Δεκέλεια, ενώ τον Απρίλιο του 2001 άρχισε να λειτουργεί και η δεύτερη μονάδα αφαλάτωσης δίπλα στο αεροδρόμιο Λάρνακας. Η μονάδα του αεροδρομίου Λάρνακας, που είναι το μεγαλύτερο υδατικό έργο της Κύπρου στον τομέα της αφαλάτωσης, μαζί με τη μονάδα της Δεκέλειας παράγουν 33 ΕΚΜ νερού το χρόνο. Αυτή η ποσότητα μαζί με την ποσότητα νερού στα φράγματα αποτελούν ασφαλή ποσότητα για πλήρη άρση των περιορισμών στην παροχή πόσιμου νερού. Μετά από πολλά χρόνια ταλαιπωριών που προκαλούσαν οι γνωστές περικοπές, από τον Ιανουάριο του 2001 το κάθε νοικοκυριό στην ελεύθερη περιοχή της Κύπρου έχει πλέον συνεχή παροχή νερού (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, 2002, ετήσια έκθεση).

7.3.1.3 Συμπεράσματα

Η ανάπτυξη και η ορθολογική διαχείριση των υδατικών πόρων του τόπου που επιτυγχάνεται με την αξιοποίηση των υφιστάμενων επιφανειακών υδατικών πόρων με την κατασκευή φραγμάτων, την παραγωγή νερού με τη μέθοδο της αφαλάτωσης θαλάσσιου νερού, τη χρήση των ανακυκλωμένων νερών των κεντρικών αποχετευτικών συστημάτων των πόλεων και κοινοτήτων, για σκοπούς άρδευσης και εμπλουτισμού υπόγειων υδροφορέων, την αξιοποίηση των υπόγειων υφάλμυρων νερών, την εφαρμογή μέτρων εξοικονόμησης νερού και τη δημιουργία υδατικής συνείδησης στο κοινό (www.pio.gov.cy/wdd/).

Πίνακας 9: Εισροή και παροχή νερού
(Ποσότητες σε εκατομμύρια κυβικά μέτρα)

Φράγματα	Χωρητικότητα	Πόσοτ. νερού στα φράγματα	Εισροή	Παροχή Νερού			Ολικό
				Υδρορευση	Αρδευση	Εμπλουτισμό	
1. Έργα Επαρχίας Λευκωσίας							
Ξυλίατος	1.430	1.430	1.112		0.968		0.968
Βυζακία	1.690	1.287	0.339		0.414		0.414
Καλοπαναγιώτης	0.363	0.000	0.276		0.467		0.467
Λύμπα	0.220	0.000	0.177		0.038		0.038
Ολικό	3.703	2.717	1.904		1.887		1.887
2. Ανακυκλωμένο νερό Βαθιάς γωνιάς					0.250		0.250
3. Γεωτρήσεις						1.357	1.357
Ολικό Λευκωσίας	3.703	2.717	1.904	1.357	2.137		3.494

(Πηγή : Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, 2002, ετήσια έκθεση)

7.4 Πολιτιστικό περιβάλλον

7.4.1 Εισαγωγή

Η πολιτιστική υποδομή (τοπικά μουσεία, βιβλιοθήκες, χώροι εκθέσεων, πολιτιστικά κέντρα, κ.λ.π) αποτελεί μέρος του ιστού και της λειτουργίας της πόλης. Οι πολιτιστικές διευκολύνσεις χωροθετούνται σε χώρους που είναι κεντρικοί από λειτουργική άποψη κυρίως, σε σχέση με την περιοχή που εξυπηρετούν και σε συσχέτιση με άλλες κύριες λειτουργίες. Οι χώροι αυτοί πρέπει να εξυπηρετούνται επαρκώς από το δευτερεύον τουλάχιστον οδικό δίκτυο, τις δημόσιες συγκοινωνίες και τα δίκτυα ποδηλατοδρόμων και πεζοδρόμων και να παρέχουν τους αναγκαίους χώρους στάθμευσης (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003:133).

Η Λευκωσία, διαθέτοντας αξιόλογα μουσεία και πολιτιστικά μνημεία, έχει τη δυνατότητα να εξυπηρετήσει μια σειρά ενδιαφερόντων όπως ιστορία, αρχαιολογία, τοπική κουζίνα-γαστρονομία, θρησκεία κ.λ.π . Ως πολιτιστικό κέντρο του νησιού αποτελεί σημαντικό προορισμό για ξένους κ ντόπιους περιηγητές. Στη Λευκωσία διοργανώνονται ολόχρονα πολιτιστικές εκδηλώσεις σε ένα ευρύ φάσμα τεχνών που μπορούν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των επισκεπτών (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003:133).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

8.1 Εισαγωγή

Το φορέα του δημοσίου που ασκεί αρμοδιότητες στο επίπεδο της Πολεοδομίας και της Χωροταξίας αποτελεί το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Απο το Δεκέμβριο του 1990 εχει τεθεί σε πλήρη εφαρμογή ο περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμος. Ο σχετικός Νόμος είχε εγκριθεί από το 1972. Η εφαρμογή του όμως καθυστέρησε λόγω της τουρκικής εισβολής του 1974 και της κατοχής από τα τουρκικά στρατεύματα του 37% του Κυπριακού εδάφους. Σήμερα η ανάπτυξη της Κύπρου ρυθμίζεται , προάγεται και ελέγχεται με βάση τις πρόνοιες των εγκριμένων σχεδίων ανάπτυξης . Συγκεκριμένα έχουμε τους πιο κατω τύπους σχεδίων:

8.2 Τύποι σχεδίων ανάπτυξης

Η προαγωγή και ο έλεγχος της ανάπτυξης σε όλες τις περιοχές της Κύπρου, περιλαμβανομένων των αστικών περιοχών και των περιοχών της υπαίθρου, εξασφαλίζονται με την εφαρμογή των δημοσιευμένων Σχεδίων Ανάπτυξης.

Στον περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμο, καθορίζονται οι ακόλουθοι τρεις τύποι Σχεδίων Ανάπτυξης (<http://www.moi.gov.cy>):

- Το **Σχέδιο για τη Νήσο**, αποτελεί έγγραφο προγραμματισμού της κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης ολόκληρου του κρατικού χώρου, και για την εκπόνηση του αρμόδιος είναι ο Υπουργός Οικονομικών. Μέχρι σήμερα δεν έχει δημοσιευθεί Σχέδιο για τη Νήσο, επειδή θεωρήθηκε πως το Σχέδιο αυτό πρέπει να αφορά το σύνολο του γεωγραφικού χώρου της Κύπρου, περιλαμβανομένου και του κατεχόμενου τμήματος της.
- Τα **Τοπικά Σχέδια**, αποτελούν Σχέδια που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, ένα ευρύ φάσμα προνοιών που αναφέρεται σε μεγάλη ποικιλία τύπων ανάπτυξης, δικτύων υποδομής, προτύπων, επιτρεπομένων μεγεθών και έντασης της ανάπτυξης και κατά κανόνα αφορούν ευρείες γεωγραφικές περιοχές που λειτουργούν ως ενιαία σύνολα στο χώρο.

- Τα **Σχέδια Περιοχής** περιλαμβάνουν μέτρα πολιτικής και πρόνοιες σημαντικά λεπτομερέστερα από εκείνα που περιέχονται στα Τοπικά Σχέδια κατά κανόνα αφορούν γεωγραφικές περιοχές μικρότερες σε έκταση από εκείνες στις οποίες αναφέρονται τα Τοπικά Σχέδια. Μέχρι σήμερα δεν έχουν δημοσιευθεί Σχέδια Περιοχής.

Για τα Τοπικά Σχέδια και τα Σχέδια Περιοχής αρμόδια Πολεοδομική Αρχή είναι ο Υπουργός Εσωτερικών, ο οποίος έχει εκχωρήσει ορισμένες από τις σχετικές εξουσίες του στο Πολεοδομικό Συμβούλιο (<http://www.moi.gov.cy>).

8.3 Πολεοδομικές ζώνες

Οι καθοριζόμενες πολεοδομικές ζώνες στη περιοχή του αστικού συμπλέγματος Λευκωσίας, φαίνονται στο Χάρτη 9.

Σύμφωνα με το Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας στην περιοχή οικιστική ανάπτυξη επιτρέπεται κατά κανόνα στις ακόλουθες περιοχές που εμπίπτουν εντός του Ορίου Ανάπτυξης:

- Στις καθορισμένες Οικιστικές Ζώνες που βρίσκονται μέσα στο Όριο Ανάπτυξης και δείχνονται στο Σχέδιο Χρήσεων Γης (Χάρτης 6).
- Σε όλες τις βαθμίδες περιοχών ή και αξόνων που καθορίζονται για τη χωροθέτηση εμπορικών αναπτύξεων (Αστικό Κέντρο, Περιφερειακά και Τοπικά Εμπορικά Κέντρα, Αξονες Δραστηριότητας όλων των Κατηγοριών και τμήματα των πυρήνων των προαστίων), νοουμένου ότι δεν διασπάται σε ουσιαστικό βαθμό η συνέχεια της εμπορικής χρήσης στο επίπεδο του ισογείου, όταν αυτή είναι πολεοδομικά επιθυμητή.
- Σε μεικτές βιοτεχνικές-οικιστικές ζώνες που καθορίζονται στο Σχέδιο Πολεοδομικών Ζωνών (Χάρτης 9).

Η οικιστική χρήση ορίζεται ως η επικρατούσα χρήση στις καθοριζόμενες οικιστικές ζώνες. Άλλες χρήσεις πέραν της οικιστικής μπορεί να επιτραπούν από την πολεοδομική αρχή, νοουμένου ότι:

- Είναι συναφείς και συμβατές με την επικρατούσα οικιστική χρήση.
- Θεωρούνται ουσιώδεις για την εξυπηρέτηση των άμεσων και καθημερινών αναγκών των κατοίκων των οικιστικών περιοχών.

- Δεν δημιουργούν ουσιαστική περιβαλλοντική επιβάρυνση ή μείωση των ανέσεων σε ιδιοκτησίες ή στην ευρύτερη περιοχή λόγω της κλίμακας και του τύπου της προτεινόμενης ανάπτυξης (π.χ. λόγω του όγκου της κυκλοφορίας που θα ελκύεται ή λόγω θορύβου η άλλης ηχητικής ή αισθητικής ρύπανσης.)
- Πληρούνται τα πρότυπα παροχής χώρων στάθμευσης που καθορίζονται για τις αντίστοιχες προτεινόμενες χρήσεις. Σε περιπτώσεις που θα κριθεί σκόπιμο και αναγκαίο η Πολεοδομική Αρχή είναι δυνατό να απαιτήσει περισσότερους από τους καθοριζόμενους χώρους στάθμευσης μέσα στην προς ανάπτυξη ιδιοκτησία, ούτως ώστε να αποφευχθεί η επιβάρυνση της περιοχής.

Ως τύποι χρήσεων που θα μπορούσαν να επιτραπούν υπό τις ανωτέρω προϋποθέσεις σε καθορισμένες οικιστικές ζώνες αναφέρονται τα μικρά καταστήματα τροφίμων, τα περίπτερα και τα μικρά μεμονωμένα γραφεία. Σε οικιστικές ζώνες οι οποίες κατά την κρίση της πολεοδομικής αρχής δεν εξυπηρετούν επαρκώς από τις καθοριζόμενες περιοχές-άξονες όπου επιτρέπεται η χωροθέτηση εμπορικών αναπτύξεων, είναι δυνατό να επιτραπούν στέγες γερόντων, γυμναστήρια μικρής κλίμακας, βρεφονηπιακοί σταθμοί, φροντιστήρια κ.ά, σύμφωνα με τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις που καθορίζονται.

Για τη διασφάλιση άνετων συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού, η πολεοδομική αρχή λαμβάνει υπόψη τα ενδεικτικά ελάχιστα μεγέθη οικιστικών μονάδων που καθορίζονται.

Στις καθορισμένες πολεοδομικές ζώνες ΚΓ επιτρέπεται κατά την κρίση της Πολεοδομικής Αρχής η ανάμειξη γραφείων με οικιστικές χρήσεις. Οι περιοχές που καθορίζονται για το σκοπό αυτό προσφέρονται για αναπτύξεις του τύπου αυτού λόγω της χωροθέτησής τους στον αστικό ιστό, της γειννίας με περιοχές κεντρικών λειτουργιών και της φυσιογνωμίας που έχουν αποκτήσει διαχρονικά. Για σκοπούς ενθάρρυνσης της οικιστικής έναντι της γραφιακής χρήσης σε τέτοιες Ζώνες καθορίζεται χαμηλότερος συντελεστής δόμησης για αναπτύξεις που περιλαμβάνουν γραφεία σε σχέση με το συντελεστή δόμησης για αναπτύξεις με διαμερίσματα μόνο. Όταν στην ίδια ανάπτυξη προτείνεται η ανάμειξη διαμερισμάτων με γραφεία, θα

λαμβάνεται υπόψη κατ' αναλογία ο συντελεστής δόμησης που προβλέπεται για αντίστοιχα για κάθε μια από τις χρήσεις αυτές.

Διακρίνονται οι ακόλουθες κατηγορίες βιομηχανικών, βιοτεχνικών και αποθηκευτικών αναπτύξεων:

- Βιομηχανικές αναπτύξεις κατηγορίας Α, κατηγορίας Β και κατηγορίας Γ.
- Βιοτεχνικές αναπτύξεις κατηγορίας Α, κατηγορίας Β και κατηγορίας Γ, και
- Αποθηκευτικές αναπτύξεις κατηγορίας Α και Β.

Οι αναπτύξεις και οι ζώνες-περιοχές κατηγορίας Α, Β και Γ αντιστοιχούν με τις οικοδομές και ζώνες-περιοχές «αυξημένου», «περιορισμένου» και πολύ περιορισμένου» βαθμού οχληρίας.

Οι βιομηχανικές αναπτύξεις Κατηγορίας Α. (μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται και οι βιομηχανίες παραγωγής έτοιμου σκυροδέματος) θα χωροθετούνται αποκλειστικά στη Βιομηχανική Ζώνη Κατηγορίας Α Γερίου-Δαλίου που έχει συνολική έκταση 80 εκταρίων περίπου.

Οι βιομηχανικές αναπτύξεις κατηγορίας Β ή Γ. ανεξάρτητα από την επιφάνεια τους, επιτρέπεται να χωροθετούνται στις βιομηχανικές ζώνες-περιοχές κατηγορίας Β που καθορίζονται στο Χάρτη 6. Η έκταση των ζωνών-περιοχών θεωρείται γενικά ικανοποιητική όταν ληφθεί υπόψη τόσο η υφιστάμενη κατάσταση όσο και οι προβλεπόμενες μελλοντικές ανάγκες του βιομηχανικού τομέα. Οι ζώνες-περιοχές είναι χωροθετημένες ισόρροπα στην περιοχή του αστικού συμπλέγματος, με τρόπο ώστε να παρέχονται δυνατότητες βιομηχανικής ανάπτυξης σε διάφορες περιοχές του, και διαθέτουν καλή συγκοινωνιακή προσπελασιμότητα. Στις καθορισμένες βιομηχανικές ζώνες και περιοχές δεν επιτρέπεται κατά κανόνα η χωροθέτηση άλλων χρήσεων πέραν της βιομηχανικής και των αποθηκών, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά από την άλλη εξειδικευμένη πρόνοια και επιβάλλεται για την εύρυθμη λειτουργία τους.

Οι βιοτεχνικές αναπτύξεις κατηγορίας Α, επιτρέπονται κατά κανόνα στη βιομηχανική ζώνη κατηγορίας Α.

Οι βιομηχανικές αναπτύξεις κατηγορίας Β επιτρέπονται:

- Στις καθοριζόμενες βιομηχανικές ζώνες κατηγορίας Β,

- Στις καθοριζόμενες βιοτεχνικές ζώνες-περιοχές κατηγορίας Β. Οι ζώνες αυτές χωροθετήθηκαν ισόρροπα με βάση πολεοδομικά κριτήρια, αλλά δεν αναμένεται ότι θα επαρκέσουν για την ικανοποίηση της συνολικής ζήτησης, είτε αυτή προκύπτει από τη δημιουργία νέων βιοτεχνικών επιχειρήσεων είτε λόγω της μεταστέγασης βιοτεχνιών που λειτουργούν ήδη σε ζώνες άλλων χρήσεων.
- Στο Αστικό Κέντρο στις περιοχές μεικτών χρήσεων της περιτειχισμένης πόλης, στα Περιφερειακά Εμπορικά Κέντρα δραστηριότητας κατηγορίας Ι και ΙΙ, εφόσον η βιοτεχνική ανάπτυξη έχει εμβαδόν μέχρι της τάξης των 100 τετραγωνικών μέτρων, δεν δημιουργεί δυσμενή επηρεασμό των ανέσεων της περιοχής και δεν επηρεάζει τις συνθήκες λειτουργίας της πρωτεύουσας χρήσης.

Βιοτεχνικές αναπτύξεις κατηγορίας Γ είναι δυνατό να χωροθετούνται σε βιοτεχνικές ζώνες κατηγορίας Β και σε άλλες περιοχές-άξονες. Εκτός των βιοτεχνικών ζωνών, αυτές οι βιοτεχνικές αναπτύξεις μπορούν να έχουν καλυμμένο εμβαδόν μέχρι της τάξης των 200 τετραγωνικών μέτρων.

Αποθηκευτικές αναπτύξεις επιτρέπονται γενικά σε βιομηχανικές ζώνες-περιοχές κατηγορίες Α και Β ανάλογα με τον τύπο τους.

8.4 Συντελεστής δόμησης – Πυκνότητα ανάπτυξης

Ο όγκος και η πυκνότητα της οικιστικής και άλλης ανάπτυξης, που αποτελούν εξαιρετικά σημαντικά στοιχεία για την συνολική οργάνωση της αστικής δομής, ελέγχονται με την εφαρμογή πολεοδομικών παραμέτρων όπως ο ανώτατος συντελεστής δόμησης, το ποσοστό κάλυψης και ο ανώτατος αριθμός ορόφων.

Ο έλεγχος της πυκνότητας χρήσης, που εξασφαλίζεται έμμεσα με τους συντελεστές δόμησης, αποσκοπεί στη διασφάλιση του επιθυμητού για κάθε περίπτωση αστικού περιβάλλοντος, στον υπολογισμό των αναγκών σε γη, στη διευκόλυνση του προγραμματισμού των απαραίτητων έργων υποδομής υπηρεσιών και δημόσιων διευκολύνσεων.

Ο συντελεστής δόμησης, το ποσοστό κάλυψης και το επιτρεπόμενο ύψος οικοδομών που προνοούνται για κάθε επιμέρους περιοχή φαίνονται στο Χάρτη 9. Η γενική πολιτική στηρίζεται στο πρότυπο των πολλαπλών πυραμίδων, με τους

ψηλότερους συντελεστές δόμησης στο κέντρο του αστικού συμπλέγματος και σε επιμέρους Περιφερειακά Εμπορικά Κέντρα, και σταδιακή μείωση τους προς τις παρυφές της πόλης. Η κλιμακωτή μείωση διαφοροποιείται στις περιοχές των αξόνων δραστηριότητας και ορισμένων Τοπικών Κέντρων, όπου ο καθοριζόμενος συντελεστής δόμησης είναι ψηλότερος εκείνων που καθορίζονται για τις περιβάλλουσες περιοχές (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003:133).

Το ύψος των οικοδομών έχει συσχετισθεί με την ένταση της ανάπτυξης, ενώ έγινε πρόνοια για την ανάπτυξη σχετικά ψηλών κτιρίων σε κατάλληλα σημεία της περιοχής της μείζονος Λευκωσίας.

Για τους καθοριζόμενους συντελεστές δόμησης επισημαίνονται ιδιαίτερα τα ακόλουθα σημεία (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003:133) :

- Ο καθορισμός χαμηλού συντελεστή δόμησης σε περιοχές εκτός του ορίου ανάπτυξης, για σκοπούς αποθάρρυνσης της πρόωρης και διάσπαρτης ανάπτυξης.
- Ο καθορισμός χαμηλού συντελεστή δόμησης σε περιοχές γύρω από Βιομηχανικές και Κτηνοτροφικές Ζώνες.
- Η προσαρμογή του συντελεστή δόμησης και του επιτρεπόμενου ύψους οικοδομών στις επιτρεπόμενες χρήσεις, τη φυσιογνωμία και το χαρακτήρα της κάθε περιοχής με στόχο τη διαφύλαξη των ανέσεων ζωής και τη φυσιογνωμίας του χώρου.
- Ο καθορισμός σχετικά ψηλότερου συντελεστή δόμησης και επιτρεπόμενο ύψους οικοδομών στους κύριους Αξονες Δραστηριότητας, στα Περιφερειακά Εμπορικά Κέντρα, με στόχο την τόνωση της έντασης των δραστηριοτήτων σε αυτά και τη δημιουργία μιας ιδιαίτερης χωροδομικής και λειτουργικής ταυτότητας.

Στην Περιτειχισμένη Λευκωσία προνοείται ύψος οικοδομών από 1-3 ορόφους, ανάλογα με ειδικά πολεοδομικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά που επιδιώκονται για κάθε περιοχή (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003:133).

8.5 Αστικό κέντρο

Σε όλες τις σύγχρονες πόλεις το Αστικό Κέντρο αποτελεί το πρωτεύον επίκεντρο δραστηριότητας όπου κατά κανόνα συγκεντρώνονται οι σημαντικότερες σε κλίμακα και γόητρο διοικητικές, πολιτιστικές, εμπορικές, γραφειακές και άλλες χρήσεις μείζονος σημασίας. Το Αστικό Κέντρο της Λευκωσίας ορίζεται προς νότο από τις Λεωφόρους Γρίβα Διγενή, Σανταρόζα και Διγενή Ακρίτα, προς δυσμάς από τον Πεδιαίο και προς ανατολάς από τη Λεωφόρο Λάρνακας. Στο Αστικό Κέντρο περιλαμβάνεται και τμήμα της Περιτειχισμένης Πόλης εκατέρωθεν των οδών Λήδρας και Ονασαγώρου (βλέπε Χάρτη 10).

Το Αστικό Κέντρο αποτελεί λειτουργικό στοιχείο μέγιστης σημασίας γιατί διαδραματίζει ρόλο συνεκτικού κρίκου που επιτρέπει στην ευρύτερη περιοχή Λευκωσίας να λειτουργεί σύμφωνα με τα κλασσικά πρότυπα της ευρωπαϊκής πόλης. Ιδιαίτερο και εξαιρετικό χαρακτηριστικό του Αστικού Κέντρου είναι το εύρος, η ποικιλία και η ένταση των δραστηριοτήτων που συνυπάρχουν σε μία σχετικά περιορισμένη γεωγραφική έκταση.

Το Αστικό Κέντρο αποτελεί το λειτουργικά επίκεντρο της πρωτεύουσας της Κύπρου και για το λόγο αυτό επιδιώκεται ο λειτουργικός του εμπλουτισμός και η ενίσχυση του συμβολισμού του. Οι κεντρικές υπηρεσίες της Δημόσιας Διοίκησης και ειδικά όσες από αυτές λειτουργούν παραδοσιακά στην περιοχή θα επιδιωχθεί να παραμείνουν σε αυτή και να στεγαστούν σε σύγχρονα κτίρια που θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση της εικόνας, του συμβολισμού και της γενικότερης σημασίας του Αστικού Κέντρου (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003).

Το Αστικό Κέντρο, δεν αποτελεί μια ομοιογενή, από άποψη κατανομής και χρήσεων, περιοχή. Συντίθεται από σημαντικό αριθμό υποπεριοχών συνήθως χωρίς ευδιάκριτα όρια μεταξύ τους, όπου η ένταση και οι ισορροπίες μεταξύ χρήσεων μεταβάλλονται στο χώρο αλλά και στο χρόνο. Αυτό ακριβώς το μωσαικό χρήσεων και έντασης και οι διακυμάνσεις τους στο χρόνο αποτελούν χαρακτηριστικό Κέντρου Πόλης και σημαντικό πλεονέκτημα που αποδίδει δυναμισμό στην περιοχή. Ο σύνθετος ρόλος του Αστικού Κέντρου στο σύνολο της πόλης θεμελιώνεται σε αυτά τα χαρακτηριστικά (Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας, 2003) .

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

9.1 Εισαγωγή

Η ανάλυση SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) αποτελεί ένα μεθοδολογικό εργαλείο καταγραφής των κυριότερων συμπερασμάτων που προκύπτουν από την ανάλυση και την καταγραφή του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης. Στόχος της ανάλυσης είναι ο εντοπισμός των ισχυρών σημείων πάνω στα οποία μπορεί να στηριχθεί η αναπτυξιακή πορεία τους και να καθοριστούν οι στρατηγικές κατευθύνσεις μιας συνεκτικής και συνολικής στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης για την περιοχή αναφοράς. Ακόμη, ο εντοπισμός και καταγραφή των αδύνατων σημείων αποτελεί την αναγκαία βάση για εκείνες τις πολιτικές και δράσεις που θα συνέβαλαν στη θεραπεία τους. Επιπλέον, σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον παρουσιάζονται ευκαιρίες και κίνδυνοι, στοιχεία τα οποία θα πρέπει να αξιολογούνται και να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό των παρεμβάσεων πολιτικής σε τοπικό επίπεδο (Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Βόλου, 2007-2013).

Παρακάτω, αναφέρονται τα βασικότερα ισχυρά και αδύνατα σημεία, οι ευκαιρίες και οι απειλές που αφορούν το Αστικό Σύμπλεγμα Λευκωσίας. Οι δύο πρώτες παράμετροι σκιαγραφούν το εσωτερικό περιβάλλον και αφορούν αποκλειστικά στον προσδιορισμό των πλεονεκτημάτων ή μειονεκτημάτων που πηγάζουν από τις υφιστάμενες υποδομές, τις χωρικές διαρθρώσεις και τα στοιχεία που διαμορφώνουν το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της πόλης. Οι δύο τελευταίες παράμετροι αναφέρονται στο εξωτερικό περιβάλλον, προσδιορίζοντας τα σημεία εκείνα που διαφαίνεται να αποτελούν ευκαιρίες αλλά και κίνδυνοι για την ανάπτυξη και που θα πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν στο στρατηγικό σχεδιασμό. Η ανάλυση αυτή αποτελεί τη συνδετική ενότητα με το επόμενο κεφάλαιο της μελέτης, το οποίο αναφέρεται στους στόχους, στους άξονες και τις δράσεις ανάπτυξης.

Πίνακας 10: SWOT Ανάλυση

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Μέλος της Ε.Ε ➤ Κομβικό σημείο στη Μεσόγειο - Κεντροβαρική θέση ➤ Καλές κλιματολογικές συνθήκες που ευνοούν την ανάπτυξη του τουρισμού καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. ➤ Πλούσιο φυσικό περιβάλλον και μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς ➤ Υπαρξη ερευνητικών κέντρων και Α.Ε.Ι. ➤ Συνεχώς βελτιούμενο μορφωτικό επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού ➤ Χαμηλό ποσοστό ανεργίας ➤ Ανάπτυξη νέων μορφών ζήτησης στους τομείς των υπηρεσιών (υπηρεσίες προς επιχειρήσεις) και του τουρισμού (συνεδριακός, γαστρονομικός, αθλητικός) ➤ Αύξηση του διαμετακομιστικού εμπορίου 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Υψηλή εξάρτηση από τον τριτογενή τομέα ➤ Χαμηλή παραγωγικότητα του πρωτογενή τομέα ➤ Έντονες πιέσεις στις «χρήσεις γης » ➤ Διοικητικός κατακερματισμός της πόλης και ανταγωνισμός μεταξύ των περιοχών ➤ Άναρχη αστική ανάπτυξη - αστική διάγρση - ανεπάρκεια δημόσιων ελεύθερων χώρων ➤ Ανεπάρκεια στους υδατικούς πόρους ➤ Κυκλοφοριακό πρόβλημα (δυσχέρεια κίνησης οχημάτων και πεζών, ανεπάρκεια χώρων στάθμευσης στο κέντρο, ελάχιστη ύπαρξη δημόσιων συγκοινωνιών)
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Πλήρες μέλος της Ε.Ε ➤ Ανάδειξη της περιοχής σε κόμβο μεταφορών στα πλαίσια της Νοτιο-Ανατολικής Μεσογείου ➤ Πρόοδος της τεχνολογίας για την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ➤ Ανάπτυξη συνεργασιών με άλλες πόλεις και φορείς (της χώρας και του εξωτερικού) ➤ Αυξανόμενη ζήτηση για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (συνεδριακός, γαστρονομικός, αθλητικός κτλ.) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Μη γειτνίαση με κανένα άλλο κράτος μέλος – περιφέρεια της Ε.Ε. ➤ Παράνομη διακίνηση προσώπων και εμπορευμάτων ➤ Συνέχιση συσσώρευσης οικονομικής δραστηριότητας στα αστικά κέντρα ➤ Περιβαλλοντική υποβάθμιση περιοχών με την αλόγιστη ανάπτυξη - Κίνδυνος περιβαλλοντικών καταστροφών ➤ Κινητικότητα προϊόντων και συντελεστών παραγωγής και αύξηση του ανταγωνισμού ➤ Ενίσχυση του διεθνούς ανταγωνισμού και νέες οικονομικές συνθήκες ➤ Αυξανόμενος ανταγωνισμός στον τουρισμό τόσο από άλλες περιοχές της χώρας όσο και από το εξωτερικό

9.2 Πλεονεκτήματα

- **Μέλος της ΕΕ**

Από την 1^η Μαΐου 2004 η Κύπρος είναι πλήρες μέλος της ΕΕ με όλα τα συνεπαγόμενα πλεονεκτήματα – ελεύθερη διακίνηση ατόμων, κεφαλαίων και αγαθών – καθώς και μέλος της Ευρωζώνη από την 1/1/2008. Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη της προσφέρει κυρίως πολιτική και οικονομική σταθερότητα – στοιχεία απαραίτητα για την επιτυχή αντιμετώπιση των κινδύνων που προέρχονται από τη διαίωνιση του πολιτικού της προβλήματος.

- **Κομβικό σημείο στη Μεσόγειο – κεντροβαρική θέση**

Αποτελεί την ανατολικότερη πύλη της ΕΕ που τη συνδέει, λόγω της εγγύτητάς της, τόσο με την Ασία όσο και με την Αφρική. Η μεγάλη εγγύτητά της με τη διώρυγα του Σουέζ της προσφέρει τη δυνατότητα μετατροπής των κυπριακών λιμανιών σε χώρους υποδοχής και διαμετακόμισης των εμπορευμάτων που προέρχονται από τις βιομηχανικές χώρες της Ασίας και προορίζονται για τις χώρες της ΕΕ. Με την ανάπτυξη της κατάλληλης υποδομής η Λευκωσία μπορεί να καταστεί χώρος εγκατάστασης και δράσης πολλών πολυεθνικών εταιρειών.

- **Καλές κλιματολογικές συνθήκες που ευνοούν την ανάπτυξη του τουρισμού καθ'όλη τη διάρκεια του έτους**

Το μεσογειακό κλίμα σε συνδυασμό με τους ήπιους χειμώνες, οι ευνοϊκές γενικά θερμοκρασίες παρέχουν τη δυνατότητα ανάπτυξης του τουρισμού ολόκληρο το χρόνο, με ιδιαίτερο πλεονέκτημα τη δυνατότητα ανάπτυξης του χειμερινού τουρισμού με την προσέλκυση τουριστών κυρίως τρίτης ηλικίας από ψυχρές γεωγραφικές περιοχές καθώς και την ανάπτυξη εξειδικευμένου τουρισμού όπως ο αθλητικός (προετοιμασία ποδοσφαιρικών ομάδων, αθλητών κ.λ.π). Ο ορεινός όγκος του Τροόδου που γειτνιάζει με τη Λευκωσία προσφέρει τη δυνατότητα προσέλκυσης τουρισμού από τις γειτονικές αραβικές χώρες τόσο το χειμώνα όσο και το καλοκαίρι.

- **Πλούσιο φυσικό περιβάλλον και μνημεία πολιτιστικής κληρονομιάς**

Η περιορισμένη έκταση της Κύπρου σε συνδυασμό με την κεντρική θέση της Λευκωσίας της παρέχει τη δυνατότητα να βρίσκεται σε μικρή απόσταση από της όμορφες παραλίες της Λάρνακας, της Κερύνειας και της Αμμοχώστου αλλά και με τα δάση του Τροόδου και του Πενταδακτύλου καθώς και με τις γύρω πεδινές περιοχές (Μεσαορία, πορτοκαλεώνες της Μόρφου). Η μακρά ιστορική παρουσία της Κύπρου παρέχει στη Λευκωσία τη δυνατότητα αξιοποίησης της πλούσιας ιστορικής κληρονομιάς (Αρχαιολογικό Μουσείο, Μουσείο Αγώνος, Μουσείο Λαϊκής Τέχνης και Χειροτεχνίας, Ενετικά Τείχη, αρχαίοι Ναοί, η εντός των τειχών Παλιά Πόλη, Λαϊκή Γειτονιά, ερείπια αρχαίων πόλεων Λήδρας/Λευκοθέας, κ.λ.π.

- **Ύπαρξη ερευνητικών ιδρυμάτων και Α.Ε.Ι**

Από τη δεκαετία του 1990, με την ίδρυση του πρώτου κρατικού Πανεπιστημίου και την εφαρμογή ερευνητικών προγραμμάτων, ανοίγονται νέοι ορίζοντες για την ανάπτυξη. Η πρόσφατη αναβάθμιση αρκετών ιδιωτικών κολλεγίων σε πανεπιστημιακά ιδρύματα προσφέρει πολλές ευκαιρίες για ανάπτυξη (εργοδότηση επιστημονικού δυναμικού, προσέλκυση φοιτητών και συναλλάγματος από το εξωτερικό, προώθηση της έρευνας και της συνεργασίας με ξένα Πανεπιστήμια).

- **Συνεχώς βελτιούμενο μορφωτικό επίπεδο ανθρώπινου δυναμικού**

Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου συνδέεται άμεσα με την εξύψωση του μορφωτικού επιπέδου του κυπριακού λαού. Η Κύπρος γενικά κατέχει μια από τις πρώτες θέσεις παγκόσμια στην αναλογία αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σχέση με τον πληθυσμό. Η μετατροπή της Λευκωσίας σε διοικητικό αλλά και οικονομικοεπιχειρηματικό και πρόσφατα σε εκπαιδευτικό κέντρο με τη λειτουργία τόσο κρατικών όσο και ιδιωτικών πανεπιστημίων έχει συμβάλει στη συγκέντρωση πληθυσμού ανώτερου μορφωτικού επιπέδου εξαιτίας των αυξημένων ευκαιριών εργοδότησης σε σύγκριση με τις υπόλοιπες περιοχές.

- **Χαμηλό ποσοστό ανεργίας**

Η Κύπρος σήμερα απολαμβάνει συνθήκες πλήρους απασχόλησης αφού το ποσοστό ανεργίας κυμαίνεται γύρω από το 3%. Η Λευκωσία ως διοικητικό και οικονομικό κέντρο με τη δυνατότητα απασχόλησης στο δημόσιο, ημιδημόσιο και

ιδιωτικό τομέα παρέχει τη δυνατότητα εργοδότησης τόσο του γηγενούς πληθυσμού όσο και εργατικού δυναμικού από άλλες γειτνιάζουσες περιοχές (δημόσια υπηρεσία, ημικρατικοί οργανισμοί, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, βιομηχανία, εμπορικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών).

- **Ανάπτυξη νέων μορφών ζήτησης στους τομείς των υπηρεσιών (υπηρεσίες προς επιχειρήσεις) και του τουρισμού (συνεδριακός, γαστρονομικός, αθλητικός, ειδικός)**

Η χρησιμοποίηση της Κύπρου και συγκεκριμένα της Λευκωσίας από πολλές Ευρωπαϊκές και μη επιχειρήσεις προσφέρει νέες μορφές ζήτησης στους τομείς των υπηρεσιών (παροχή τηλεπικοινωνιακών διευκολύνσεων, πληροφοριακή στήριξη κ.λ.π). Οι κλιματολογικές συνθήκες, κυρίως το χειμώνα, προσφέρουν ευκαιρίες για ανάπτυξη εξειδικευμένων μορφών τουρισμού.

- **Αύξηση διαμετακομιστικού εμπορίου**

Πολλές ευρωπαϊκές αλλά και ασιατικές εταιρείες χρησιμοποιούν τα κυπριακά λιμάνια για τη διαμετακόμιση των προϊόντων τους από και προς τις χώρες της Ε.Ε.

9.3 Μειονεκτήματα

- **Υψηλή εξάρτηση από τον τριτογενή τομέα**

Οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες (ξηρό και άνυδρο κλίμα με συνεχώς μειωμένη βροχόπτωση), η έλλειψη πρώτων υλών και πηγών ενέργειας, έχουν περιορίσει τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα.

Η γεωργία, λόγω των επιδεινούμενων καιρικών συνθηκών, της μικρής έκτασης των κλήρων και του ψηλού κόστους των προϊόντων συρρικνώνεται συνεχώς.

Η βιομηχανία, με την κατάργηση του προστατευτισμού και τη φιλελευθεροποίηση των εισαγωγών, αδυνατεί να συναγωνιστεί τα ξένα βιομηχανικά προϊόντα με αποτέλεσμα οι περισσότερες βιομηχανίες είτε να αναστέλλουν τη λειτουργία τους είτε να μεταφέρουν τις εργασίες τους σε χώρες με χαμηλότερο εργατικό κόστος (Βαλκανικές, Αραβικές).

Σήμερα, παρατηρείται υδροκεφαλισμός του τριτογενή τομέα (υπηρεσίες) με την αποκλειστική σχεδόν εξάρτηση της οικονομίας από τον τριτογενή τομέα των υπηρεσιών με όλους τους συνεπαγόμενους κινδύνους από τη μονομέρεια της οικονομίας.

- **Χαμηλή παραγωγικότητα του πρωτογενή τομέα**

Ολοένα και μειώνεται το ποσοστό των ατόμων που εργοδοτούνται στον πρωτογενή τομέα (γεωργία, κτηνοτροφία). Το μικρό μέγεθος των μονάδων (γεωργικός κλήρος, κτηνοτροφικές μονάδες) σε συνδυασμό με το ψηλό κόστος παραγωγής (κόστος πετρελαίου, έλλειψη νερού, χόρτου, ζωοτροφών) καθιστά την ενασχόληση με τον τομέα ασύμφορη. Οι επενδύσεις στον πρωτογενή τομέα είναι χαμηλότερης απόδοσης από τις επενδύσεις στον τριτογενή τομέα με αποτέλεσμα την έλλειψη επενδύσεων με συνεπακόλουθο τον μη εκσυγχρονισμό και τη μειωμένη παραγωγικότητα του τομέα.

- **Έντονες πιέσεις στις «χρήσεις γης»**

Η αστυφιλία, αποτέλεσμα κυρίως της τουρκικής εισβολής, η αστικοποίηση πολλών περιοχών που γειτνιάζουν με τη Λευκωσία, δημιουργούν έντονες πιέσεις στις χρήσεις της γης. Γεωργικές εκτάσεις αφαιρούνται με ταχύτατους ρυθμούς από τη γεωργική παραγωγή και μετατρέπονται σε οικιστικές, βιομηχανικές, εμπορικές καθώς και για την κατασκευή έργων υποδομής (οδικό δίκτυο, σχολεία κ.λ.π).

- **Διοικητικός κατακερματισμός της πόλης και ανταγωνισμός μεταξύ περιοχών**

Η προσφυγοποίηση μεγάλου μέρους του Κυπριακού πληθυσμού και η ανάγκη στέγασής του οδήγησε τη Κυπριακή κυβέρνηση στη κατασκευή προσφυγικών συνοικισμών στις μεγάλες πόλεις και κυρίως στη Λευκωσία. Η απότομη αύξηση του πληθυσμού των περιχώρων της Λευκωσίας οδήγησε στην ανακήρυξή τους σε ξεχωριστούς δήμους. Κάθε δήμος έχει τις δικές του υπηρεσίες (υδατοπρομήθεια, τεχνικές υπηρεσίες, συλλογή σκυβάλλων, αποχετευτικό δίκτυο) σε πολλές περιπτώσεις ανεξάρτητες από τους άλλους δήμους με αποτέλεσμα τον ανταγωνισμό και εν πολλοίς τη σπατάλη πόρων.

- **Αναρχη αστική ανάπτυξη – αστική διάχυση – ανεπάρκεια δημόσιων ελεύθερων χώρων**

Η Λευκωσία, εξαιτίας της τουρκικής εισβολής είναι αποκλεισμένη από τις τρεις πλευρές (Ανατολική, Βόρεια και Δυτική). Μόνο στη Νότια έχει περιθώρια ανάπτυξης και επέκτασης. Γι' αυτό το λόγο, οι κοινότητες που γειτονεύουν με τη Λευκωσία έχουν επεκταθεί απότομα – και εξαιτίας των πιεστικών στεγαστικών αναγκών του 1974 μάλλον απρογραμματίιστα. Η οικιστική περιοχή έχει επεκταθεί οριζόντια σε μεγάλη έκταση.

Λόγω της κάθετης αύξησης της τιμής της γης οι δημόσιοι ελεύθεροι χώροι είναι ελάχιστοι.

- **Ανεπάρκεια υδατικών πόρων**

Μέχρι το 1960 η Λευκωσία υδρευόταν κυρίως με γεωτρήσεις από τον πλούσιο υδροφορέα της περιοχής Μόρφου. Με τη ραγδαία ανάπτυξη του πληθυσμού αλλά και την υπεράντληση τα υπόγεια νερά είτε εξαντλήθηκαν είτε αλμύρισαν. Μετά το 1974 η υδατοπρομήθεια Λευκωσίας στηριζόταν στα αποθέματα των υδατοφρακτών της Νότιας πλευράς του Τροόδου (Λεύκαρα, Διπόταμος, Κούρρης, Καλαβασός). Ύστερα από τις αλληπάλληλες ανομβρίες της δεκαετίας 1990 και την ανεπάρκεια των επιφανειακών υδάτινων πόρων η υδατοπρομήθεια της Λευκωσίας στηρίζεται σήμερα κατα κύριο λόγο στην αφαλάτωση (Μονάδα Λάρνακας)

- **Κυκλοφοριακό πρόβλημα**

Ουσιαστικά υπάρχει μία μόνο είσοδος στη Λευκωσία από τα Νότια. Όλη η κυκλοφορία διοχετεύεται μέσα από μία ή δύο κύριες οδικές αρτηρίες. Κατά τις ώρες αιχμής (πρωί – απόγευμα) παρατηρείται έντονο μποτιλιάρισμα αυτοκινήτων. Το πρόβλημα μεγιστοποιείται ένεκα της ανεπάρκειας των δημόσιων συγκοινωνιών και της έλλειψης ικανοποιητικών χώρων στάθμευσης.

9.4 Ευκαιρίες

- **Πλήρες μέλος της ΕΕ**

Με την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ και την Ευρωζώνη ανοίγονται νέες προοπτικές για την κυπριακή οικονομία. Πολλές ευρωπαϊκές επιχειρήσεις χρησιμοποιούν την Κύπρο ως κέντρο για την προώθηση των δραστηριοτήτων τους στο χώρο της μέσης Ανατολής. Δημιουργούνται ευκαιρίες για συνεργασίες με κυπριακές εταιρείες και ανοίγονται θέσεις εργασίας για απασχόληση επιστημονικού κυρίως δυναμικού.

- **Ανάδειξη της περιοχής σε κόμβο μεταφορών στα πλαίσια της νοτιοανατολικής Μεσογείου**

Πολλές ξένες ναυτιλιακές εταιρείες εδρεύουν ή έχουν παραρτήματα στη Λευκωσία. Κινέζικες κυρίως εταιρείες χρησιμοποιούν την Κύπρο, επομένως και τη Λευκωσία, ως κομβικό σημείο για τη διακίνηση μεγάλου αριθμού εμπορευματοκιβωτίων.

- **Πρόοδος της τεχνολογίας για την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας**

Λόγω της έλλειψης δικών της πηγών ενέργειας η Κύπρος εξαρτάται αποκλειστικά από το εισαγόμενο πετρέλαιο. Η κάθετη αύξηση της τιμής του οδήγησε τις χώρες της ΕΕ στην εκπόνηση σχεδίων για την απεξάρτηση από το πετρέλαιο με τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ηλιακή, αιολική, βιομάζα). Η πρόοδος της τεχνολογίας δίνει βάσιμες ελπίδες για την παραγωγή σημαντικού ποσοστού ενέργειας με την αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

- **Ανάπτυξη συνεργασιών με άλλες πόλεις και φορείς (της χώρας και του εξωτερικού)**

Η ομοιότητα των προβλημάτων της Λευκωσίας με τα προβλήματα των άλλων πόλεων οδηγεί σε κοινή δράση για την κοινή αντιμετώπισή τους (Ένωση Δήμων) όπως λύση προβλήματος υδατοπρομήθειας, κατασκευή αποχετευτικών συστημάτων, αντιμετώπιση κυκλοφοριακού προβλήματος. Η ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ δίνει την ευκαιρία για συμμετοχή σε προγράμματα χρηματοδοτούμενα από τα ταμεία της ΕΕ αλλά και σε συνεργασίες με πόλεις του εξωτερικού που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα.

- **Αυξανόμενη ζήτηση για εναλλακτικές μορφές τουρισμού**

Η αυξανόμενη ζήτηση στις νέες μορφές τουρισμού (αθλητικός, επιχειρηματικός, κτλ.) σε συνδυασμό με τη συνειδητοποίηση των εμπλεκόμενων επιχειρήσεων ότι στο μέλλον η ποιότητα των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών θα διαδραματίζει ολοένα και μεγαλύτερο ρόλο, προσφέρουν μια σπουδαία προοπτική στη Λευκωσία να αξιοποιήσει αποδοτικότερα τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα προκειμένου να κατακτήσει σημαντικό μερίδιο της αγοράς.

9.5 Απειλές

- **Μη γειτνίαση με κανένα άλλο κράτος – μέλος – περιφέρεια της ΕΕ**

Η Λευκωσία και γενικά η Κύπρος ως νησιωτικό κράτος δεν έχει χερσαία σύνορα με κανένα άλλο κράτος ή περιφέρεια της ΕΕ. Αποτελεί την ανατολικότερη εσχατιά της ΕΕ και την πλησιέστερη πύλη της Ευρώπης προς τη Μέση Ανατολή. Ταυτόχρονα, παραμένει ξεκομμένη από τα υπόλοιπα κράτη – μέλη, στερούμενης οδικής σύνδεσης με τα άλλα κράτη – μέλη.

- **Παράνομη διακίνηση προσώπων και εμπορευμάτων**

Οι κατεχόμενες περιοχές της Κύπρου αποτελούν περιοχή στην οποία η κυπριακή κυβέρνηση δεν ασκεί κανένα έλεγχο. Οι κατοχικές αρχές υποβοηθούν τη λαθραία διακίνηση οικονομικών μεταναστών αλλά και τη λαθραία διακίνηση εμπορευμάτων (τσιγάρα, ποτά) με κίνητρο την είσπραξη χρημάτων από τις παράνομες αυτές δραστηριότητες. Οι κατεχόμενες περιοχές αποτελούν στην ουσία την «Κερκόπορτα» της ΕΕ.

- **Συνέχιση συσσώρευσης οικονομικής δραστηριότητας στα αστικά κέντρα (κυρίως στη Λευκωσία)**

Η κυπριακή ύπαιθρος, ιδιαίτερα οι ορεινές περιοχές, ερημώνονται με την αστικοποίηση των αγροτικών πληθυσμών. Το φαινόμενο έγινε εντονότατο μετά την αναγκαστική μετακίνηση διακοσίων χιλιάδων προσώπων εξαιτίας της τουρκικής εισβολής. Ο πληθυσμός αυτός εγκαταστάθηκε στα αστικά και περιαστικά κέντρα, κατά κύριο λόγο στη Λευκωσία όπου υπήρχαν περισσότερες ευκαιρίες εργοδότησης. Έτσι σήμερα παρατηρείται έντονη συσσώρευση της οικονομικής δραστηριότητας στα αστικά κέντρα και κυρίως στη Λευκωσία.

- **Περιβαλλοντική υποβάθμιση περιοχών με την αλόγιστη ανάπτυξη – κίνδυνος περιβαλλοντικών καταστροφών**

Η απώλεια των πόρων από τις κατεχόμενες περιοχές (Αμμόχωστος, Κερύνεια, Μόρφου) οδήγησε σε μια έντονη ανάπτυξη των ελεύθερων περιοχών για την αντικατάσταση των κατακτημένων τουριστικών εγκαταστάσεων. Παράλληλα, οι ανάγκες στέγασης των προσφύγων και η προσπάθεια δημιουργίας νέων βιομηχανικών περιοχών

οδήγησαν σε μια αλόγιστη ανάπτυξη των παραλιακών περιοχών αλλά και της ίδιας της Λευκωσίας. Το περιβάλλον στις περιοχές αυτές καταπονήθηκε και είναι πλέον ορατός ο κίνδυνος ανεπανόρθωτων περιβαλλοντικών καταστροφών.

- **Κινητικότητα προϊόντων και συντελεστών παραγωγής και αύξηση ανταγωνισμού**

Η είσοδος στην ΕΕ έθεσε τέρμα στον προστατευτισμό της ντόπιας βιομηχανίας. Τα χαμηλής κυρίως ποιότητας και ψηλού κόστους ντόπια βιομηχανικά αλλά και γεωργοκτηνοτροφικά προϊόντα δεν μπορούν να ανταγωνιστούν τα εισαγόμενα από χώρες της ΕΕ εξαιτίας της κατάργησης των εισαγωγικών δασμών. Οι πλείστες ντόπιες βιομηχανίες ένδυσης και υπόδησης ανέστειλαν τις εργασίες τους ή τις μετέφεραν σε χώρες με χαμηλότερο εργατικό κόστος. Η ελεύθερη διακίνηση προσώπων έφερε στην Κύπρο χιλιάδες ξένους εργατοτεχνίτες και επιστημονικό προσωπικό επιτείνοντας τον ανταγωνισμό στον τομέα της εξεύρεσης εργασίας.

- **Ενίσχυση του διεθνούς ανταγωνισμού και νέες οικονομικές συνθήκες**

Η νέα ευρωπαϊκή και διεθνής οικονομία χαρακτηρίζεται από άρση ή δραστηκή μείωση των εμπορικών εμποδίων, μείωση του κόστους διεθνών μεταφορών καθώς και αύξηση της ταχύτητας μετάδοσης πληροφοριών, δημιουργώντας έτσι ένα ολοένα αυξανόμενο εμπορικό και επενδυτικό ανταγωνισμό, λόγω της διεύρυνσης της ΕΕ, αλλά και της περαιτέρω διεθνοποίησης της οικονομίας.

Όλα τα παραπάνω οδηγούν στην αύξηση του διεθνούς εμπορικού ανταγωνισμού και του ανταγωνισμού για τη διατήρηση και την προσέλκυση οικονομικών δραστηριοτήτων. Αυτό σημαίνει ότι η τοπική οικονομία, ως μέρος της παγκόσμιας οικονομίας, είναι άμεσα εκτεθειμένη στις διεθνείς εξελίξεις και προκλήσεις και συνεπώς χρειάζεται τεράστια προσπάθεια ώστε να μην περιθωριοποιηθεί.

- **Αυξανόμενος ανταγωνισμός στον τουρισμό τόσο από άλλες περιοχές της χώρας όσο και από το εξωτερικό**

Ο έντονος ανταγωνισμός από άλλες περιοχές της χώρας, αλλά και από δυναμικές αγορές της Μεσογείου σε συνδυασμό με τις δυσμενείς οικονομικές εξελίξεις σε εθνικό

επίπεδο (π.χ. αύξηση των τιμών, ανατίμηση του ευρώ) και με ενδεχόμενες πολιτικές αστάθειες στην ευρύτερη περιοχή της χώρας (π.χ. τουρκοκυπριακές σχέσεις) δύνανται να επηρεάσουν αρνητικά τη μελλοντική ανάπτυξη του τουρισμού στη περιοχή μελέτης.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10: Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

10.1 Αναπτυξιακό Όραμα και Επιδιώξεις

Το Αναπτυξιακό Όραμα αφορά στον εκσυγχρονισμό της οικονομίας και της κοινωνίας και στην επιτυχή μετάβαση της περιοχής μελέτης στην εποχή των νέων τεχνολογικών και άλλων προκλήσεων και ευκαιριών.

Μέσα στα πλαίσια αυτά, στρατηγική επιδίωξη είναι η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με κοινωνική συνοχή που αποτελεί και στρατηγικό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο επίκεντρο της όλης αναπτυξιακής προσπάθειας βρίσκεται η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

Παράλληλα, επιδιώκεται η πλήρης ενσωμάτωση της περιοχής στην εσωτερική αγορά της ΕΕ και η μεγαλύτερη δυνατή πραγματική σύγκλιση και συνοχή με τις πιο αναπτυγμένες χώρες μέλη της ΕΕ. Επίσης, επιδιώκεται η επιτυχής παρουσία της στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι, τις ευρωπαϊκές δομές και την ευρωπαϊκή πραγματικότητα.

Κυρίαρχη στρατηγική αποτελεί η καθιέρωση της Λευκωσίας και της Κύπρου γενικά ως γέφυρας οικονομικής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής και ως διεθνούς και περιφερειακού επενδυτικού και επιχειρηματικού κέντρου, παροχής υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας. Η δημιουργία της Ελεύθερης Ζώνης Εμπορίου ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις χώρες της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, αναμένεται ότι θα συμβάλει θετικά προς την κατεύθυνση αυτή.

Σύμφωνα λοιπόν με τα πιο πάνω, όραμα του αστικού συμπλέγματος Λευκωσίας είναι: «Η ανάδειξη της περιοχής ως πόλος αειφόρου ανάπτυξης στον ευρύτερο χώρο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου».

Για την υλοποίηση της κυρίαρχης αυτής στρατηγικής επιδίωξης θα προωθηθεί, σ' όλους τους άξονες ανάπτυξης που θα τεθούν, η επίτευξη των ακόλουθων στόχων:

- Αναπτυξιακή σύγκλιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο.
- Η μετατροπή της περιοχής μελέτης σε σημαντικό κέντρο υπηρεσιών, εκπαίδευσης, έρευνας και τεχνολογίας.
- Η μετατροπή της περιοχής μελέτης σε περιοχή υψηλής ποιότητας περιβάλλοντος και διαβίωσης.

10.2 Στρατηγικοί Στόχοι

- **Αναπτυξιακή σύγκλιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο**

Ο πρώτος στρατηγικός στόχος αναφέρεται στην αναπτυξιακή σύγκλιση της Λευκωσίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο στόχος αυτός είναι ο κεντρικός στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής και η υλοποίηση του κρίνεται απαραίτητη για την πραγματοποίηση και των υπολοίπων στόχων.

Πρωταρχικός σκοπός, δηλαδή, της αναπτυξιακής στρατηγικής είναι η οικονομία της περιοχής να λειτουργήσει με ανοδικούς ρυθμούς έτσι ώστε οι κάτοικοι της περιοχής να αποκτήσουν υψηλό επίπεδο ευημερίας και ποιότητας ζωής, ανάλογο με αυτό του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο θα πρέπει να υπάρξει ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της τοπικής οικονομίας. Δηλαδή, ο παραγωγικός ιστός της περιοχής θα πρέπει να αποκτήσει πιο έντονο εξαγωγικό χαρακτήρα καθώς οι επιχειρήσεις, των οποίων τα προϊόντα και οι υπηρεσίες θα πρέπει να γίνουν πιο ανταγωνιστικά στη διεθνή αγορά, αποτελούν τη βάση ανάπτυξης της περιοχής με πολλαπλασιαστικές επιδράσεις στο εισόδημα και την απασχόληση.

- **Η μετατροπή της περιοχής μελέτης σε σημαντικό κέντρο υπηρεσιών, εκπαίδευσης, έρευνας και τεχνολογίας**

Ο στόχος αυτός αναφέρεται στην ολοκλήρωση σημαντικών αναπτυξιακών υποδομών στην περιοχή μελέτης και την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών, της έρευνας και της καινοτομίας με συνέπεια την ανάδειξη της Λευκωσίας σε κέντρο παροχής υπηρεσιών, γνώσης και τεχνολογίας για την ΝΑ Ευρώπη. Από αυτό το γεγονός, οι ωφέλειες για την περιοχή μπορούν να είναι πολλαπλές.

- **Η μετατροπή της περιοχής μελέτης σε περιοχή υψηλής ποιότητας περιβάλλοντος και διαβίωσης μέσω:**

- Της εξοικονόμησης των φυσικών πόρων και του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής μελέτης, προς όφελος του σημερινού και μελλοντικού αστικού πληθυσμού, σύμφωνα με τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης.

- Της προστασίας και σταδιακής αναβάθμισης του φυσικού περιβάλλοντος της περιοχής, δεδομένου ότι αυτό αποτελεί καθοριστική παράμετρο για τη διασφάλιση της

ποιότητας ζωής των κατοίκων και της ισορροπίας των χρήσεων και των οικοσυστημάτων.

10.3 Άξονες Ανάπτυξης

Για επίτευξη των στρατηγικών στόχων ανάπτυξης, καθορίζονται έξι βασικοί Άξονες Ανάπτυξης, οι οποίοι είναι οι ακόλουθοι:

- **Άξονας Ανάπτυξης 1:** Συνεχής ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
- **Άξονας Ανάπτυξης 2:** Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας.
- **Άξονας Ανάπτυξης 3:** Αναβάθμιση και Προστασία του Περιβάλλοντος.
- **Άξονας Ανάπτυξης 4:** Βελτίωση της προσβασιμότητας: Επέκταση και βελτίωση των βασικών υποδομών.
- **Άξονας Ανάπτυξης 5:** Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής - Αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.

10.3.1 Άξονας Ανάπτυξης 1

Συνεχής Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού

Το ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί το βασικό παραγωγικό συντελεστή της κυπριακής οικονομίας και ως εκ τούτου, επιδιώκεται η συνεχής ανάπτυξή του. Βασικός στόχος αποτελεί η δημιουργία ενός κατάλληλα εκπαιδευμένου εργατικού δυναμικού, που να ανταποκρίνεται έγκαιρα στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της οικονομίας.

Οι δράσεις περιλαμβάνουν:

- Εξασφάλιση ελκυστικής και εύκολα προσβάσιμης υψηλής ποιότητας εκπαίδευσης και κατάρτισης σε όλα τα επίπεδα, ιδιαίτερα για τους ολιγότερο ευνοούμενους.
- Ενδυνάμωση της σύνδεσης της εκπαίδευσης και κατάρτισης, με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.
- Εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση του συστήματος μαθητείας.
- Αναβάθμιση της υποδομής στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.
- Προσέλκυση περισσότερων ατόμων στην αγορά εργασίας (νέοι, γυναίκες, ηλικιωμένοι, απόδημοι, άτομα με αναπηρία, κ.ά.).
- Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων και της ευελιξίας της αγοράς εργασίας.

- Εδραίωση της πλήρους λειτουργίας των δύο εγκεκριμένων νέων δημόσιων Πανεπιστημίων (δηλαδή του Τεχνολογικού και του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου).
- Ενίσχυση της λειτουργίας των νέων ιδιωτικών Πανεπιστημίων.

10.3.2 Άξονας Ανάπτυξης 2

Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας

(α) Μετάβαση στην κοινωνία της γνώσης

Η ενθάρρυνση δραστηριοτήτων έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η Κοινωνία της Πληροφορίας και ευρύτερα η προώθηση της μετάβασης στην κοινωνία της γνώσης, αποτελούν κεντρικό μοχλό βελτίωσης της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, και για το λόγο αυτό, συνιστούν βασική αναπτυξιακή προτεραιότητα.

Οι δράσεις περιλαμβάνουν:

- Ενδυνάμωση της ερευνητικής κουλτούρας και υποδομής.
- Ενθάρρυνση της δημιουργίας ερευνητικής και εργαστηριακής υποδομής.
- Ενδυνάμωση της διασύνδεσης ερευνητικών κέντρων-βιομηχανίας/τομέα υπηρεσιών.
- Ενθάρρυνση της μεταφοράς τεχνολογίας και προώθηση της καινοτομίας.
- Δημιουργία συντονιστικού φορέα για προώθηση και εφαρμογή μέτρων πολιτικής για θέματα Κοινωνίας της Πληροφορίας.
- Διαμόρφωση ευρυζωνικής στρατηγικής.
- Άμεση προώθηση του συστήματος GIS.

(β) Βελτίωση της επιχειρηματικότητας και του όλου επιχειρηματικού κλίματος

Η διασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού στην άριστη κατανομή των συντελεστών παραγωγής και ενός ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την προσέλκυση επενδύσεων έχει μεγάλη σημασία. Στόχος είναι να καταστεί η Λευκωσία και γενικά η Κύπρος, ένας ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις και εργασία.

Οι δράσεις περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση των συνθηκών ανταγωνισμού με την ενδυνάμωση των αρχών ανταγωνισμού και την κατάργηση ενδεχόμενων περιορισμών στην πρόσβαση στις αγορές.
- Παροχή επιχειρηματικών υπηρεσιών στις ΜΜΕ (μικρομεσαίες επιχειρήσεις).

- Διαφοροποίηση του καθεστώτος των ημικρατικών οργανισμών στους τομείς δημοσίας ωφελείας, ούτως ώστε να γίνουν πιο ευέλικτοι και αποτελεσματικοί.
- Ενθάρρυνση της εγκατάστασης ατόμων που προσφέρουν υπηρεσίες μέσω διαδικτύου.
- Προώθηση δράσεων για ασφαλέστερη χρήση του διαδικτύου και εμπιστοσύνη προς τις ηλεκτρονικές συναλλαγές.
- Εξορθολογισμός των δημοσίων ενισχύσεων.
- Ενθάρρυνση της τεχνολογικής αναβάθμισης των επιχειρήσεων.
- Ενθάρρυνση/ενίσχυση της γυναικείας και νεανικής επιχειρηματικότητας, καθώς και των ομάδων που απειλούνται με κοινωνικό αποκλεισμό, όπως ατόμων της τρίτης ηλικίας, ατόμων με αναπηρίες, κλπ.
- Ενθάρρυνση της συνεργασίας του ιδιωτικού με το δημόσιο τομέα .

(δ) Βελτίωση της αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και αναβάθμιση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών

Όσο αφορά τη δημόσια διοίκηση, στόχος αποτελεί η δημιουργία μιας σύγχρονης, αποτελεσματικής και ποιοτικής δημόσιας υπηρεσίας, η οποία να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται με επιτυχία σε τυχόν νέες ανάγκες των πολιτών και των οικονομικών μονάδων, να συμβάλλει με υπευθυνότητα και διοικητική επάρκεια στην προώθηση των στρατηγικών στόχων του κράτους και να είναι σε θέση να αντιμετωπίζει με επιτυχία τις προκλήσεις και ευκαιρίες που παρουσιάζονται στο νέο Ευρωπαϊκό περιβάλλον.

Οι δράσεις περιλαμβάνουν:

- Εξυγίανση της πολιτικής, της δημόσιας διοίκησης και του δημόσιου βίου.
- Μεταρρύθμιση και εκσυγχρονισμό των δομών, των διαδικασιών και των λειτουργιών του κράτους και της κοινωνίας.
- Εκσυγχρονισμό και αναμόρφωση του δημόσιου τομέα με διαρκή αναβάθμιση της διοικητικής ικανότητας και του επιτελικού του ρόλου.
- Απλοποίηση των διαδικασιών για περιορισμό των λειτουργικών δαπανών του δημόσιου τομέα και καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη.
- Αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τον πολίτη και θεμελίωση σχέσεων εμπιστοσύνης, μεταξύ κράτους και πολιτών.

10.3.3 Άξονας Ανάπτυξης 3

Αναβάθμιση και Προστασία του Περιβάλλοντος

Η αποτελεσματική προστασία τόσο του ανθρωπογενούς όσο και του φυσικού περιβάλλοντος θα συμβάλουν ουσιαστικά στην αειφορία της ανάπτυξης και στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής.

Οι δράσεις περιλαμβάνουν:

- Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτινων πόρων με ταυτόχρονη αντικατάσταση των προβληματικών δικτύων ύδρευσης.
- Δημιουργία χώρων υγειονομικής ταφής στερεών αποβλήτων.
- Κατασκευή κεντρικών αποχετευτικών συστημάτων συλλογής και μονάδων επεξεργασίας λυμάτων.
- Προώθηση χρήσης ανακυκλωμένου νερού και λυματολάσπης από την επεξεργασία λυμάτων.
- Έργα υποδομής για να περιληφθεί το ανακυκλωμένο νερό στο υδατικό ισοζύγιο.
- Διασφάλιση της προστασίας της βιοποικιλότητας και της προστασίας της φύσης (Φύση 2000).
- Αναδάσωση και επαναφορά του περιβάλλοντος σε υποβαθμισμένες περιοχές.
- Αύξηση της χρήσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και άλλων φιλικών προς το περιβάλλον καυσίμων.
- Προώθηση της «παραγωγής» ανανεώσιμων μορφών ενέργειας / συμπαραγωγής ηλεκτρισμού, θερμότητας και ψύξης.
- Συνέχιση και ενίσχυση της ενθάρρυνσης των επιχειρήσεων για εξοικονόμηση ή/και αποδοτική χρήση ενέργειας.

10.3.4 Άξονας Ανάπτυξης 4

Βελτίωση της Προσβασιμότητας –Επέκταση και Βελτίωση των Βασικών Υποδομών

Δίνεται έμφαση στην επέκταση και αναβάθμιση των υποδομών στον τομέα των μεταφορών, της ενέργειας και των τηλεπικοινωνιών, καθώς και στη σύνδεση της Κύπρου με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα.

Η επέκταση και αναβάθμιση των υποδομών μεταφορών θα καταστήσουν δυνατή τη σύνδεση της Κύπρου με τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα, καθώς και με τις χώρες της

Ανατολικής Μεσογείου και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και θα διευκολύνουν τη διακίνηση προσώπων και υπηρεσιών.

Οι δράσεις περιλαμβάνουν:

- Τη διασύνδεση των Διευρωπαϊκών δικτύων με το εθνικό οδικό δίκτυο μεταφορών.
- Την ανάπτυξη των βιώσιμων αστικών συγκοινωνιών, οι οποίες θα πρέπει να καταστούν πιο φιλικές προς το περιβάλλον και να στοχεύουν στην απάμβλυνση του προβλήματος της τροχαίας συμφοράς.
- Την επέκταση και αναβάθμιση των βασικών υποδομών μεταφορών (οδικό δίκτυο, λιμάνια, αεροδρόμια).
- Τη βελτίωση της ασφάλειας στις μεταφορές, συμπεριλαμβανομένης και της οδικής ασφάλειας.
- Την ανάπτυξη του τομέα των τηλεπικοινωνιών, ιδιαίτερα σε υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας, τρίτης γενιάς και ευρυζωνικές υπηρεσίες για την κάλυψη ολόκληρης της Κύπρου.
- Την εισαγωγή φυσικού αερίου ως καυσίμου για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

10.3.5 Άξονας Ανάπτυξης 5

10.3.5.1 Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής

Η Κοινωνική συνοχή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος ολόκληρου του κοινωνικοοικονομικού μοντέλου στο οποίο βασίζεται η πορεία της οικονομικής ανάπτυξης. Μια από τις σημαντικότερες προτεραιότητες αποτελεί η περαιτέρω ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και η μείωση του χάσματος μεταξύ των ασθενεστερών οικονομικά τάξεων και των προνομιούχων. Προτεραιότητα αποτελεί επίσης η προώθηση της ισότητας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Οι δράσεις περιλαμβάνουν:

- Δράσεις που θα στοχεύουν στον ουσιαστικό περιορισμό του κινδύνου του κοινωνικού αποκλεισμού ευάλωτων κοινωνικά ομάδων.
- Ενίσχυση των υποδομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, αλλά και υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης και φροντίδας.
- Προώθηση μεταρρυθμίσεων του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων με στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητας τόσο της συστηματικής κοινωνικής ασφάλισης όσο και της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, λαμβάνοντας υπόψη και τη γήρανση του πληθυσμού.

- Δημιουργία ιδιωτικών σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και νοσοκομειακών μονάδων/κλινικών.
- Ενθάρρυνση της προώθησης επενδύσεων στη δημόσια αλλά και την ιδιωτική υγεία και την παιδεία.
- Δημιουργία νέων αναπαυτηρίων, λεσχών ηλικιωμένων και στεγών ηλικιωμένων.
- Διασφάλιση της πρόσβασης σε Κυβερνητικές Υπηρεσίες, περιλαμβανομένης της παιδείας και της υγείας.

10.3.5.2 Αναβάθμιση της Ποιότητας Ζωής

Μέσα στα πλαίσια του άξονα αυτού επιδιώκεται η αναβάθμιση των υπηρεσιών προς τον πολίτη, στα πλαίσια της διασφάλισης του πλήρους σεβασμού των δικαιωμάτων του, περιλαμβανομένων και των κοινωνικών δικαιωμάτων στην υγεία, την παιδεία, την εργασία και την ασφάλεια. Επίσης, επιδιώκεται η οργανωτική ανασυγκρότηση του συστήματος υγείας, η αποδοτική λειτουργία του νέου Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας, η ενίσχυση των υποδομών υγείας και δημόσιας. Με την αναβάθμιση των υπηρεσιών αυτών θα έχουμε ως αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγικότητας, αλλά και την απόβλυνση των προβλημάτων που δημιουργεί η γήρανση του πληθυσμού.

Οι δράσεις περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης.
- Εξάλειψη των νομοθετικών διακρίσεων σε βάρος της γυναίκας και κατοχύρωση της ισότητας ανδρών και γυναικών σ' όλους τους τομείς του δικαίου.
- Διαμόρφωση ολοκληρωμένης στρατηγικής, για τους ξένους εργάτες.
- Πραγμάτωση της αξιοκρατίας και καταπολέμηση του ρουσφετιού και των δυσμενών διακρίσεων.
- Αντιμετώπιση του εγκλήματος (αντιμετώπιση προβλημάτων όπως τα ναρκωτικά, το λαθρεμπόριο, κλπ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11: ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση που προηγήθηκεσε αυτή τη διπλωματική εργασία, προκύπτει πως το αστικό σύμπλεγμα Λευκωσίας αποτελεί ένα δυναμικό σύνολο, όραμα του οποίου είναι η δημιουργία μιας σύγχρονης αστικής οντότητας. Η μελλοντική ανάπτυξη της οντότητας αυτής θα βασίζεται σε αρχές με τις οποίες θα διασφαλίζεται η αναβάθμιση της ποιότητας του περιβάλλοντος (δομημένου και τεχνικού) με ταυτόχρονη προστασία του καθώς και αναβάθμιση των συνθηκών ζωής των κατόικων της.

Πρωταρχικός στόχος είναι η καθιέρωση της πόλης ως μιας ανεξάρτητης οντότητας εκμεταλλευόμενη τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της. Μιας οντότητας που θα αποτελεί ένα σημαντικό κέντρο υπηρεσιών, εκπαίδευσης, έρευνας και τεχνολογίας. Μιας δυναμικής και ταχέως αναπτυσσόμενης ευρωπαϊκής πρωτεύουσας.

Η στρατηγική που θα ακολουθηθεί είναι η καθιέρωση της Λευκωσίας και της Κύπρου γενικά ως γέφυρας οικονομικής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και των χωρών της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής και ως διεθνούς και περιφερειακού επενδυτικού και επιχειρηματικού κέντρου, παροχής υπηρεσιών υψηλής προστιθέμενης αξίας. Η δημιουργία της Ελεύθερης Ζώνης Εμπορίου ανάμεσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις χώρες της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, αναμένεται ότι θα συμβάλει θετικά προς την κατεύθυνση αυτή.

Γενικά, για να επιτυγχάνεται η εύρυθμη λειτουργία της πόλης πρέπει να τηρούνται τα ακόλουθα (UNDP – UNCHS (HARITAT), 1983:3):

- Να προάγεται η σωστή οργάνωση της πόλης και η χωροθέτηση μελλοντικής ανάπτυξης μέσα σε καθορισμένες περιοχές για τη μείωση μελλοντικής ανεξέλεγκτης διάσπαρτης δόμησης.
- Να αναπτυχθεί ένα επαρκές και ευέλικτο δίκτυο μεταφορών και μια κατάλληλη αστική δομή.
- Να βελτιωθεί η λειτουργική δομή της πόλης και
- Να παρθούν τα κατάλληλα μέτρα για τη συγκέντρωση των εμπορικών και βιομηχανικών αναπτύξεων σε καθορισμένες περιοχές.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Βλαστός, Θ και Μπιρμπίλη, Τ (2001) : Φτιάχνοντας Πόλεις για Ποδήλατο. Στοιχεία αισθητικής και κατασκευής, τα πρώτα παραδείγματα σε Ελλάδα και Κύπρο, Αθήνα : Mbike
- Γραφείο Προγραμματισμού (2004) : Επιτελική Σύνοψη Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης 2004 – 2006, Λευκωσία : Εκδόσεις Γραφείο Προγραμματισμού.
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Διασυννοριακής Συνεργασίας (2007) : Διασυννοριακό πρόγραμμα Ελλάδα – Κύπρος Περιόδου 2007 – 2013.
- Κεσισιάν, Κ. (2000) : Η Πρωτεύουσα της Κύπρου άλλοτε και τώρα, Λευκωσία : Πανεπιστήμιο Κύπρου.
- Καρούζης, Γ. (2000) : Περιδιαβάζοντας την Κύπρο, Λευκωσία : Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου.
- Μακαρίτη, Π. (2005) : «Η Χωρική Οργάνωση και Στρατηγικές Ανάπτυξης του Αστικού Συμπλέγματος Λευκωσίας», διπλωματική εργασία, Βόλος : Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης.
- Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, (1999) : Εκδόσεις Φιλόκυπρος
- Παυλίδης, Α (1997) : Η Ιστορία της Νήσου Κύπρου, Λευκωσία : Πανεπιστημίου Κύπρου.
- Στατιστική Υπηρεσία (2006) : Δημογραφική Έκθεση, Λευκωσία : Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Στατιστική Υπηρεσία (2006) : Έρευνα Εργατικού Δυναμικού, Λευκωσία : Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Στατιστική Υπηρεσία (2006) : Στατιστικές Βιομηχανίας, Λευκωσία : Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Στατιστική Υπηρεσία (2006) : Στατιστικές Τουρισμού, Λευκωσία : Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Στατιστική Υπηρεσία (2006) : Στατιστικές Μεταφορών, Λευκωσία : Τυπογραφείο της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, (2002) : ετήσια έκθεση

- Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (2003) : Τοπικό Σχέδιο Λευκωσίας. Πρόνοιες και μέτρα πολιτικής, Λευκωσία : Τυπογραφείο Α. Αλωνεύτης, για την Κυπριακή Δημοκρατία.

Ξενόγλωσση

- Statistical Service, (2002), Statistical Abstract 2001, Nicosia: Printing Office of the Republic of Cyprus
- UNDP – UNCHS (HAPITAT) (1984), Nicosia Master Plan Final Report, Nicosia: UNDP – UNCHS (HAPITAT)

Ηλεκτρονικές διευθύνσεις

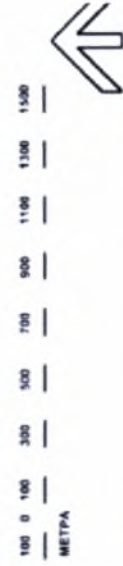
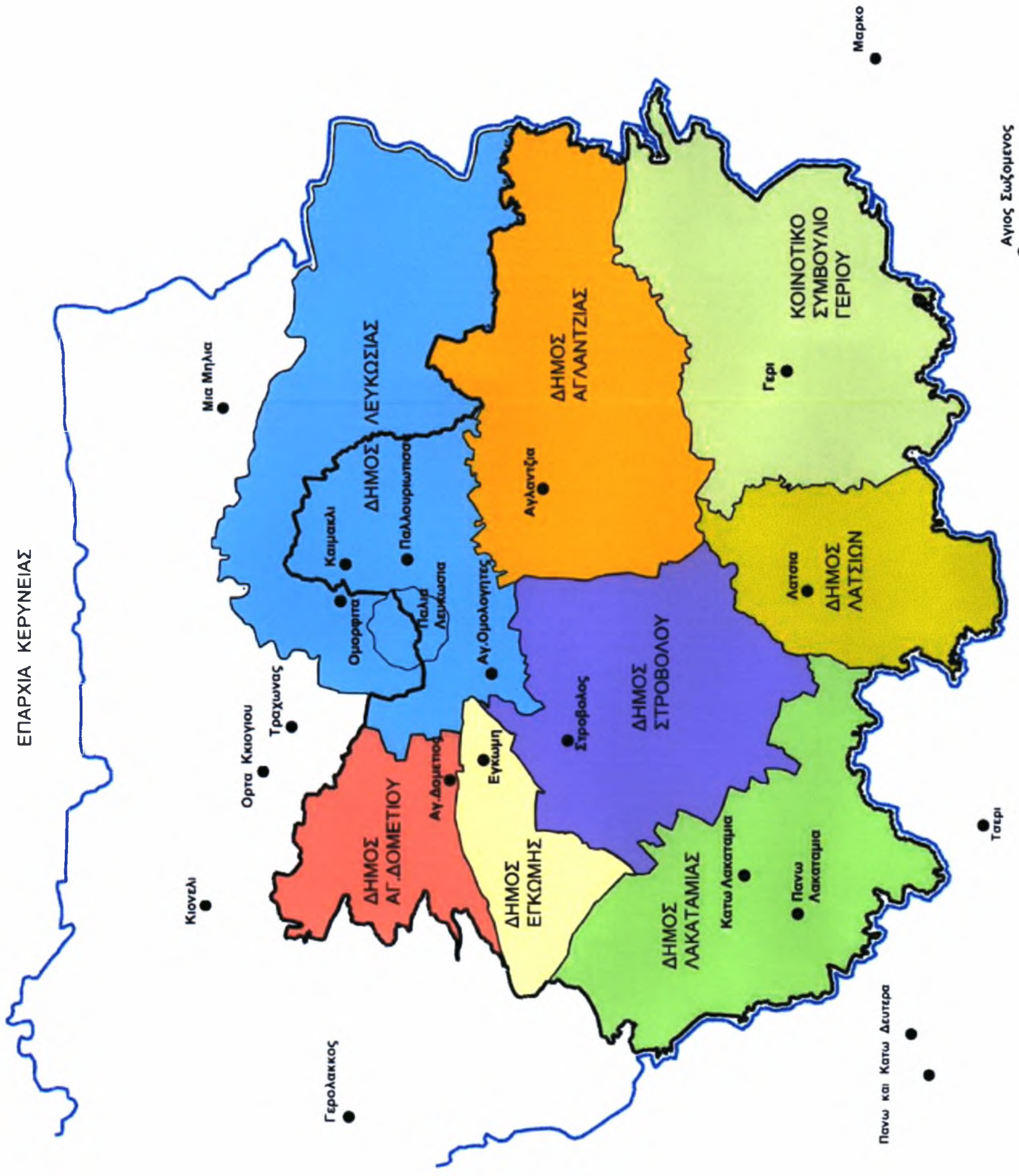
- <http://www.gsp.org.cy/>
- <http://www.kypros.org>
- <http://www.latsia.org.cy/>
- <http://www.moi.gov.cy>
- <http://www.nicosia.org.cy/>
- <http://www.noble-caledonia.co.uk/>
- <http://www.pio.gov.cy/wdd>
- <http://www.planning.gov.cy>
- <http://www.ucy.ac.cy/>

Προσωπική επικοινωνία

- Κωνσταντινίδης, Μ (2008) : Προσωπική επικοινωνία στις 28 Ιουλίου.
- Χατζηδά, Μ. (2008) : Προσωπική επικοινωνία στις 7 Ιουλίου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

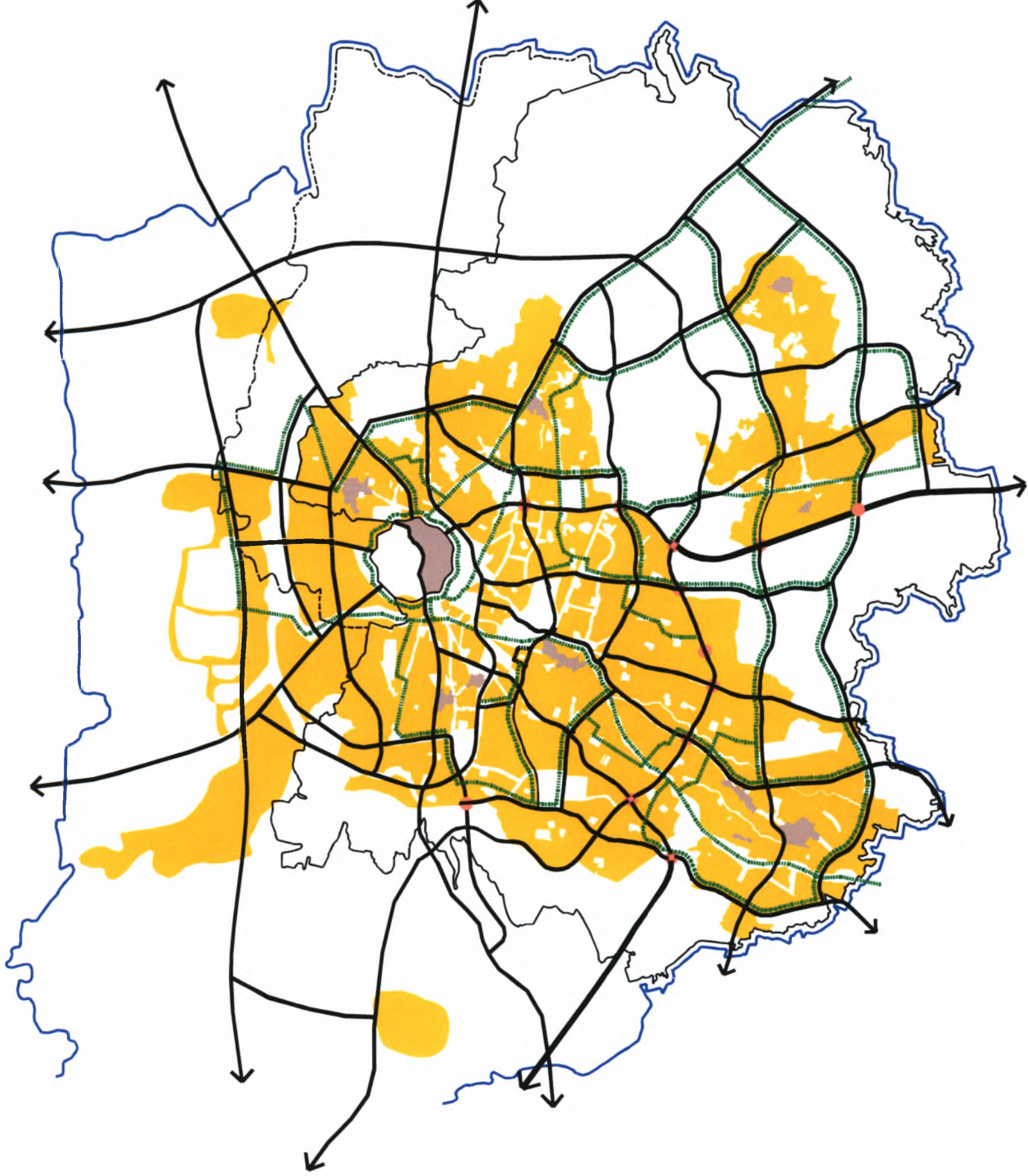
- Οριο Τοπικού Σχεδίου Λευκωσίας
- Οριο Ενιαίου Ρυθμιστικού Σχεδίου Λευκωσίας
- Ιστορικοί Πυρήνες

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΩΝ

ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Τροποποιημένο

Περιοχή Μελέτης και
Διοικητική Δομή

Ιστορικός Πυρήνας

Οικιστική Ζώνη

Εθνικό Οδικό Δίκτυο

Δρόμοι Πρωταρχικής Σηµασίας

Κύριο Δίκτυο Ποδηλατοδρόμων

Ανισοπέδοι Κορµβοί

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Τροποποιηµενο

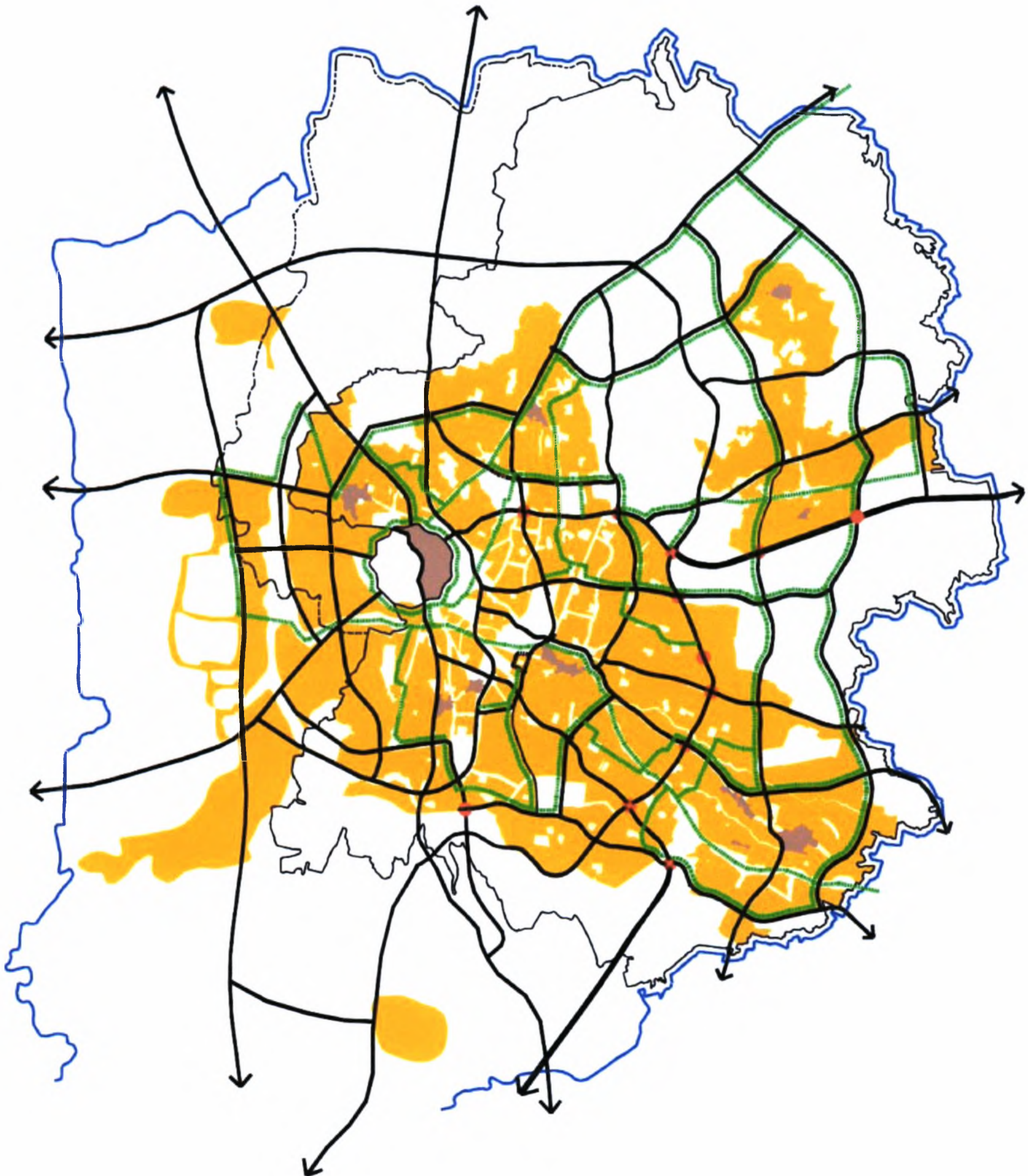
Κυριο Δικτυο

Ποδηλατοδρομων Ενιασιας Λευκωσιας

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 2003

ΑΡ.ΣΧΕΔΙΟΥ

5

- Ιστορικός Πυρήνας
- Οικιστική Ζώνη
- Εθνικό Οδικό Δίκτυο
- Δρόμοι Πρωταρχικής Σηµασίας
- Κύριο Δίκτυο Ποδηλατοδρόμων
- Ανισοπέδοι Κοµβοί

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Τροποποιηµενο

Κυριο Δικτυο

Ποδηλατοδρομων Ενιαιας Λευκωσias

ΙΜΕΡΩΜΗΝΑ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2003

Ιστορικός Πυρηνός

Οικιστική Ζώνη

Εθνικό Οδικό Δίκτυο

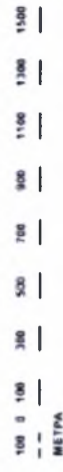
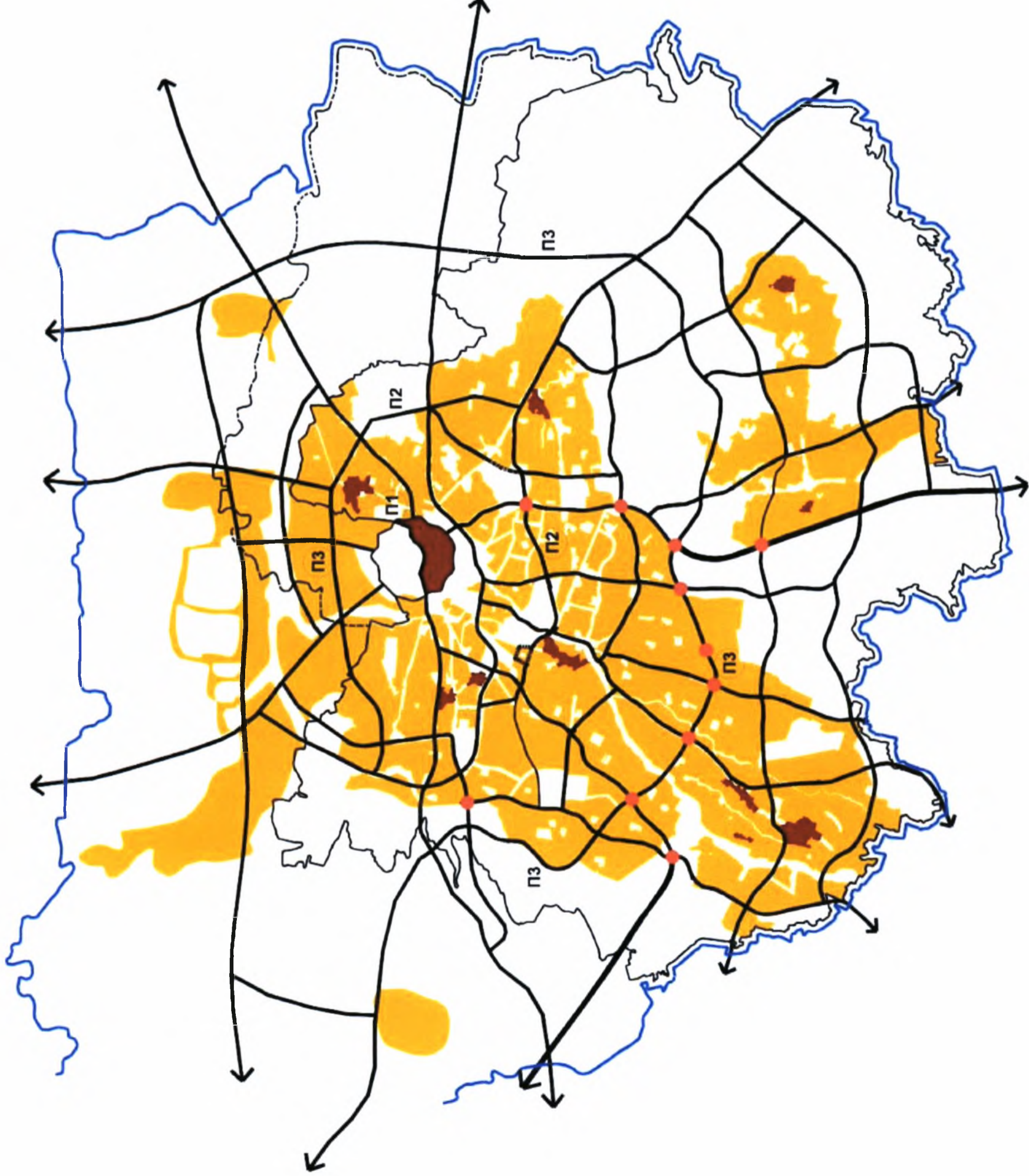
Δρόμοι Πρωταρχικής Σημασίας

Ανισοπέδοι Κομβοί

Π1 Εσωτερικός Περιμετρικός

Π2 Ενδιάμεσος Περιμετρικός

Π3 Εξωτερικός Περιμετρικός

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΣΩΣ

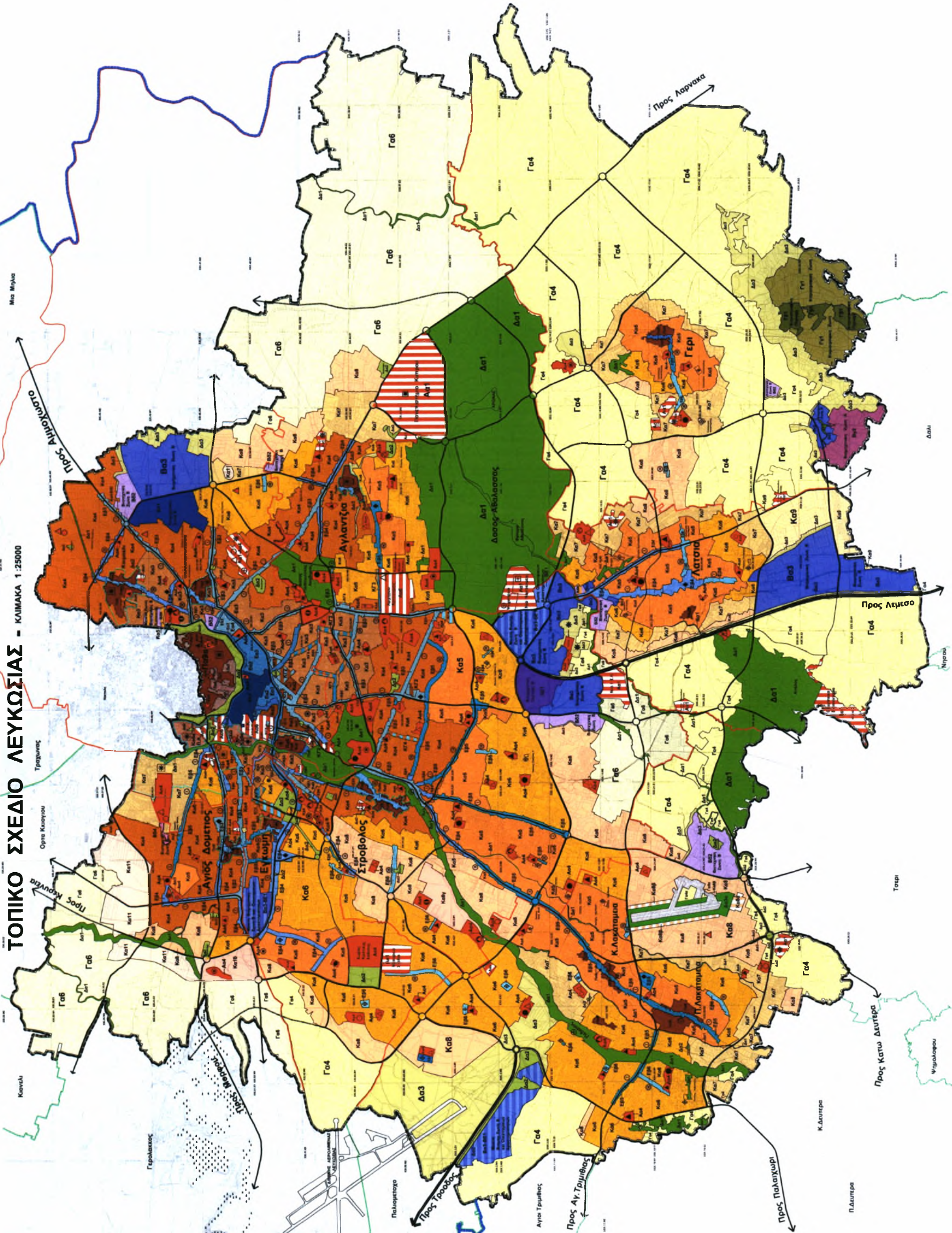
ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ

ΛΕΥΚΩΣΣΙΑΣ

Τροποποιημένο

Κυριο Οδικο Δικτυο Ενιαιας Λευκωssιας

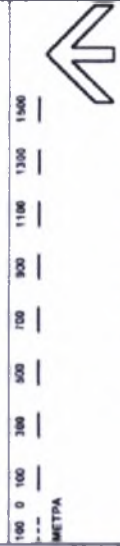
ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ - ΚΑΙΜΑΚΑ 1:25000

Ζώνη	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ
Γα4	1	1	1
Γα5	2	2	2
Γα6	3	3	3
Δα1	4	4	4
Δα2	5	5	5
Δα3	6	6	6
Δα4	7	7	7
Δα5	8	8	8
Δα6	9	9	9
Κα5	10	10	10
Κα6	11	11	11
Κα7	12	12	12
Βα3	13	13	13
Βα4	14	14	14
Βα5	15	15	15
Βα6	16	16	16
Βα7	17	17	17
Βα8	18	18	18
Βα9	19	19	19
Βα10	20	20	20
Βα11	21	21	21
Βα12	22	22	22
Βα13	23	23	23
Βα14	24	24	24
Βα15	25	25	25
Βα16	26	26	26
Βα17	27	27	27
Βα18	28	28	28
Βα19	29	29	29
Βα20	30	30	30
Βα21	31	31	31
Βα22	32	32	32
Βα23	33	33	33
Βα24	34	34	34
Βα25	35	35	35
Βα26	36	36	36
Βα27	37	37	37
Βα28	38	38	38
Βα29	39	39	39
Βα30	40	40	40
Βα31	41	41	41
Βα32	42	42	42
Βα33	43	43	43
Βα34	44	44	44
Βα35	45	45	45
Βα36	46	46	46
Βα37	47	47	47
Βα38	48	48	48
Βα39	49	49	49
Βα40	50	50	50
Βα41	51	51	51
Βα42	52	52	52
Βα43	53	53	53
Βα44	54	54	54
Βα45	55	55	55
Βα46	56	56	56
Βα47	57	57	57
Βα48	58	58	58
Βα49	59	59	59
Βα50	60	60	60
Βα51	61	61	61
Βα52	62	62	62
Βα53	63	63	63
Βα54	64	64	64
Βα55	65	65	65
Βα56	66	66	66
Βα57	67	67	67
Βα58	68	68	68
Βα59	69	69	69
Βα60	70	70	70
Βα61	71	71	71
Βα62	72	72	72
Βα63	73	73	73
Βα64	74	74	74
Βα65	75	75	75
Βα66	76	76	76
Βα67	77	77	77
Βα68	78	78	78
Βα69	79	79	79
Βα70	80	80	80
Βα71	81	81	81
Βα72	82	82	82
Βα73	83	83	83
Βα74	84	84	84
Βα75	85	85	85
Βα76	86	86	86
Βα77	87	87	87
Βα78	88	88	88
Βα79	89	89	89
Βα80	90	90	90
Βα81	91	91	91
Βα82	92	92	92
Βα83	93	93	93
Βα84	94	94	94
Βα85	95	95	95
Βα86	96	96	96
Βα87	97	97	97
Βα88	98	98	98
Βα89	99	99	99
Βα90	100	100	100

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ
ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟ
 Πολεοδομικές Ζώνες

- Οριο Αστικού Κέντρου
- Οριο Περιοχής Εφαρμογής Σχεδίου Κινητρών για Δημιουργία Δημοσίων Χωρών Σταθμεύσεως
- Πλατείες
- Χώρος Πρασίνου στην Ταφρο
- Δημοσίοι Χώροι Πρασίνου
- Ποδηλατοδρόμος / Πεζοδρόμος Πεδίου
- Οδοί Εφαρμογής Πολιτικών 8.12 & 8.13
- Κεντρικός Σταθμός Αστικών Λεωφορείων
- Δημοσίοι Χώροι Σταθμεύσεως
- Χώροι Σταθμεύσεως / Σχεδίο Κινητρών
- Χώροι Σταθμεύσεως Εντός Περιτεχισμένης Πόλης

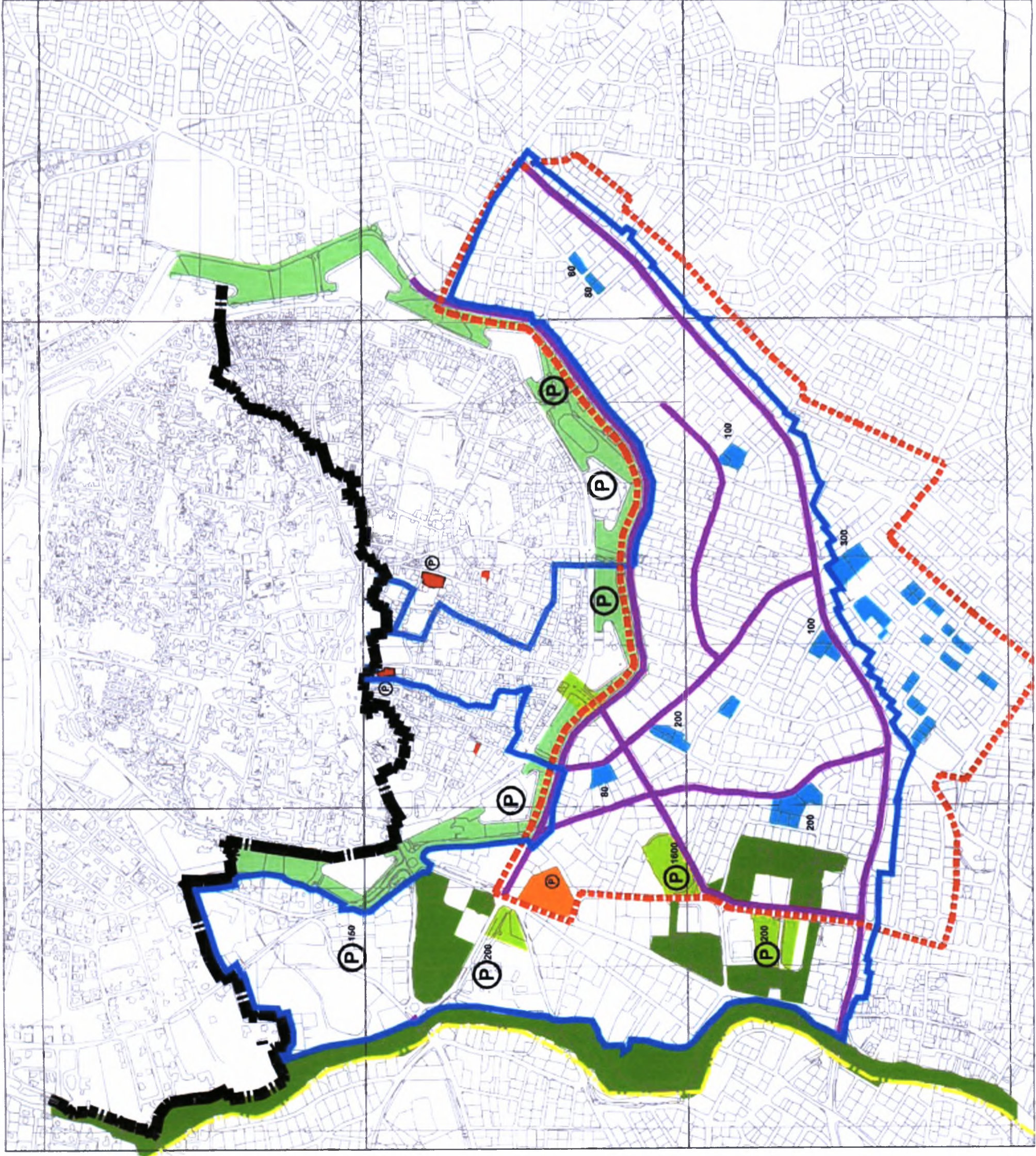

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΗΣΕΩΣ

ΤΟΠΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
Τροποποιημένο

ΑΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΜΑΡΤΙΟΣ 2003 ΑΡ. ΣΧΕΔΙΟΥ 10

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000091639

